

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

ОПШТИНЕ РУДО

Година XIII

Рудо, 11 мај 2011.године

Број: 5

01

На основу члана 21. и 34. Статута општине Рудо („Службени гласник општине Рудо“, бр.8/08- пречишћени текст, 9/08, 2/09 и 1/11), разматрајући Стратешки План Центра за социјални рад Рудо за период 2010 – 2015. године, Скупштине општине Рудо на сједници одржаној дана 29.04.2011. године, донијела је

О Д Л У К У

о усвајању Стратешког Плана Центра за социјални рад Рудо за период 2010-2015. године

Члан

Усваја се Стратешки План Центра за социјални рад Рудо за период 2010 – 2015 године.

Члан 2.

Саставни дио ове Одлуке је Стратешки План Центра за социјални рад Рудо за период 2010 – 2015 године.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику општине Рудо.

Број:01-022-46/11.
Датум:29.04.2011.год.

ПРЕДСЈЕДНИК
Скупштине општине Рудо
Благоје Церовић,дипл.инг.маш.,с.р.

СТРАТЕШКИ ПЛАН ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД РУДО 2011-2015 ГОДИНА

Стратешки план Центра за социјални рад Рудо је документ који треба да утврди правце развоја Центра за период 2010-2015.године.

Сврха израде Стратешког плана је идентификовање приоритета у раду Центра, планирање увођења промјена у раду и ангажовање свих актера на смањењу сиромаштва и социјалних проблема, уз заједничко мултисекторско дјеловање, повећање квалитета рада у организацији и подизање квалитета и нивоа пружања услуга, побољшање квалитета живота корисника кроз квалитет услуга. У складу с тим развијени су стратешки циљеви за поједине циљне групе корисника (стара лица) као и циљеви везани за стручно особље (кадровско јачање Центра кроз пријем нових стручних радника).

Стратешки план се може мјењати и допуњавати што зависи од разумјевања од стране локалне заједнице кроз пружање подршке кроз буџет за кадровско јачање и квалитет и обим услуга које Центар пружа.

Извори података -Одјељење за привреду Скупштине општине Рудо, Заједница за запошљавање, Фонд здравственог осигурања, Фонд пензијског осигурања, Јавне установе, Центар за социјални рад.

2. ОПШТИНА

2.1. Географски положај

Општина Рудо је смјештена у крајњем дијелу Републике Српске и већим својим дијелом граничи са Србијом и Црном Гором. Простире се на површини од 344 км² и граничи са општинама: Вишеград, Ново Горажде, Чајниче, Рогатица, Прибој, Ужице и Чајетина. Надморска висина је од 400 до 1.450 м. Град се налази у брдско планинском крају доњег тока ријеке Лим двадесетак километара од његовог ушћа у Дрину.

Земљиште је изразито брдско-планинско са селима разбацаним и испресијецаним планинским превојима.

Има изражену континенталну климу, са повременим благим утицајем средоземне климе. Зиме су са просјечном температуром од -8 степени, а лjeta са просјечном температуром око 26 степени.

Општина Рудо се одликује врло разгранатом мрежом водених токова и то јој даје обиљежје општине богате великом количином воде. Ријека Лим протиче кроз подручје општине у укупној дужини од око 30 км већим дијелом кроз насељена мјеста, а корито (језеро ХЕ Вишеград) је једним дијелом врло стрмо и неприступачно.

Притоке ријеке Лим су: Поблаћница, Крупица, Радојна и Сутјеска.

Подручје општине је богато изворима пијаће воде који могу задовољити потребе становништва.

На простору општине земљиште је типа "камбисола, подзола, литосола, редзина на доломиту и ријетким моренама на изворишним дијеловима неких ријека и флувисола, који имају заједничку одлику да им је релативно дебео растресити педолошки слој. Оваква педолошка структура указује на могућност рекултивације земљишта" ()

Укупна површина обраслог и необраслог шумског земљишта којим газдује ШГ је 19260ха.

На високе шуме са природном обновом отпада 39,3% укупног шумског земљишта, а учешће осталих мање вриједних категорија шума је велико.

Приватне шуме заузимају 1932ха, њихова структура није повољна јер су доминантни дрвни сортименти мање вриједности.

На подручју општине постоје, довољно неиспитана, налазишта метала (мангана и бакра) и неметала (магнезита). Значајна су налазишта кречњака и природних грађевинских материјала (шљунка и пијеска).

Подручје општине је богато љековитим биљем и шумским плодовима и то је прилично слабо искориштен природни ресурс.

Најзначајнија саобраћајница у путној мрежи је регионални пут Р 449 који пролази кроз цијелу територију општине и преко кога је општина повезана са свим сусједним општинама. Дужина овог пута је око 60км. Подручје општине је у коридору једне од најзначајнијих саобраћајница - магистралног пута М5 који повезује општину са широм околином.

Кроз територију општине Рудо у дужини од 6км, кроз насељено мјесто Штрпци пролази пруга Београд-Бар.

Општина Рудо је 1991. године бројала око 11.570 становника, а 2005. године око 10.000 становника. Густина насељености 1991.г. била је 33,60 на км², а 2005.год. 29 становника на км².

Старосна структура становништва у 2005.год.

Од 0-14г-1.133 становника, од 15-64г-6.620 становника, 65г и више - 2.247 становника.

Полна структура: жене 50,35% и мушкарци 49,65%.

Природни прираштај становништва: 2005.године на 10.000 становника:

Наталитет -140 или 14%, морталитет -159 или 15,9% и природни раст-1,9%.

2.2. Привреда општине

Највећи индустријски објекти „Аутоделови“ и „Полимка“ не раде већ више година. Влада РС је откупила те објекте и очекује се да ће почети са радом. Регистровано је 43 занатске радње.

2.3. Пољопривреда

Према подацима Општинске геодетске управе и катастра некретнина, структура пољопривредног земљишта је следећа:

Сектор површина оранице воћњаци ливаде пашњаци шумско неплодно својине
приватни 13008 2614 555 3491 2570 3334 444
државни 21345 130 34 119 3103 17195 76
укупно: 34353 2744 589 3610 5673 20529 1208
(површина у ха)

Од 2.744 ха који се воде као ораница обрађује се $\frac{1}{4}$ земљишта.

Расположиво пољопривредно земљиште и климатски услови су добар предуслов за много развијенију пољопривредну производњу него што она јесте. Међутим, уситњеност посједа и старосна структура домаћинства су главни ограничавајући фактор за интензивну производњу. Већина домаћинства се бави пољопривредом за властите потребе са незнатним тржним вишком. Ово је нарочито изражено у ратарској производњи док је задњих година стање у воћарској и сточарској производњи нешто боље.

Услугне дјелатности су грађевинарство, трговина(приватне) и комуналне дјелатности

У области занатства су самосталне занатске радње,разноврсне и има их 43 регистроване радње

Број запослених у привреди општине је 126

Број запослених у Јавним службама и јавим предузећима је око 300.

2.4. Образовање

На подручју општине Рудо постоје двије основне школе. Основна школа Рудо са подручним одјељењима броји 256 ученика а запослених радника је 35 и друга основна школа у Штрпцима са подручним одјељењима броји 246 ученика, а број запослених је 51.

Средња школа, са више занимања, има 187 ученика, и 37 запосленог.

Народна библиотека Рудо има пет запослених радника.

2.5. Здравство

Дом здравља пружа здравствену заштиту у општини Рудо, са 31 запослена радника. Приватних ординација нема.

2.6. Култура

ЦКПД“Просвјета, са запослена три радника, је носилац свих културних садржаја и догађаја у општини.

2.7. Спорт

У Установи за управљање спортским објектима запослена су четири радника.

2.8. Социјална заштита

Послове социјалне и дјечије заштите обавља Центар за социјални рад, са четири запослена радника.

* * *

У јавним службама запослено је 300 радника

2.9

Локална власт и општинска управа

Локалну власт чине: Начелник и Скупштина општине, а општинску управу општинске службе. У општини су организоване и мјесне заједнице.

Општинске службе у општи Рудо су :Одјељење за привреду и финансије -10 запослених, Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности -18 запослених.

(кориштени подаци из Стратешког плана општине Рудо за период 2006-2011.год.)

3. АНАЛИЗА СОЦИЈАЛНЕ СИТУАЦИЈЕ У ОПШТИНИ

1. Општина Рудо спада у категорију изразито неразвијених општина, присутно је сиромаштво и социјална искљученост, изражена незапосленост, велики број лица неспособних за рад, а материјално неовбезбјеђених, повећана миграција радно способног становништва због тражења запослења, знатан број старачких домаћинства.

2. Висока стопа незапослености условљена је општом економском ситуацијом као и специфичном ситуацијом на подручју општине Рудо која се налази на граници са Србијом.

На бироу за запошљавање је 1.499 незапослених лица, од тога ВСС - 23, ВШС - 32, ССС - 363, ВКВ -10, КВ радници -628, НШС -11, НК - 443 .

Број незапослених професионалаца из сектора социјалне заштите је следећи: дипломирани социјални радник -1, дипломирани правник -1, правник -1, педагог -1 и психолог -1.

Старосна структура лица која тражње посао је: од 18-20г -13, од 20-24г. -117, од 24-27г.-125, од 27-30г.-120, од 30-35г.-185, од 35-40г.-184, од 40-45г. - 215, од 45-50г.-217, од 50-55г.-144, од 55-60г.-125, од 60-65г.-63 и преко 65г.-2.

3. Демографски проблеми су: негативна стопа наталитета која је евидентна по подацима из 2009. године по којима је у општини Рудо рођено 56 дјеце, а умрло је 101 лице.

Велики је број старачких домаћинства, дјеца углавном раде у Србији и Црној Гори, живе као подстанари и нису у могућности да помажу родитеље, те се исти обраћају за помоћ Центру за социјални рад тако да око 58 самохраних старих лица прима новчану помоћ.

Присутна је и економска миграција становништва. Велики број породица се исељава због немогућности запослења тако да се самим тим смањује и број ученика у школи и број осигураника у Фонду ЗО. А исељавањем младих људи старије особе остају без помоћи и подршке породице што утиче на повећање броја корисника права из социјалне заштите.

4. Избјеглице и расељена лица - нису рјешени проблеми интерно расељених старих лица који живе у алтернативном смјештају, повратак у мјесто становања прије рата, није могућ јер су куће порушене, домаћинства уништена, а због година старости и слабог здравственог стања нису у могућности да сами живе.

5. Од социопатолошких појава најприсутнији је проблем алкохолизма и породичног насиља под дејством алкохола, најчешће између супружника и родитеља и дјеце.

Због насиља под дејством алкохола долази до распадања породице што има велике посљедице на развој дјеце.

Присутно је и насиље од стране одрасле дјеце према старим родитељима који живе у заједничком домаћинству и најчешће су то породице које су на ивици сиромаштва.

4. АНАЛИЗА СТАЊА У ОРГАНИЗАЦИЈИ

1. Центар за социјални рад је основан Одлуком Скупштине општине Рудо уз сагласност Министарства здравља и социјалне заштите 1994. године. Дјелатност Центра је регулисана Законом о социјалној заштити, Одлуком Скупштине општине и Статутом Центра. Оснивач Центра за социјални рад остварује функцију управљања и контроле путем Управног одбора Центра који чине три члана.

2. Центар за социјални рад своје активности проводи примјеном:

- Закона о социјалној заштити
- Закона о дјечијој заштити
- Породичног Закона
- Закона о кривичном поступку
- Закона о заштити од насиља у породици
- Закона о управном и ванпарничном поступку
- као и других закона и подзаконских прописа, одлука и закључака надлежних министарстава и органа локалне управе.

3. Структура запослених у Центру за социјални рад је следећа:

- социјални радник - директор, 31 година радног стажа - жена
- социјални радник, 31 година радног стажа - мушкарац
- радник на књиговодственим пословима и оператер на пословима ДД 20 год. радног стажа, средња економска школа - жена,
- административни радник и благајник, нижа школска спрема, 20 г. радног стажа - жена
- психолог - по уговору
- правник - по уговору.

У циљу квалитетнијег обављања послова и олакшавања рада постојећим радницима, потребно је кадровски јачати Центар што ће се радити повећаним ангажовањем директора и Управног одбора у доказивању неодрживости постојећег стања недостатка стручног кадра за рјешавање разноврсних проблема на подручју општине и неопходности запошљавања стручних кадрова који се налазе на евиденцији Завода за запошљавање.

4. Пословни простор Центра за социјални рад је власништво Скупштине општине, а садржи три канцеларије солидно опремљене, налази се у улици Војда Карађорђа Петровића бр. 34, приступачан је за особе са инвалидитетом, посједује возило марке Голф, из 1987. године у возном стању, располаже са четири рачунара и умрежен приступ интернету.

5. АНАЛИЗА ИНТЕРЕСНИХ ГРУПА

Законом о социјалној заштити утврђена су права из области социјалне заштите, носиоци и корисници социјалне заштите, основи организације и финансирање као и друга питања од значаја за остваривање социјалне заштите.

Права у социјалној заштити остварују лица која су неспособна за рад, а која су без власитих прихода и прихода породице као и подршке сродника, те лица која су због физичког и здравственог стања зависна од помоћи друге особе као и она лица која се због неког разлога нађу у стању социјалне потребе.

Број корисника права из Закона о социјалној заштити и проширених права приказан је у следећој табели:

Табела бр. 1: Корисници права у периоду 2007-2009. година

Корисници права по годинама	2007.г.	2008.г.	2009.г.
- Новчана помоћ	84	80	92
Додатак за његу и помоћ другог лица	113	132	126
Здравствено осигурање	73	39	21
Смјештај у установу	9	10	9
Породични смјештај	2	2	2
Једнократна помоћ	161	90	75
Помоћ у кући	7	7	7
Укупно:	369	360	332

Извор: Центар за социјални рад Рудо

Евидентан је пораст броја корисника права на новчану помоћ и додатка за његу и помоћ другог лица што указује на пораст броја лица неспособних за рад и привређивање и лица којима је неопходна стална њега и помоћ другог лица, а то су у највећем броју стара лица. Посматрано укупно, број корисника се смањује, што је, у контексту социјалне ситуације, индикатор неадекватне социјалне заштите, односно веома рестриктивних критеријума за квалификовање на неки од Законом установљених облика помоћи и заштите. Овај несклад, Центар превазилази бројним активностима у партнерству са цивилним сектором.

Партнери Центра за социјални рад су : административна служба општине, мјесне заједнице, школе, здравствене установе, полиција, удружења грађана, невладине организације.

6. АНАЛИЗА ПРОГРАМСКИХ АКТИВНОСТИ

Програмске активности Центра за социјални рад Рудо, усклађују се са тренутном ситуацијом у друштву и са потребама становништва локалне заједнице, а у циљу успостављања такве мреже подршке и таквих видова помоћи и социјалних услуга, које имају за циљ да отклоне и ублаже постојеће проблеме и ризике којима су изложене различите категорије становништва, те побољшају квалитет њиховог живота.

Програмске активности су усмјерене на набавку огрева корисницима, плаћање дуга за утрошену електричну енергију, набавку лијекова, хране, одјеће, обуће, оправка и изградња кућа.

Пројектне активности у заштити социјално угрожених категорија одвијају се са Удружењем породица са четворо и више дјеце и Удружењем лица са посебним потребама. У реализацији пројеката за набавку уџбеника за дјецу из породица са четворо и више дјеце, набавку прехранбених намирница за социјално угрожене породице, помоћ је пружена од стране Министарства за спорт, омладину и породицу и Министарства здравља и социјалне заштите РС.

Ради се на подстицању добровољних активности удружења на помоћи лицима у стању социјалне потребе. У сарадањи са Удружењем "Коло српских сестара" током цијеле године трају активности на прикупљању помоћи у новцу, прехранбеним намирницама, одјећи и обући за социјално угрожене категорије становништва.

7. SWOT анализа Центра за социјални рад

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> -стручност кадра и спремност на стално усавршавање -разумијевање и подршка локалне заједнице -добри услови рада и техничка опремљеност -уредно и благовремено измиривање финансијских обавеза -задовољство корисника квалитетом пружених услуга -компетентност и добре методичке способности руководиоца Центра 	<ul style="list-style-type: none"> -ниске плате запослених -оптерећеност обимом и тежином послоа -неприлагођена база података -повећање броја захтјева за свим видовима заштите -стресност посла и ризици професионалног сагоријевања -изостајање награда за остварене резултате

МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
-Разумијевање оснивача и већа финансијска издвајања у области социјалне заштите -стимулација приватног сектора за запошљавање корисника социјалне заштите -ангажовање донаторских средстава -комуникација и сарадња са окружењем -ангажовање спољних сарадника -медијска подршка	-социјална несигурност -повећање броја корисника по свим видовима социјалне заштите -неповољне демографске промјене и старење становништва -застарјелост постојећих законских рјешења

Међусобним укрштањем појединих сегмената SWOT анализе, може се видјети слика искориштености појединих ресурса, односно на који начин би се снаге и могућности могле искористити у превазилажењу слабости и пријетњи.

Снаге - добри услови рада и техничка опремљеност би се могле искористити у превазилажењу одређених проблема.

Слабости - оптерећеност обимом и тежином послова се може превазићи пријемом потребног стручног кадра који се сада ангажује повремено према уговору.

8. ВИЗИЈА

Центар за социјални рад у општини Рудо је установа социјалне заштите у препознатљива по стручности, иницијативности, креативности, и доприносу развоју социјалне заштите и квалитетних услуга примјереним потребама корисника са корисницима у средишту свих активности и задовољним и мотивисаним особљем.

9. МИСИЈА

Центар за социјални рад Рудо има улогу централне институције социјалне заштите у општини Рудо и ради на остваривању Закона о социјалној заштити, Породичног закона и других, којима се обезбеђује задовољавање основних потреба грађана који се налазе у стању социјалне потребе или ризику да буду погођени неким од социјалних случајева. Такође, Центар ради и на заштити породица са децом и деце, остварујући послове стручне службе за спровођење Закона о дјечијој заштити.

Центар за социјални рад Рудо ће радити на побољшању положаја корисника, услова рада запослених, редовно ажурирати базу података, примити нове стручне раднике, радити на едукацији свих запослених и њиховом професионалном усавршавању, те извршити реорганизацију послова ради боље ефикасности рада и квалитетнијег пружања услуга корисницима.

10. ВРИЈЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ

Вриједности и принципи дјеловања на којима Центар за социјални рад темељи свој рад су: професионалност, законитост, људска права, индивидуализам, адекватност и континуираност услуга, етичност, квалитет, планирање, партнерство и сарадња и људски потенцијали.

11. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

Стратешки циљеви Центра су:

1. УНАПРЕЂЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ЗАКОНА У СВИМ ОБЛАСТИМА РАДА ЦЕНТРА
2. ЈАЧАЊЕ СТРУЧНИХ, ПРОФЕСИОНАЛНИХ И МАТЕРИЈАЛНИХ КАПАЦИТЕТА
3. ЈАЧАЊЕ И РАЗВИЈАЊЕ ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА У ЗАЈЕДНИЦИ
4. УНАПРЕЂИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА И ЗАШТИТЕ

Стратешки циљ бр.1: Унапређење спровођења закона у свим областима рад Центра

Посебни циљеви за стратешки циљ број 1:

1.1. Информисање јавности о правима и облицима заштите утврђеним Законом о социјалној заштити и одлуком СО о проширеним правима

Активности:

- Припрема, у сарадњи са локалним медијима, информација за јавност о систему социјалне заштите
- Учешће у ТВ и радио емисијама локалних медија
- Обавештавање циљних група и појединаца о правима која постоје и условима за њихово коришћење
- Директни контакти и информисање социјално угрожених лица о правима и условима за њихово коришћење
- Пружање помоћи у остваривању права у систему социјалне заштите

Носиоци: Директор и стручни радници Центра

Рокови: Стална активност

Средства: Из постојећих средства

Очекивани ефекти: Боља информисаност јавности

Индикатори: Број лица обухваћених правима и облицима заштите и њихово задовољство оствареним правима и радом Центра

1.2. Откривање појединаца и породица који се налазе у стању социјалне потребе

Активности:

- Припрема методологије за откривање и утврђивање стања и потреба лица у стању социјалне потребе
 - утврђивање материјалног стања лица
 - информисање о правима

Носиоци: Директор и стручни радници Центра

Рокови: Стална активност

Средства: У оквиру постојећих и (појединачно награђивање према могућностима)

Очекивани ефекти: Конкретно упознавање проблема и потреба лица у стању социјалне потребе

Индикатори: Број обилазака лица у стању социјалне потребе и број остварених права на облике заштите и помоћи.

1.3. Ефективно и ефикасно обезбјеђење одговарајуће заштите људима који се налазе у стању социјалне потребе

Активности:

- Утврђивање броја лица у стању социјалне потребе
- Утврђивање конкретних потреба лица у стању социјалне потребе
- Утврђивање процедура рада
- Доношење решења о припадајућим правима лицима у стању социјалне потребе у законском року
- Реализација остварених права

Носиоци: Директор и радници Центра

Рокови: стална активност

Средства: обезбјеђење средства кроз буџет.

Ефекти: боља заштита лица у стању социјалне потребе кроз повећање средстава у Буџету.

Индикатори: број лица у стању социјалне потребе.

Стратешки циљ број 2: Јачање стручних, професионалних и материјалних капацитета

Посебни циљеви за стратешки циљ број 2:

2.1. кадровско јачање Центра

Активности

-измјена и допуна Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста са предвиђеним новим радним мјестима правника и психолога

-расписивање конкурса

-одабир кадрова

Носиоци: директор и управни одбор у сарадњи са локалном управом

Рок: до краја 2011.

Средства: у оквиру редовних средстава повећана за нова радна мјеста

Очекивани ефекти: већи ниво квалитета пружања услуга, тимски рад и мултидисциплинарни приступ раду

2.2. Активност запослених на властитом развоју и учењу у циљу стручног, професионалног и квалитетног рада са корисницима

Активности:

- Учешће на едукацијама

- Праћење стручне литературе

- Организовање унтерних облика едукација

Носиоци: Директор и запослени

Рок: Стална активност

Средства: У оквиру редовне дјелатности

Очекивани ефекти: Оспособљеније и за рад спремније особље, веће задовољство корисника, оснивача и јавности

Индикатори: Број свих врста едукативних активности, промене у свакодневном раду на основу нових знања

2.3. Организовање тимског рада и стално усклађивање са потребама и могућностима уз пуну професионалну одговорност сваког појединца

Активности:

- Свакодневно подржавање и оспособљавање кључних особа од стране руководиоца

- Пружање непосредне помоћи у раду тимова у Центру

- Организовање размене искустава из тимског рада са центрима за социјални рад из окружења и других који постижу запажене резултате

- Обезбђивање учешћа корисника у избору облика заштите и помоћи

Извршиоци. Директор и кључне особе

Рокови: Сталан процес

Средства: У оквиру редовне дјелатности

Очекивани ефекти: Добра организација, повећана ефикасност у решавању сложенијих проблема корисника

Индикатори: Број пружених стручних услуга, број решених проблема корисника, број корисника који су оспособљени да сами управљају својим животом

Стратешки циљ број 3: Јачање и развијање партнерских односа у заједници

Посебни циљеви за стратешки циљ број 3:

3.1. Одржавање и побољшање квалитета постојећих партнерстава

Активности:

-
- Испитивање задовољства партнера и анализирање успјешности партнерства
 - Дефинисање и спровођење активности за побољшање постојећих партнерстава

Извршиоци: Директор и стручни радници

Рокови: Сталан процес

Средства: У оквиру редовне дјелатности

Очекивани ефекти: Пуно задовољство партнера и ширење заједничких активности

Индикатори: Резултати испитивања мишљења партнера, број програма и спроведених активности за побољшање партнерстава, број нових активности

3.2. Повећање броја партнерстава

Активности:

- Анализирање потреба за новим пртнерствима
- Идентификација потенцијалних партнера и закључивање нових партнерских споразума

Извршиоци: Директор и стручни радници

Рокови: Током сваке године

Средства: У оквиру редовне дјелатности

Очекивани ефекти: Повећан број партнерстава, повећан број нових услуга.

Индикатори: Број нових партнерстава и број нових услуга.

Стратешки циљ број 4: Унапређивање положаја и заштите старих лица на подручју општине Рудо

Посебни циљеви за стратешки циљ број 4:

4.1. Утврђивање потреба старих лица за одређеним облицима заштите

Активности:

- Припрема методологије за утврђивање стања и потреба, посебно у граду и на селу,

- Утврђивање броја лица старијих од 65 година,

- Утврђивање материјалног статуса (приходи, помоћ сродника, пензије) и здравственог статуса

- Утврђивање потреба старих лица за услугама

Носиоци активности: Сви радници Центра

Рок завршетка активности: септембар 2011. године

Средства: у оквиру редовне дјелатности (трошкови обиласка терена, трошкови превоза)

Очекивани ефекти: Конкретно упознавање проблема и потреба старих лица

Индикатори: Број обилазака МЗ и број старачких домаћинстава

4.2. Идентификовање и класификација потреба старих лица

Активности:

- Сређивање и анализа података и налаза из истраживања

- Класификовање потреба по функционалним, статусним и територијалним критеријумима

Носиоци активности: Центар у сарадњи са Домом здравља

Рок: новембар 2011. г.

Средства: У оквиру постојећих (појединачно награђивање према могућностима)

Очекивани ефекти: Јасна сазнања о конкретним потребама старих у функционалном, статусном и територијалном смислу.

Индикатори: Укупан број старих лица којима је потребна помоћ и заштити

4.3. Установљавање додатних права на услуге и облике заштите старих лица, те доношење Одлуке о проширеним правима

Активности:

- Израда нацрта одлуке о проширеним правима
- Усаглашавање са надлежним органима
- Медијско представљање
- Лобирање у Скупштини општине Рудо

Носиоци активности: Директор и сви радници Центра

Рок: До краја 2011. године

Средства: у оквиру редовних увећана за нове кориснике по Одлуци о проширеним правима

Очекивани ефекти: Усвајање одлуке о проширеним правима и подршка јавног мњења

Индикатори: Одлука о успостављању права, Одлука о регресирању, број пријављених или потенцијалних корисника услуга

4.4. Реализација Одлуке о проширеним правима у дијелу који се односи на пружање услуга и организовање одређених облика заштите старих

Активности:

- Избор геронто-домаћице и других профила радника за помоћ и његу старих лица
- Едукација изабраних радника за помоћ и његу старих лица
- Направити процедуру рада, дефинисати стандарде(навести све детаље око активности)

Носиоци: Запослени радници Центра

Рок: Април 2012. г.

Средства: обезбједити из буџета општине средства за кориснике по Одлуци о проширеним правима

Очекивани ефекти: Одговарајућа заштита старих лица која се налазе у потреби за услугама социјалног рада

Индикатори: Број старих лица обухваћених новим услугама.

12. Процена потребних финансијских средстава

Средства за реализацију посебног стратешког циља ће се обезбједити кроз буџет општине а биће саставни дио финансијског плана Центра за социјални рад.Износ средства ће се одредити у складу са Одлуком о проширеним правима коју на приједлог Центра доноси Скупштина општине и планира средства за реализацију наведене Одлуке.

13. Праћење и вредновање раелизације стратешког плана

За сваку годину ће се радити акциони планови, евалуација урађеног, обавјештавање Управног одбора, оснивача и јавности и уносити промјене, сваке године, уколико се оцјени да су потребне.

02

На основу члана 34. Статута општине Рудо („Службени гласник општине Рудо“, бр.8/08-пречишћени текст, 9/08, 2/09 и 1/11) и члана 55. Пословника Скупштине општине Рудо („Службени гласник општине Рудо“, бр.8/08-пречишћени текст), Скупштина општине Рудо на сједници одржаној дана 29.04.2011. године, донијела је

О Д Л У К У

О усвајању Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне / дјечје заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012.године

Члан 1.

Усваја се Одлука о усвајању Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне / дјечје заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012.године.

Члан 2.

Саставни дио ове Одлуке је Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне / дјечје заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012.године

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику општине Рудо.

Број:01-022-44/11.
Датум: 29.04.2011.год.

ПРЕДСЈЕДНИК
Скупштине општине Рудо
Благоје Церовић, дипл. инг. маш., с. р.

**Акциони план социјалног укључивања
у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у
општини Рудо за 2011-2012. годину**

Општина Рудо, октобар 2010. године

У оквиру имплементације пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“, који имплементира Иницијатива за бољу и хуманију инклузију (IBHI), у оквиру MDG-F програма у области водоснабдијевања, креиран је документ „Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“.

Овај документ је припремљен од стране чланова/ица Општинског управног одбора општине Рудо уз стручну помоћ и асистенцију IBHI особља.

Чланови/ице Општинског управног одбора пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ општине Рудо који су учествовали у процесу израде документа „Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ су:

1. Гдин Бранко Кастратовић, референт за урбанизам, Општина Рудо;
2. Гђа Марта Топаловић, директорица, ЈУ Центар за социјални рад, Рудо;
3. Гдин др Томислав Кусмук, директор, Дом здравља, Рудо;
4. Гдин Јован Савић, директор, Комунално предузеће „Услуга“ а.д. Рудо;
5. Гдин Радивоје Маринковић, предеједник удружења пољоривредних произвођача „Пољопривреда“, Рудо;
6. Гдин Славко Лакић, секретар, Основна школа „Рудо“, Рудо.

Списак скраћеница

БиХ	Босна и Херцеговина
РС	Република Српске
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине
ЈФДЗ РС	Јавни фонд за дјечију заштиту Републике Српске
ЈУ ЦСР	Јавна установа Центар за социјални рад
МУП РС	Министарство унутрашњих послова Републике Српске
РПЗ РС	Републички педагошки завод Републике Српске
УН	Уједињене нације
MDG	(Millenium Development Goals) Миленијумски развојни циљеви
MDG-F	(Millenium Development Goals Achievement Fund) Фонд за достизање миленијумских развојних циљева
UNICEF	(United Nation Children's Fund) Међународни фонд Уједињених нација за дјецу
UNDP	(United Nations Development Programme) Развојни програм уједињених нација
ИБНИ/ ИБХИ	(Initiative for Better and Humane Inclusion) Иницијатива за бољу и хуманију инклузију
НВО	Невладина организација
ОУО	Општински управни одбор
HRBAP	(Human Right Based Approach Programming) Пристап планирању на бази људских/ дјечијих права
PAG	(Participatory Action Group) Партиципативна акциона група
PAR	(Participatory Active Research) Партиципативно акционо истраживање
MDP	(Municipal Development Project) Пројекат развоја општина
EMIS	(Education Managment Information System) Информациони систем управљања у образовању – база података
SOTAC	(Social Sector Adjustment Technical Assistance Credit, Кредит за стручну помоћ социјалном сектору) База података о корисницима социјалне заштите при ЦСР БиХ
CPPAG	(Child protection policy advisory group) Савјетодавна група за развој политика дјечије заштите
CIVITAS	(The Institute for the Study of Civil Society) Институт за проучавање цивилног друштва
ОШ	Основна школа
КУД	Културно умјетничко друштво
ЈП	Јавно предузеће
МЗ	Мјесна заједница
КМ	Конвертибилна марка
GAP	(Governance Accountability Project) Пројекат управне одговорности
SERDA	(Sarajevo Economic Region Development Agency) Развојна агенција Сарајевског економског региона
REDRIN	Регионална развојна агенција за Горње – дринске регије
ULSS	(L'Azienda Sanitaria Ulss Vicenza) Локалне здравствене власти надлежне за сектор здравства
SWOT анализа	(Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats) Анализа о снагама, слабостима, могућностима и препрекама

САДРЖАЈ

1. УВОД	06
1.1 Циљеви и садржај „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“	07
1.2 Процес и методологије	13
2. АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ	14
2.1 Општа ситуација у општини Рудо	14
2.2 Идентификација проблема/појава у оквиру социјалне/дјечије заштите и социјално искључених група у односу на доступност воде	38
2.3 Анализа основних узрока проблема	44
3. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ UNICEF/ИВНІ ПРОЈЕКТА са освртом на акционе планове развоја социјалне/дјечије заштите у 24 општине/опћина	45
3.1 Резултати и научене лекције	45
4. СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ У ОДНОСУ НА ОБЛАСТ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА У ОПШТИНИ РУДО	46
4.1 Мапирање система социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања	46
4.2 Идентификација слабости/недостатака система социјалне/дјечије заштите у односу на доступност воде	55
5. „АКЦИОНИ ПЛАН СОЦИЈАЛНОГ УКЉУЧИВАЊА У СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ У ОДНОСУ НА ОБЛАСТ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА У ОПШТИНИ РУДО ЗА 2011-2012. ГОДИНУ“	57
5.1 Приоритети за акцију	57
5.2 Оквир „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“	61
5.3 Извори финансирања социјалне/дјечије заштите и области водоснабдијевања у општини Рудо	67
6. Анекси „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“	69

1. УВОД

У оквиру MDG-F програма „Демократска управа на пољу економије - Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“¹ су укључене сљедеће општине/општине у БиХ: Бихаћ, Босански Петровац, Грачаница, Град Источно Сарајево (Источно Ново Сарајево, Источна Илица, Трново), Кладањ, Неум, Петровац-Дринић, Петрово, Рудо, Столац и Вишеград.

Општи циљ овог дијела пројекта је да Демократска управа на пољу економије, у оквиру имплементације Стратегије социјалне укључености БиХ, осигура укључивање свих грађана, а посебно најугроженијих група, у развој социјалне/дјечије заштите, прије свега у односу на водоводни систем, а по питањима која се тичу њихових заједница.

Циљ пројекта има два различита аспекта:

- Јачање укључивања грађана у партиципативно општинско управљање везано за водоснабдијевање, посебно у погледу социјалних аспеката;
- Јачање капацитета власти за политику засновану на доказима и планирање средстава за добро пружање услуга везаних за воду, посебно у погледу социјалних аспеката.

Горе наведени MDG-F програм такође има у циљу да оствари резултат по питању побољшања управе на пољу економије у водоводним/комуналним предузећима у циљу пружања бољих услуга грађанима у партнерским општинама.

Документ „Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ настао је као резултат рада чланова/ица Општинског управног одбора општине Рудо, уз кориштење методологије засноване на поштивању људских права и методологије партиципативног акционог истраживања.

ОУО је координирајуће, мултидисциплинарно и мултисекторално тијело Пројекта, успостављено именовањем од стране начелника општине Рудо (Одлука од 24.06.2010. године, 02-323-731/10), и чине га представници/е сљедећих институција/организација: Општина Рудо; ЈУ Центар за социјални рад, Рудо; ЈЗУ Дом здравља „Др Стојана и Љубица“, Рудо; Комунално предузеће „Услуга“ а.д. Рудо; Основна школа „Рудо“; Удружење пољопривредних произвођача „Пољопривреда“, Рудо.

1.1 Циљеви и садржај „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“

Општински двогодишњи „Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ резултат је рада Општинског управног одбора Пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“. Овај акциони план представља репликацију успешних резултата IBNI/UNICEF пројектних активности које су имплементирани у претходних двадесет четири (24) општине/општине у БиХ, а усмјерене су на успостављање и унапређење системског приступа у планирању социјалне/дјечије заштите у односу на контекст водоснабдијевања сваке појединачне локалне заједнице.

У току израде акционог плана усмјереног на развој система социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања на локалном нивоу, вршена је процјена и анализа ситуације у сфери социјалне/дјечије заштите и водоснабдијевања на локалном нивоу. Свој допринос су дали и чланови/це Партиципативне акционе групе (PAG) чиме је додатно обезбијеђено учешће грађана и инклузија социјално искључених група у општини Рудо у току овог процеса. У оквиру проведених процеса, заступљени су сљедећи приступи: мјешовити приступ у пружању услуга и планирању социјалне заштите, приступ окренут клијенту и „gender“ приступ. Такође су примјењени

¹ Програм „Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ представља заједнички програм УН-а и земаља чланица УН-а за достизање Миленијумских развојних циљева. Програм је подржан кроз фонд за достизање миленијумских развојних циљева и финансиран је од стране Шпанске владе, а све у циљу јачања националних власништва над достизањем Миленијумских развојних циљева. Програм заједно имплементирају UNDP и UNICEF у партнерству са Министарством за вањску трговину и економске односе БиХ, Министарством цивилних послова БиХ, ентитетским Министарствима пољопривреде шумарства и водоопскрбе/водоснабдијевања, партнерским општинама и њиховим комуналним предузећима, те организацијама цивилног друштва.

инструменти HRBAP² и PAR³ методологије у сврху изградње партиципативног рефералног система у области социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања. Успоставом овог Акционог плана обезбијеђен је инструмент за системску идентификацију корисничких група, као и локално планирање квалитетних интервенција и смањење социјалне искључености у локалној заједници.

Анализа на дубљем нивоу показује да су суштински узроци ових уско повезаних питања институционални недостаци, компликоване и неефикасне вертикалне политичке динамике, као и недостатак ангажмана на грађанском нивоу, нивоу локалних заједница. Рјешавање ових питања кроз комбинацију развоја капацитета, инвестиција у инфраструктуру и развоја партиципативних механизма који су у складу са стандардима ЕУ ће дати допринос тежњи БиХ ка уласку у ЕУ, смањењу социјалне искључености, као и остваривању Миленијумских развојних циљева. Специфични циљеви заштите ће укључити смањење стопе смртности дјете, побољшање здравља мајки, превенција инфективних болести, као и обезбјеђивање здраве животне средине. На овај начин, допринос може бити смањење материјалне угрожености, сиромаштва и социјалне искључености, односно постизање Миленијумских развојних циљева⁴.

БиХ је потписала Споразум о стабилизацији и придруживању ЕУ почетком 2008. године, али његова примјена се дешава споро. Социјална инклузија као концепт је основа социјалне политике у земљама Европске уније и њихове међусобне координације на нивоу ЕУ. Социјална инклузија је процес који омогућава лицима која су социјално искључена и у ризику да постану сиромашни да добију могућности и неопходна средства да у потпуности учествују у економском, социјалном и културном животу и да уживају животни стандард и благостање, као што је то случај у њиховом друштву⁵.

Резултати процјене и анализе ситуације, те услуга и капацитета на локалном нивоу, омогућили су дефинисање приоритетних циљева и активности које је потребно подузети за унапређење статуса социјално искључених група, као и уопште грађанства по питању доступности воде и услуга у области водоснабдијевања због чега је у току израда Мастер плана водоснабдијевања у општини Рудо. У оквиру MDG-F програма се примјењује приступ водоснабдијевању који, у области социјалне политике, подразумева: умањење социјалне искључености, омогућен приступ рањивих група друштва, приступачност цијене услуга и могућност учешћа у планирању.

У току израде документа Акционог плана тежило се да се релевантне потребе и акције ускладе са међународним и државним стратегијама, те општинским развојним документима, како би се у одређеном сегменту подржале планиране развојне активности у оквиру истих⁶. Посебно усмјерење у раду је била процјена и анализа остваривања права дјетета у складу са УН Конвенцијом о правима дјетета и УН Декларацијом о људским правима, а у складу са примјењеном методологијом заснованом на поштивању људских/дјечијих права.

Гледајући с аспекта заштите дјечијих права, службена потреба за обезбјеђењем посебне бриге о дјети је добила своју шансу за остваривањем успоставом Конвенције о правима дјетета⁷, у којој се, између осталог, наводи да “дијете, због своје физичке и духовне незрелости, треба посебну заштиту и бригу, укључујући одговарајућу законску заштиту прије, као и послје рођења”.⁸ Конвенција је успостављена на различитим законским системима и културним традицијама, те представља универзалан сет договорених стандарда и обавеза, тј. људских права.

²HRBAP – Human Rights Based Approach on Programming/Планирање засновано на поштовању људских права

³PAR – Participatory Active Research/Партиципативно акционо истраживање

⁴Извор података: Пројектни документ „Демократска управа на пољу економије - Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ који имплементира Иницијатива за бољу и хуманију инклузију (IBHI) у оквиру MDG-F програма у области водоснабдијевања.

⁵ *ibid*

⁶ Слиједи преглед неких од докумената: „Конвенција о правима дјетета“, „Универзална декларација о људским правима“, „Европска конвенција о људским правима“, „Нацрт документа - Стратегија социјалног укључивања у БиХ 2008-2013“, Вијеће министара БиХ/Дирекција за економско планирање БиХ; „Акциони план за дјecu у БиХ 2002-2010“, Вијеће за дјecu БиХ; „Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године“

⁷ Конвенција о правима дјетета је усвојена од Генералне скупштине Уједињених нација, 20.11.1989.године.

⁸ Декларација о правима дјетета прихваћена од Генералне скупштине Уједињених нација, 20.11.1959. године

Основе принципа Конвенције о правима дјетета су:

- недискриминација (Члан 2.);
- најбољи интереси дјетета (Члан 3.);
- право на живот, преживљавање и развој (Члан 6.);
- поштивање ставова дјетета (Члан 12.).

Ратификацијом УН Конвенције о правима дјетета, Држава Босна и Херцеговина и сви њени органи су преузели обавезу поштивања и провођења свих права дефинисаних овим међународним документом. Конвенција, поред државних органа, предвиђа и одговорност свих појединаца који су задужени да воде бригу о дједи. Самим тим, ово подразумијева и осигуравање услова за квалитетну социјалну/дјечију заштиту, образовање, те здравствену заштиту уз одговарајућу прехрану и прочишћене питке воде, имајући на уму опасности и ризике од загађености околиша као што је то предвиђено у чл. 24. ове Конвенције. Када се ради о правима дјетета дефинисаним Конвенцијом о правима дјетета, у истој се наводи да ће се између осталог државне странке залагати за сузбијање болести и неисхрањености у оквиру примјене здравствене заштите примјеном, *inter alia*, лако доступне технологије, те осигурањем одговарајуће храниве прехране и прочишћене питке воде, имајући на уму опасности и ризике од загађености околиша.⁹

Са аспекта остваривања људских права, Универзална декларација о људским правима у чл. 25 указује да свако има право на стандард живота који обезбеђује здравље и благостање, њихово и њихове породице, укључујући храну, одјећу, стан и љекарску његу и потребне социјалне службе, као и право на осигурање у случају незапослености, болести, онеспособљења, удовиштва, старости или других случајева губљења средстава за издржавање усљед околности независних од њихове воље.

Основе принципа људских права су:

- универзалност и неопуђивост;
- недјељивост;
- једнакост и недискриминација;
- међуовисност/међузависност и међуповезаност;
- партиципација и инклузија;
- одговорност и правило закона.

Уједињене нације су 1992. године 22. март прогласили свјетским даном вода желећи тако скренути пажњу јавности да је вода један од најзначајнијих, али и најугроженијих природних ресурса. Управљање водом је сложен и одговоран друштвени задатак. Иако је вода извор живота, важно је истаћи да становници многих општина у БиХ немају питку воду због неизграђених, али и због застарјелих постојећих водоводних система. Водоводни систем није адекватан и не покрива у потпуности потребе становништва.

Према „Акционом плану за дјецу БиХ 2002-2010“, кључна претпоставка за јачање положаја дјеце у БиХ је укључивање свих снага у друштву у остваривању осмишљеног дјеловања како би се побољшали животни услови у интересу развоја дјеце. То укључује све расположиве ресурсе владиног и невладиног сектора, породице и појединца.

У јуну 2010. године је припремљен нацрт документа „Стратегија социјалног укључивања у БиХ“ који је у процедури потврде од стране Вијећа министара БиХ. Циљеви и приоритети у оквиру нацрта Стратегије су директно усмјерени на рјешавање идентификоване системске празнине (укључујући и законодавство, идентификацију, циљање, развој међусекторске сарадње која комбинује интервенције у оквиру социјалне помоћи и социјалних услуга) и на развој специфичних мјера које би се бавиле монетарним и материјалним одрицањем и лишавањем социјалне услуге дједи и породицама са дјецом у БиХ као што је идентификовано у сљедећим поглављима¹⁰.

У периоду од 2006. до 2010. године, од стране Владе Републике Српске усвојени су сљедећи документи који директно или индиректно утичу на стратешке правце дјеловања система социјалне заштите: „Стање и перспективе развоја система социјалне заштите Републике Српске“, „Стратегија унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања са планом акције за период 2009–2014“, „Стратегија развоја менталног здравља у Републици Српској“, „Стратегија за развој породице“, „Акциони план за борбу против насиља у породици, протоколи за поступање у случајевима насиља у породици и вршњачког насиља“, „Стратегија за изједначавање могућности

⁹ Извор: Конвенција о правима дјетета, Члан 24.

¹⁰Извор података: Пројектни документ „Демократска управа на пољу економије - Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ који имплементира Иницијатива за бољу и хуманију инклузију (IBHI) у оквиру MDG-F програма у области водоснабдијевања.

особа са инвалидитетом“ (у изради), „Стратегија за борбу против насиља у породици“ (у изради) и др.¹¹

Услед недовољних финансијских средстава, климатских промјена и све већег загађења, расте несклад између потреба становништва и расположивих ресурса воде иако се рационалним и одговорним кориштењем расположивих ресурса у БиХ могу задовољити све потребе за водом у дужем низу година у будућности (водоснабдијевање, индустрија, наводњавање, хидроенергије и др.). Босна и Херцеговина, на нашу велику срећу, још увијек припада земљама за које се каже да има воду као природно богатство, али је важно истаћи да водовни системи у БиХ не задовољавају потребе, те не постоје услови да се у потпуности искористи тај потенцијал. Стручњаци процјењују да око 4 милиона становника у БиХ имају на располагању просјечно 9 000 м³ површинских вода и 120 м³ подземних вода по становнику.

Управљање водама у БиХ заснива се на следећим начелима:

- некомерцијалности;
- цјеловитости;
- дугорочне заштите квалитета и рационалне употребе расположивих количина воде;
- осигурања од штетног дјеловања воде;
- економског вредновања воде;
- учешћа јаности и
- кориштења најбољих технологија и нових научних достигнућа.

Обзиром на могућности које се односе на капацитете воде у БиХ, те чињеницу која се тиче недостатка финансијских средстава како би се омогућио једнак приступ свим грађанима, као и недовољно развијене свијести грађана који имају несметан приступ води у пуном смислу, начела која су дефинисана Законом о водама нису у потпуности примјењива у пракси.

У свијету се, посебно у Европи, расположивим водним ресурсима господари преко планова управљања ријечним сливом, којим се свеобухватно посматрају водни ресурси у међузависности са другим ресурсима (земљиште, шуме и сл.).¹²

Заштита воде као област, подразумијева готово све облике заштите вода као ресурса, али и као дијелова животне средине. Остварује се кроз мјере изградње канализације (у насељима и за индустрију), повећањем малих вода, пречишћавањем отпадних вода, те законским регулисањем заштите квалитета вода.

Иако се за БиХ још увијек у свијету каже да има воду као природно богатство, водоводни и канализациони систем не задовољава потребне критерије јер је: неодржив на дужи временски рок, карактериша га бруто неефикасност, нема потребне контроле у локалној заједници како би се осигурало да је вода неконтаминирана, те не допире до свих становника локалне заједнице.

Обзиром да вода не познаје границе, генерална скупштина Уједињених нација донијела је резолуцију којом се раздобље од 2005-2015. године проглашава Међународном декадом ВОДА ЗА ЖИВОТ. Активности у оквиру ове акције у 2009. години проводиле су се под темом ПРЕКОГРАНИЧНЕ ВОДЕ.

По Закону о водама РС, управљање водама мора бити засновано на следећим општим начелима:

- Вода није комерцијални производ као други производи већ наслијеђе које се мора чувати, бранити и третирати као такво,
- Коришћење вода и управљање њима се врши на рационалан и одржив начин, тако да се спријечи непотребно коришћење вода и вода не превазилази природно обнављање ресурса,
- Воде морају бити коришћене на начин који осигурава функционалност природних процеса, акватичних еко система и копнених еко система, и мочварних подручја, која директно зависе од вода, а који простори су одређени на начин предвиђен овим законом,
- Осигурати поврат трошкова од водних услуга, укључујући и трошкове за заштиту животне средине и ресурс, сходно економској анализи проведеној према Анексу 3 Оквирне директиве о водама ЕУ и, нарочито, према начелу „загађивач плаћа“,
- За искоришћену количину воде мора се обезбиједити адекватна економска накнада од онога који користи тај ресурс по принципу „корисник плаћа“.¹³

¹¹ Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године

¹² Извор: Агенција за водно подручје ријеке Саве, 2009. година, www.voda.ba. (приступљено 1.09.2010. године)

¹³ Извор: Закон о водама Републике Српске, Члан 3.

По Закону о водама РС, Члан 49., свакоме је дозвољено кориштење воде под условима одређеним овим законом. Вода се мора рационално и економично користити. Сваки корисник воде, дужан је да користи воду на начин и у обиму којима се вода чува од расипања и штетних промјена њених својстава, и не омета другима законско право кориштења воде.

У циљу очувања вода у Републици Српској, Законом о водама РС, Члан 176., организоване су агенције за воде, као самосталне управе организације у саставу релевантног Министарства, а све у циљу очувања вода.

Када се ради о финансирању управљања вода, средства за обављање послова и задатака у складу са Законом о водама РС, функционисање и одржавање некретнина и водних објеката од општег значаја, очување вриједности изграђених водних објеката и система, предузимање мјера јавног инвестирања и капитала изградње водних објеката, по овом закону, обезбјеђује се из:

- Посебних водних накнада,
- Прихода по основу закупа јавног водног добра,
- Општег дијела буџета Републике Српске и јединица локалне самоуправе,
- Донација.¹⁴

На територији БиХ највеће количине отпадних вода које се испуштају у водотоке су из индустрије, а затим комуналне, тј. отпадне воде градова и насеља. Пречишћавање градских отпадних вода данас постоји само у девет градова и то: Сребреник, Градачац, Жепче, Челинац, Требиње, Неум, Љубушки, Груде и Читлук. Крајем прошлог вијека у водоводе у БиХ је испуштено толико отпадне воде као да је на њеном мјесту живјело преко 15 милиона становника, а не 4, 5 милиона колико је заиста било. Највећи терет загађења имале су ријеке Босна (преко 50% укупног загађења) и Врбас са 25%. Свјетска здравствена организација (WHO) истиче: „У борби за здравље много је важнији број славина са водом, него број болесничких кревета“.¹⁵

„Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ обухватио је активности чија ће реализација утицати на квалитетније провођење општинских аката као што је „Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године“. Исто тако, допринијеће квалитетнијој примјени и остваривању људских права и слобода која су загарантована међународним актима, Уставом и законом, без дискриминације по било ком основу.

Документом Акционог плана обезбјеђено је локално планирање квалитетних интервенција на смањењу социјалне искључености грађана у односу на област водоснабдијевања у локалној заједници. Реализација „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања општини Петрово за 2011-2012. годину има има за циљ да:

- развије локалне механизме социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања;
- обезбједи унапређење система социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу;
- обезбједи финансирање унапређења система социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу у односу на област водоснабдијевања;
- омогући социјално укључивање маргинализованих група;
- обезбједи информисање локалне заједнице и промовисање активности на успостави социјалне инклузије.

1.2 Процес и методологије

„Акциони план социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ израђен је у складу са HRBAP методологијом (приступ планирању на бази људских/дјечијих права), стављајући на приоритетно мјесто реализацију људских/дјечијих права у складу са Конвенцијом о правима дјетета и Универзалном декларацијом о људским правима.

Методологија развијена у оквиру пројекта користи приступ планирању базиран на људским правима (HRBAP - Human Rights Based Approach to Programming) са посебним фокусом на принципе недискриминације и учешћа. Овакав приступ планирању користи смјернице, као и принципе људских права, за потребе изградње капацитета и њихове реализације. Кључни аспект приступу развоја који се темељи на људским правима јесте одговорност. Са стајалишта људских права, појединци или групе су носиоци права, док су институције, власти и други, као носиоци

¹⁴ Извор: Закон о водама Републике Српске, Члан 188.

¹⁵ Извор: Агенција за водно подручје ријеке Саве, 2009. година, www.voda.ba, (приступљено 22.11.2010. године)

дужности, одговорни за реализацију тих права, а самим тим и у обавези да успоставе мјере поштовања и заштите ових права.

У сврху повећања степена знања локалних актера социјалне/дјечије заштите о значају HRBAP методологије, на Јахорини је 13-14.07.2010. године одржана дводневна едукација о примјени ове методологије планирања социјалне/дјечије заштите засноване на концепту поштовања људских права (HRBAP), друштвене инклузије, промоције различитости и људских/дјечијих права. Иста едукација одржана и у Сарајеву, 8-9.07.2010. године за представнике општина ФБиХ. Одржани семинари обухватили су чланове/ице ОУО-а пројекта и друге актере социјалне/дјечије заштите из свих тринаест (13) циљаних општина/опћина пројекта: Град Источно Сарајево (Источно Ново Сарајево, Источна Илиџа, Трново), те општине Петровац-Дринић, Рудо, Рудо и Вишеград, Бихаћ, Босански Петровац, Грачаница, Кладањ, Неум и Столац.

У току израде „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ проведене су методе истраживања и интервјуа, те кориштени релевантни документи и законске регулативе, информације са web portala и одржани састанци са професионалцима из институција/организација из сфере социјалне/дјечије заштите. Као основа за креирање горе наведеног акционог плана, поред инструмената HRBAP методологије и претходно наведених докумената, кориштене су и информације добијене кроз фокус партиципативне акционе групе (PAG), као и документ „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“ урађен од стране ОУО-а уз подршку свих субјеката у општини Рудо, који је усвојен на 2. сједници ОУО-а Пројекта у октобру 2010. године.

У оквиру Пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“, покренута је активност дизајнирања међусекторалног рефералног механизма за социјалну заштиту и инклузију на нивоу заједнице, кроз коју се примјењује и PAR методологија. PAR је методологија истраживања која је усмјерена на позитивну социјалну промјену унутар локалне заједнице у којој се проводи, посебно када је у питању пружање могућности дјечије и младима за активно учествовање у процесима одлучивања у породици, школи и локалној заједници.

Чланови/ице ОУО-а су, заједно са члановима/ицама PAG групе, у периоду 18-19.10.2010. године, присуствовали тренингу на тему „Примјена рефералног модела социјалне/дјечије заштите и инклузије“ одржаном на Јахорини. Поменуто је реализовано у циљу повећања степена знања локалних актера социјалне/дјечије заштите о значају дизајнирања међусекторалног рефералног механизма за социјалну заштиту и инклузију на нивоу заједнице.

Анализа релевантних докумената (законске регулативе, стратегије, акциони планови, извјештаји ...), као и кориштење доступних информација са интернет порталаа, такође представљају посебно значајан сегмент у припреми овог документа (*види Анекс 1. и Анекс 1.1*).

2. АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ

2.1 Општа ситуација у општини Рудо

Општина Рудо је општина у Босни и Херцеговини и налази се у Републици Српској. Територија општине Рудо налази се на тремеђи Републике Српске, Србије и Црне Горе и захвата површину од 344 км². Сам град Рудо се налази на брдско-планинском крају доњег тока ријеке Лим, двадесетак километара прије његовог ушћа у ријеку Дрину. Окружено је планинским врховима Варде (1389 м), на сјеверној страни и Тмора (1280 м) на јужној страни. Општина се граничи са општинама Републике Српске: Вишеград, Рогатица, Ново Горажде и Чајниче, и општинама које припадају Републици Србији: Прибој, Ужице и Чајетина.

На подручју општине Рудо има 10 мјесних заједница: Рудо, Старо Рудо, Миоче, Мокронози, Увац, Штрпца, Бијело Брдо, Мрсово, Сетихово и Стргачина., а на територији општине је регистровано 88 насељених мјеста од којих се једино подручје града Рудо може сврстати у урбано и за које се може рећи да има градске карактеристике. Остала насеља по мјесним заједницама могу да се сврстају у ранг сеоских насеља, при чему се само центри МЗ по својој функцији и евентуалној величини могу сврстати у ниво сеоских насеља која имају ријешене минималне, основне услове за живот грађана.¹⁶

Становништво општине Рудо је претежно сеоско, неравномјерно распоређено, са већом концентрацијом у брдским подручјима. Национална структура становништва се незнатно измијенила у односу на податке према посљедњем, званичном попису из 1991. године. Уз велике миграције, узроковане ратом, а послје и недостатком економске и развојне перспективе, друга

¹⁶ Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године

кључна демографска карактеристика општине је изразито неповољна тенденција негативног природног прираштаја.

Према попису из 1991. године на подручју општине Рудо је живјело 11 572 становника. На 344 км² углавном интегрисана око слива ријеке Лим, у 88 насељених мјеста, у Општини Рудо укупно живи око **10 000** (4 741М/4 549Ж) **становника**, распоређених у 2 750 домаћинстава. Густина насељености по 1 км² износи око 29 становника. Највећа густина насељености је у самом граду Рудо. Процјенује се да у урбаном дијелу Општине живи око 3 000 становника или 30% од укупног броја становника.¹⁷

У општини Рудо има **1 465** **малољетних лица старосне доби од 0 до 18 година**, међу којима има 368 дјеце предшколске доби од 0-6 година, те 1 097 дјеце/младих школске доби од 6-18 година. Односно, од 0-15 година старости има 1 135 дјеце, а од 15-18 година старости има 330 дјеце. Око 20 становника припада мањинским групама. Просјечни прираштај у години је 0,5%.

Општина Рудо спада у неразвијене општине Републике Српске. Руководство Општине и административна служба раде на обезбјеђењу што квалитетнијих услова за живот и стварања урбане средине са свим потребним садржајима, а све у складу са могућностима.

Индустрија је на подручју општине заступљена са капацитетима металопрерађивачке, дрвопрерађивачке и хемијске индустрије. У посљедње три године присутан је сталан пад привредних активности. То је период који карактеришу стечајни поступци у предузећима дрвопрерађивачке, металске и хемијске индустрије, која су била носиоци развоја општине и која су запошљавала око 650 радника. У току 2009. године, у та три предузећа производни капацитети нису кориштени, односно није било производње.

Од укупног броја становника, око 700 становника или 12% од укупно радно способног је запослено у предузећима, установама и приватном предузетништву. Пољопривредом се бави око 3 500 становника или 35%.¹⁸

На евиденцији незапослених код Завода за запошљавање налази се **1 491 регистровано незапослено особа**. Од поменутог броја незапослених, 20 особа је из области дјечије заштите, међу којима су 3 професионалца: дипл. социјални радник, психолог и педагог. Према исказаној структури, радника са основним образовањем има 435 (234М/201Ж), са ССС има их 992 (591М/401Ж), са вишом стручном спремом 43 (31М/12Ж), са високом стручном спремом их је 21 (11М/10Ж), и 20 осталих радника (12М/8Ж) Из напријед изнесених података произилази да више од пола незапослених има средњу стручну спрему или је квалификовано за обављање неких занатских послова.

У складу са важећим прописима, у Републици Српској основано је 45 центара за социјални рад, а у 16 општина дјелују службе социјалне заштите. Док су центри за социјални рад стручне установе које обезбјеђују интердисциплинарни приступ у раду са корисницима, дотле су службе административне јединице у којима је запослен најчешће један административни радник који врши чисто администрирање у поступку остваривања права.¹⁹ На подручју општине Рудо, у оквиру социјалног сектора, дјелује Јавна установа Центар за социјални рад који се бави пружањем свих врста социјалне помоћи грађанима који живе на подручју општине, нарочито најугроженијим слојевима становништва. Поред ЈУ ЦСР у општини Рудо, ОО Црвеног крста пружа помоћ социјално угроженим слојевима становништва. Заједничким дјеловањем организација и институција које се баве питањима социјално угрожених слојева друштва постиже се задовољавајући резултат у овој области.

У општини Рудо, примарну здравствену заштиту становништва пружа **Дом здравља „Др Стојана у Љубица“ Рудо**. Услуге болничког лијечења за становнике општине Рудо у већини случајева остварује се у Општој болници у Фочи и мањим бројем у Општој болници у Прибоју. Дом здравља задовољава потребе становништва пружајући услуге путем служби породичне медицине, затим дјечије медицине, службе хитне помоћи, стоматолошке ординације и лабораторије.

Општина Рудо нема предшколских установа, иако постоји потреба за истим. У општини постоје 2 централне основне школе, **ОШ „Рудо“** у Рудом и **ОШ „Бошко Буха“** у мјесној заједници Штрпци, које укупно имају 6 подручних школа.

Средње образовање ученици/це стичу у оквиру **Средњошколског центра Рудо**.

Управљање, кориштење и одржавање водоводног система у општини Рудо одговорност је **Комуналног предузећа „Услуга“ а.д. Рудо**. Јавно предузеће водовод има 828 прикључака у јавној мрежи у урбаним дијеловима општине са укупно 2 481 корисником/цом. Поменути број корисника

¹⁷ Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године

¹⁸ Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године

¹⁹ Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године

подразумијева 52 корисника/це социјалне помоћи и кориснике Центра за дневни боравак дјече и младих са посебним потребама.

У општини Рудо егзистира 6 удружења која се у оквиру свог хуманитарног рада баве питањима дјече, младих и одраслих који припадају маргинализованим групама: **Удружење особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег је успостављен рад "Центра за дневни боравак дјече и младих", "Удружење са 4 и више дјече", Савјет младих „Рудо“, „Општинска борачка организација Рудо“, Удружење „Луна“, те Општинска организација Црвеног крста РС.** Од поменутих невладиних организација, најактивније је Удружење особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег дјелује „Центар за дневни боравак дјече и младих“. Поменуте невладине организације у својим активностима баве се и питањима дјечије заштите и питањима младих.

На подручју општине Рудо постоје 2 културна центра, те 1 спортски центар.²⁰ Носилац већине културних активности у општини Рудо је Центар за културно-просвјетну дјелатност „Просвјета“ Рудо. Центар располаже одговарајућим пословним простором површине 1 300 м². У оквиру Центра налазе се и просторије за потребе културно-умјетничког друштва као и мала сала са капацитетом од 50 мјеста.

У склопу ЈП Информативни центар Рудо, чији је оснивач општина Рудо, егзистира телевизија Рудо. Програм телевизије је информативног, забавно-умјетничког карактера, а врши се и реемитовање програма других телевизијских кућа.²¹

У циљу унапређења квалитета живљења грађана, Скупштина Општине Рудо је донијела **„Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011“.** Примарни циљ овог документа је да Општина, као јединица локалне самоуправе, дефинише своје правце и идентификује стратешке смијернице за будући развој.

На подручју општине Рудо ангажовани су сљедећи актери социјалне/дјечије заштите:

- образовне установе;
- ЈУ Центар за социјални рад;
- Дом здравља;
- МУП РС;
- Основни суд Рудо;
- медији;
- културни центри и спортски клубови;
- невладин сектор;
- приватни сектор;
- Општина Рудо;
- ОО Црвеног крста РС;
- мјесне заједнице;

Слиједи преглед запосленог кадра у сфери социјалне/дјечије заштите

- **Образовне установе**

Основна школа: У двијема основним школама запослена је 71 особа (37М/34Ж), од којих је 61 професионалаца и 10 особа које обављају друге послове.

Средњошколски центар Рудо: Укупно је запослено 42 особе (20М/22Ж) од чега је 32 професионалаца (17М/15Ж) и 10 особа (3М/7Ж) распоређених на послове администрације, хигијене и друго.

- **ЈУ Центар за социјални рад**

Систем социјалне заштите опслужују различите професије из области друштвено-хуманистичких наука, као што је област социјалног рада, права, психологије, дефектологије (специјалне едукације и рехабилитације), социологије, педагогије. Поред стручних радника из ових струка, у установама социјалне заштите (посебно у установама за збрињавање) дјелују и стручни сарадници, као што су васпитачи, лекари, његоватељи, медицинске сестре, рехабилитатори, логопеди, спортски аниматори, радни терапеути и други, без чијег ангажмана услуга социјалне заштите не би била потпуна. Поред ових струка, у систему социјалне заштите запослене су и друге организационе професије, као што су економисти, различита менаџерска усмјерења, политиколози, вјерски службеници и сл.

Као и сваки систем, тако и систем социјалне заштите не би могао без помоћних служби и њима припадајућих струка: возачи, благајници, рачуновође, радници за одржавање хигијене, оператери, разни мајстори и сл. Већа потреба за помоћним радницима испољава се у социјалним установама за збрињавање корисника као што су домови за стара лица и домови за дјecu. Посебно

²⁰ *Извор: Документ „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“*

²¹ *Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године*

треба истаћи ангажовање волонтера у овој области. Дио установа има властите програме за развој волонтеризма и ангажује волонтере на пословима услуга за старе, особе са инвалидитетом и на пословима праћења и откривања социјалних потреба и појава на подручјима која покривају. Рад волонтера је значајан и добродошао, али тај рад се мора одвијати под сталним надзором стручних радника.²²

У ЈУ ЦСР запослено је 6 професионалаца од чега је 4 у сталном радном односу, а 2 ангажована по Уговору о дјелу. На неодређено вријеме запослено је 4 професионалаца од чега су 2 (1М/1Ж) социјална радника, те 1 (1Ж) административни радник и 1 (1Ж) радник у рачуноводству. Једна особа је задужена за питања дјечије заштите. По уговору о дјелу ангажована су још два професионалаца и то 1 (1М) психолог и 1 (1М) дипломирани правник, чија су радна мјеста предвиђена систематизацијом, али недостају финансијска средства.

- **Здравствени сектор**

Дом здравља: У Дому здравља „Др Стојана и Љубица“ укупно је запослено 32 особе, од чега је 23 професионалаца (4М/19Ж): 2 љекара оште праксе (1М/1Ж), 3 љекара породичне медицине (1М/2Ж), 1 педијатар, 1 др стоматологије/ специјалиста дјечије стоматологије (1М), 1 гинеколог (1Ж), те 14 медицинских сестара/техничара (1М/13Ж) и 1 (1Ж) виша медицинских сестара. Укупно 9 особа раде послове хигијене, администрације и др.

- **МУП РС**

Полицијска станица Рудо: Број запослених је у складу са европским стандардима. У полицијској станици запослено је 30 (28М/2Ж) професионалаца. Сви су подједнако задужени за малољетнике, нико од запослених није специјално задужен за област дјечије заштите нити је систематизацијом прописан.

- **Основни суд Рудо**

По подацима добијеним из Основног суда, у Основном суду укупно је запослено 23 особе, од чега су 3 судије и 1 дипл. правник, а 18 осталих су запослени на другим пословима као што је администрација. Један судија се бави питањима малољетних преступника/ца.

- **Општина Рудо**

У Општини Рудо запослена је 1 особа која се бави питањима социјалне/дјечије заштите и то у оквиру Одјељења за општу управу. На пословима урбанизма и грађевинарства, у оквиру поменутог одјељења, запослене су 3 особе (2М/1Ж). У Општини није организован рад реферата за питања младих, као ни реферата за рад са невладиним организацијама. По једна особа запослена је у 3 постојећа Матична уреда, и то у МЗ Рудо (1Ж), МЗ Бијело Брдо (1М) и МЗ Стргачина (1М).

- **ОО Црвеног крста Рудо**

У оквиру рада организације запослене су 1 особа (1Ж) на неодређено вријеме (ССС-Гимназија). Када је у питању волонтерски рад, ангажовано је 55 (25М/30Ж) волонтера/ки. Од поменутог броја ангажованих волонтера, 30 (15М/15Ж) волонтера су дјеца и млади, те 25 (10М/15Ж) волонтера/ки старијих од 18 година. У оквиру рада организације нема запослених професионалаца који се баве питањима дјечије заштите, али потребне информације о дјечији добијају се од ЈУ ЦСР и Дома здравља.

- **Мјесне заједнице**

У Општини Рудо у опису својих послова, 1 референт прати рад мјесних заједница, а све у складу са Законом о локалној самоуправи РС. Представници мјесних заједница дјелују у оквиру Савјета мјесних заједница, на којима се одлучује о приоритетним питањима у оквиру рада мјесних заједница. Одржавају се редовни, непосредни, контакти између локалне власти и становништва. Такође, кад се одлучује о питањима од изузетног значаја за становнике мјесних подручја одржавају се зборови грађана.

Образовне установе

У општини Рудо није успостављен рад и дјеловање предшколских установа, иако постоји потреба за истим. Дјеца предшколског узраста имају могућност да се у оквиру активности Јавног фонда за дјечију заштиту РС укључе у процес припремне наставе за основну школу. Припремна настава се организује у трајању од три мјесеца, али поменути систем, још увијек, није трајно

²² *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

регулисан. Поменуто није континуиран процес и упитно је да ли ће се у наредном периоду исто одобрити. Тренутно у општини Рудо живи 20 дјеце предшколског узраста.

На подручју општине Рудо успостављен је рад **двје централне основне школе, ОШ „Рудо“** у Рудом и **ОШ „Бошко Буха“** у мјесној заједници Штрпци, које укупно имају 6 подручних школа и то у мјесним заједницама како слиједи: Мрсово, Миоче, Будимлија, Увац, Мокронози и Оскоруша.

Основно образовање у школској 2010/2011. години, у општини Рудо похађа **512 ученика/ца** (М/Ж). Није могуће утврдити тачан број дјеце ометене у физичком и психичком развоју јер не постоји јединствена база података, а по добијеним информацијама од различитих институција/организација видно је да постоји знатан број такве дјеце и младих. По евиденцији сектора образовања евидентирано је **6** дјеце је ометене у физичком и психичком развоју (2М/4Ж) од којих је **4 (1М/3Ж)** укључено у инклузивно основно образовање, а **2 (2М)** не похађа школу због тежих менталних сметњи. Дјеца која су укључена у инклузивну наставу, знања стичу радећи по посебном плану и програму прилагођеном за свако дијете. Наставни кадар није довољно обучен за рад када је у питању инклузивна настава. У наредном периоду потребно је радити до-едукације наставника у циљу рада са дјецом која имају физичке и психичке сметње, а која су укључена у инклузивно образовање. Било би корисно када би се за што већи број наставног кадра организовале разне едукације, као и едукација на тему која се односи на концепт свијести да школе буду пријатељи дјеце.

Када се ради о дјечи ометеној у физичком и психичком развоју, постоји сумња, да постоји већи број дјеце која би се требала упутити на љекарске прегледе и разврставање, али обзиром да већина родитеља поменуто не прихвата иста дјеца нису разврстана. Крајем школске 2009/2010. године престало је да ради специјално одјељење за дјецу ометену у физичком и психичком развоју, обзиром на примјену нових метода рада и инклузивног образовања. Од укупног броја дјеце која похађају основну школу, двоје дјеце је изузетно надарено, а само једно дијете је са поремећејем у понашању.

У циљу унапређења рада, централна Основна школа „Рудо“ урадила је анализу ситуације када се ради о питањима развоја основне школе. Током школске 2008/2009. године, школски развојни тим је сагледао и анализирао мотивисаност, одређене енергије људи да се укључе у нове методе рада. Урађена је SWOT анализа стања, 2008/2009. године. SWOT анализа је утврдила слједеће снаге: ученици/це, наставни кадар, инклузивна школа, отвореност за сарадњу, сарадња са родитељима, успостављање цивилних структура и довољан школски простор.

Као слабости препознато је слједеће: мањак ученика/ца, недовољна едукација наставника и родитеља, недостатак савремених наставних средстава, неверификован наставни кадар за одређене предмете, недостатак тимског рада и неедукован кадар за модерне технологије.

Важно је напоменути да су приликом поменуте анализе излистане могућности како слиједи: општинска координациона група за индекс инклузивности, развијен невладин сектор, боља сарадња са ЈУ ЦСР, конкурисање код донатора који подржавају школске пројекте, умрежавање са другим школама, подршка релевантног министарства за спајање школа у општини и развој здравствене културе.

Као пријетње односно ризици наведено је слједеће: неукљученост локалне заједнице у живот школе, лоша комуникација са институцијама које се баве дјецом са препрекама у учењу и учешћу, неповољна економска ситуације и недостатак „слуша“ за здравствену културу.²³ Исто је унаприједило рад у школској 2009/2010. години, као и рад у школској 2010/11. години.

Обе централне основне школе имају библиотеке коју користе ученици/це, као и физкутулне сале које су без одговарајуће опреме. У основним школама организован је рад секција: еколошка, литерарна, ликовна, саобраћајна, драмска, рецитаторска, фолклорна, хор, Омладинска организација Црвеног крста, ликовна, шаховска, те спортске секције. Основне школе у општини Рудо имају организован бесплатан превоз ученика/ца.

Реформу образовања су морала пратити већа улагања у опремљености школа и обуци наставног кадра. У основним школама у Рудом није заживјела у потпуности подјела по тријадама из низа разлога. Један од разлога поменуто, је то што поједини наставници/е (нпр. вјеронаука и страни језик) предају у различитим разредима, како нижим тако и вишим, као што су III, V и VII разред па би се дуплали као предавачи у различитим тријадама. У обје основне школе постоји база података о дјечи предшколског узраста која треба да се упишу у основне школе, као и електронска база података о ученицима/ама основних школа (EMIS). Обзиром на постојање базе података и у основним и у средњој школи, могуће је утврдити да у општини Рудо нема ученика/ца који након завршетка основне школе не настављају са средњим образовањем.

²³ Извор: Званична интернет страница ОШ „Рудо“

Као што је примјер за неке општине Републике Српске у којима се пружа неопходна подршка мобилног тима, а све у складу Републичког педагошког завода РС, и у основним школама у општини Рудо дјелује тим за инклузивну наставу, који чини наставно особље предметне и разредне наставе. Иако се у ОШ „Рудо“ проводи предшколски програм за дјецу, школа нема организовано дневно збрињавање за поменуте ученике/це. У ОШ „Бошко Буха“ у МЗ Штрпци није успостављено предшколско образовање, те 32 (15М/17Ж) дјеце нема приступ таквом образовању. Обе централне основне школе имају Савјет ученика и Савјет родитеља који се састоје од ученика или родитеља ученика од V-IX разреда. Поменути савјети својим дјеловањем доприносе унапређењу резултата рада школе, али је рад истих потребно унаприједити.

Када се ради о квалитету и условима рада основних школа, битно је истаћи да већина школа има адекватне санитарне просторије, осим подручних школа у МЗ Будимлија и МЗ Оскоруша. Основна школа „Рудо“ има ријешене архитектонске баријере, те лица са инвалидитетом имају несметан прилаз, док у оквиру ОШ „Бошко Буха“ не постоје прилагођени приступи за особе са инвалидитетом. Када се ради о условима за рад основних школа, треба напоменути да исте нису опремљене адекватним наставним училима, као ни лабораторијама и кабинетима за одређене предмете. Обзиром на поменуто, неки од проблема које је приоритетно неопходно ријешити су: питање организације инклузивног образовања, опрема за физкултурне сале и информатички кабинети у ОШ „Бошко Буха“ у Штрпцима, формирање дјечије кухиње, обзиром да школе не припремају оброке за ученике/це, те је неопходно организовати едукације за Савјет родитеља од стране невладиних организације и едуковати наставно особље на тему писања пројеката.

У општини Рудо, средње образовање ученици/це стичу у оквиру **Средњошколског центра Рудо**. У оквиру поменуте средње школе организовано је четворогодишње школовање у оквиру којег млади стичу стручна звања као што су машински техничар и економски техничар, те ученици похађају и Гимназију општи смјер. У оквиру трогодишњег образовања, млади се образују за занимања као трговца и монтера у машинству. Средњу школу у општини Рудо у школској 2010/2011. години похађа 187 (107М/80Ж) ученика и ученица од којих се је, по процјени, 4 ометених у физичком и психичком развоју.

Када се ради о броју дјеце ометене у психичком и физичком развоју, током израде документа, прослијеђене су различите информације од стране различитих институција (ЈУ ЦСР, ОШ „Рудо“ и СШЦ Рудо). По информацијама добијеним од ЈУ ЦСР, у школској 2010/2011. години средњошколско образовање похађа 3 младих ометених у физичком и психичком развоју. По информацијама добијеним од ОШ „Рудо“, у школској 2009/2010. основно образовање завршило је 3 младих, те су у школској 2010/2011. години уписали средњошколско образовање. Информације добијене од Средњошколског центра Рудо, указују на чињеницу да у школској 2010/2011. години средњошколско образовање похађа 2 младих ометених у физичком и психичком разреду (1 у I разреду и 1 у II разреду). Податак који је наведен у документу, а који се односи на укупан број дјеце са поремећајем у развоју, заснован је на процјени броја од 4 дјеце (1М/3Ж) ометене у физичком и психичком развоју. У СШЦ Рудо није успостављен рад специјалног одјељења нити мобилног тима. Средњошколски центар Рудо у протеклом периоду није имао организован рад инклузивне наставе, али, обзиром на потребе, школске 2010/2011. године подузете су активности у циљу провођења што квалитетнијег инклузивног образовања.

Средњошколски центар Рудо нема школску библиотеку, а за часове физичког васпитања користи физкултурну салу која није адекватно опремљена. Школа има ријешен проблем архитектонских баријера, те лица са инвалидитетом имају несметан приступ. У оквиру Средњошколског центра Рудо није организован рад Савјета ученика и Савјета родитеља. Школа има адекватне санитарне просторије, те су исте прилагођене потребама, како ученика/ца, тако и особља. Када су у питању услови за рад Средњошколског центра, битно је истаћи да иста није опремљена адекватним наставним училима, као ни лабораторијама и кабинетима за предмете који се тичу појединих струка. Обзиром на поменуто, један од проблема који је приоритетно неопходно ријешити је питање организације инклузивног образовања.

Обзиром да све школе, како основне, тако и Средњошколски центар Рудо, имају електронске базе података, могуће је утврдити да у општини Рудо нема младих који након завршетка основне школе не настављају са средњим образовањем. У протеклом периоду, само једна ученица напустила је средње образовање, а разлог поменутом било је ступање у брачну заједницу. Узроци напуштања средње школе произилазе из сиромаштва и непросвијећености.

Општина Рудо нема високошколских установа, те млади студирају у већим центрима. По подацима добијеним из Општине Рудо, 270 (160М/110Ж) младих студира у већим центрима.

ЈУ Центар за социјални рад

Центри за социјални рад су вишефункционалне стручне установе преко којих се непосредно и посредно задовољава велики дио социјалнозаштитних и других примарних потреба

људи.²⁴ На подручју општине Рудо, у оквиру социјалног сектора, дјелује **Јавна установа Центар за социјални рад**. ЈУ ЦСР Рудо се бави пружањем свих врста социјалне помоћи грађанима који живе на подручју општине, нарочито најугроженијим слојевима становништва. Поред ЈУ ЦСР у општини Рудо, ОО Црвеног крста пружа помоћ социјално угроженим слојевима становништва. Заједничким дјеловањем организација и институција које се баве питањима социјално угрожених слојева друштва постиже се задовољавајући резултат у овој области. Осим сталне сарадње са Општином Рудо, школама, Домом здравља, Полицијском станицом, ЈУ ЦСР сарађује са активним невладиним организацијама које се баве хуманитарним радом. Сарадња се одвија са Удружењем особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег је успостављен рад „Центра за дневни боравак дјецe и младих“, „Удружење са 4 и више дјецe“, а помремено и са Савјетом младих „Рудо“, „Општинском борачком организација Рудо“ и Удружењем „Луна“.

За рад ЈУ ЦСР средства се обезбјеђују из буџета Општине Рудо, а социјалном потребом сматра се стање у којем је неопходна помоћ у циљу савладавања социјалних тешкоћа и задовољавање животних потреба. По буџету општине Рудо, почетком 2009. године, за социјалну заштиту планирано је 318 593, 00 КМ, а буџетски показатељи од 31.12.2009. године указују да је утрошено **324 262, 00 КМ**. За 2010. годину општина Рудо је за социјални сектор планирала износ од **286 310, 00 КМ**. Права у области дјечије заштите која се финансирају из Јавног фонда за дјечију заштиту РС су: накнада плате за вријеме кориштења породичног одсуства, матерински додатак, помоћ за опрему новорођенчета, додатак за дјецу, задовољавање развојних потреба, предшколско васпитање и образовање за дјецу без родитељског старања, дјецу са сметњама у развоју и дјецу на дужем болничком лијечењу, васпитно образовни програм припремања дјецe за школу, одмор и рекреација дјецe у дјечијем одмаралишту.

ЈУ ЦСР Рудо од релевантног министарства РС добија редовна упутства и инструкције у оквиру свог дјеловања. Нема адекватне електронске базе података о корисницима социјалне заштите осим базе ЈФДЗ РС који је увезан са базом података у Бијељини, а односи се на дјечију заштиту. Постојећа SOTAC база података о социјалној заштити се из оправданих разлога не ажурира континуирано. У будућем раду, било би корисно подузети активности у циљу креирања електронске базе корисника дјечије/социјалне заштите која би имала комплетан преглед стања у општини.

Од јула 2010. године, Центар за дневни боравак дјецe и младих Рудо, формиран у оквиру Удружења особа са посебним потребама „Нада“, почео је са имплементацијом пројекта који носи назив „Заједно за боље сутра“, а који финансијски подржава **Фондација за социјално укључивање у БиХ**. Један од циљева поменутог пројекта је и израда електронске базе података о дјеци са сметњама у физичком и психичком развоју, а иста је у процесу креирања. Поменуто ће допринијети квалитетнијем планирању, обзиром да тренутно све институције/организације које се баве питањима дјецe располажу различитим информацијама о броју дјецe са сметњама у развоју.

У ЈУ ЦСР запослено је 6 професионалаца од чега је 4 у сталном радном односу, а 2 ангажована по Уговору о дјелу. Једна особа је задужена за питања дјечије заштите. Према Правилнику 1 социјални радник би требао бити запослен на 6 до 8 000 становника, 1 правник на 25 000 становника, те 1 педагог на 40 000 становника, а у општини Рудо 2 социјална радника/це врше услуге за око 10 000 становника општине.

ЈУ ЦСР Рудо нема адекватан простор за реализацију одређених радионичких едукација за дјецу и родитеље. Исто тако ЈУ ЦСР није укључен у рад мобилног тима за инклузију, али организује посебне програме који се односе на рано откривање дјецe ометене у физичком и психичком развоју.

Обзиром да ЈУ ЦСР располаже возилом, побољшан је рад на терену који подразумева обилазак маргинализованих група који има вишеструки циљ: разговор са клијентима, савјетодавне услуге, разни облици подршке и остало, све овисно о потреби. Као приоритетно питање које се у већини случајева рјешава на терену је обилазак старих и изнемоглих лица и корисника новчаних давања. Приоритетна проблематика на терену је материјална необезбијеђеност грађана.

Када се ради о сарадњи ЈУ ЦСР са другим институцијама/организацијама, иста постоји у оквиру рада ЈУ ЦСР. Сарадња ЈУ ЦСР са школама огледа се у рјешавању проблема везаних за малољетнике по питању разврставања дјецe са психофизичким сметњама и сл. Сарадња са Полицијском станицом одвија се по питањима насиља у породици, а сарадња са Домом здравља у већини случајева односи се на заједничку активност разврставања дјецe ометене у физичком и психичком развоју. ЈУ ЦСР сарађује и са постојећим активним невладиним организацијама. Сарадња са комуналним предузећем се огледа у плаћању трошкова ЈУ ЦСР и договора плаћања услуга по повољнијим условима.

²⁴ *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

а) Малољетни корисници социјалне заштите

У општини Рудо нема малољетних корисника/ца неког од облика социјалне помоћи као што су дјеца непознатих родитеља, дјеца без оба родитеља или напуштена од стране родитеља. Када се ради о дјечи са поремећајем у говору и гласу, нема евидентиране дјеце са поменутиим сметњама, али постоји сумња да постоји одређен број дјеце са сметњама у гласу, говору и језику. У општини Рудо нема логопеда и проблем није препознат.²⁵

Према подацима ЈУ ЦСР у 2009. години евидентирано је 19 (10М/9Ж) малољетних корисника који припадају некој од маргинализованих група, а средином 2010. године 21 (12М/9Ж) корисника/ца који остварују право на неки вид услуга социјалне заштите:

- Родитељи спријечени да врше родитељску дужност: 2 дјеце (2М);
- Слијепа или слабовидна дјеца: 1 дијете (1Ж);
- Глува или наглува дјеца: 1 дијете (1Ж);
- Дјеца са тјелесним оштећењима и трајним сметњама у физичком развоју: 3 дјеце (2М/1Ж);
- Дјеца са различитим сметњама у психичком развоју: 10 дјеце (5М/5Ж);
- Дјеца са комбинованим сметњама: 4 дјеце (3М/1Ж).

Није могуће утврдити тачан број дјеце са сметњама у физичком и психичком развоју јер не постоји јединствена база података, а по добијеним информацијама од различитих институција/организација видно је да постоји знатан број такве дјеце и младих. По добијеним информацијама од Удружења особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег је успостављен рад „Центра за дневни боравак дјеце и младих“, укупно малољетних лица са сметњама у физичком и психичком развоју је 24 (10М/14Ж), по подацима ЈУ ЦСР такве дјеце је 19 (10М/9Ж), а по подацима општине Рудо такве дјеце је 28 (21М/7Ж). По евиденцији сектора образовања евидентирано је 6 дјеце је са сметњама у физичком и психичком развоју (2М/4Ж) од којих је 4 (1М/3Ж) укључено у инклузивно основно образовање, а 2 (2М) не похађа школу због тежих менталних сметњи.

Када се ради о дјечи чији је развој ометен породичним приликама/васпитно занемарена и запуштена дјеца или о дјечи са друштвено негативним понашањем, ЈУ ЦСР нема евидентиране такве случајеве. Према подацима ЈУ ЦСР Рудо који се односе на малољетне кориснике социјалне заштите, нема малољетних корисника за које се издваја за: сталну новчану помоћ, дјечији додатак, повремена помоћ, доприносе за здравствено осигурање дјеце, оспособљавање за живот и рад, смјештај дјеце у другу породицу и одгојне мјере као васпитне мјере према малољетницима.²⁶

Број малољетних корисника/ца социјалне дјечије заштите који остварују иста путем ЈУ ЦСР, у 2010. години:

- материјална подршка²⁷ 365 корисника/це (183М/182Ж);
- смјештај у установу соц. заштите²⁸: 2 дјеце (2М).

Укупно остварено 367 права, по разним основама.

Према подацима добијеним 22.09.2010. године од ЈФДЗ РС у 2009. години, у општини Рудо евидентирано је 809 корисника/ца по правима из Закона о дјечијој заштити РС, те утрошено **382 310,24 КМ**.²⁹ Ако се упореде добијени подаци за 2009. годину, добијени од ЈУ ЦСР Рудо (366 корисника/ца у 2009. години) и ЈФДЗ РС, а који се односе на одређено право, видно је да подаци нису у потпуности усаглашени и постоји разлика у броју корисника.

²⁵ Извор: Документ „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“

²⁶ Извор: Документ „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“

²⁷ Чл. 21., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08)

Материјално обезбјеђење припада појединцу који живи сам, односно породици која остварује приходе испод нивоа социјалне сигурности утврђеног овим законом

²⁸ Чл. 36. Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

Смјештај у установу социјалне заштите остварује се пућивањем корисника у одговарајућу установу, у којој се обезбјеђује збрњавање (становање, исхрана, одијевање, њега, помоћ и старање), васпитање и образовање, оспособљавање за одређене радне активности и здравствена заштита у складу са посебним прописима, радно-окупационе, културно-забавне и рекреативно-реhabилитационе активности и услуге социјалног рада.

²⁹ ЈФДЗ РС – Документ – Подаци о приходима и расходима по правима из Закона о дјечијој заштити и броју корисника у 2009. години у општини Рудо

Подаци о броју корисника/ца у 2009. години који остварују права из Закона о дјечијој заштити РС, преко ЈФДЗ РС:

- Додатак на дјецу (друго, треће, четврто дијете, вулнерабилне групе дјеце) - укупан број дјеце: 383 корисника/це;
- Додатак на дјецу - број родитеља/корисника: 281 корисник/ца;
- Матерински додатака – незапослене породиље: 52 кориснице;
- Рефундација исплаћене нето плате-запослене породиље: 12 корисница;
- Право на помоћи за опрему новорођенчета: 55 корисника/це;
- Једнократна новчана помоћ за треће и четврто дијете: 13 корисника/ца;
- Социјализација дјеце РС 2009 - -Кумбор: 13 корисника/ца;

б) Пунољетни корисници социјалне заштите

Током 2009. године у општини Рудо евидентирано је 289 (154М/135Ж) пунољетних корисника социјалне заштите, а у августу 2010. године евидентирано је 246 (125М/121Ж) таквих корисника који остварују право на неки вид услуга социјалне заштите:

- Материјално необезбијеђена, а за рад неспособна лица³⁰: 41 лице (19М/22Ж);
- Лица и породице којима је због посебних околности потешна социјална заштита³¹: 48 лица (29М/19Ж);
- Лица са инвалидитетом³²: 82 лица (51М/31Ж);
- Стара лица без породичног старања³³: 75 лица (26М/49Ж);

Када су у питању лица са друштвено негативним понашањем³⁴, ЈУ ЦСР нема регистрованих лица, али се сумња да постоје мање појаве у области скитње и алкохолизма.³⁵ Према подацима ЈУ ЦСР Рудо који се односе на пунољетне кориснике/це социјалне заштите, нема корисника/ца за које се издваја за: повремену помоћ, оспособљавање за живот и рад³⁶, услуге социјалног и другог стручног рада.³⁷

Број пунољетних корисника/ца који остварују право на неки вид услуга социјалне заштите је укупно 301 (123М/178Ж):

- Новчана и друга материјална помоћ³⁸: 284 корисника/це (117М/167Ж);
- Смјештај у другу породицу³⁹: 2 кориснице (2Ж);
- Смјештај у установу социјалне заштите⁴⁰: 8 корисника/ца (6М/2Ж);
- Помоћ у кући⁴¹: 7 корисница (7Ж).

³⁰ Чл. 15., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

Материјално необезбијеђеним сматра се одрасло лице које нема неопходних средстава за издржавање, неспособно је за рад и не може да обезбједи средства за живот по неком другом основу.

³¹ Чл. 19., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

Радно способним лицем коме је усљед посебних околности потребна социјална заштита сматра се лице које се нађе у стању социјалне потребе због ратних страдања, немогућности запошљавања, претрпљене елементарне непогоде, миграције, репатријације, смрти једног или више чланова породице, дужег лијечења у здравственој установи, као и лице отпуштено са издржавања казне.

³² Чл. 17., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

Лицем са инвалидитетом сматра се одрасло лице код кога, усљед физичких или психичких недостатака, постоји потпуна ли дјелимична неспособност за рад.

³³ *Старим лицем без породичног старања сматра се лице преко 65 година живота (мушкарац), односно 60 година (жена), које је самохрано и коме чланови породице или други сродници, који су по закону обавезни да се о њему старају нису у могућности да му пруже потребну помоћ (Чл. 16., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08).*

³⁴ Чл. 18. Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

Лицем са друштвено негативним понашањем сматра се лице које се одаје беспосличењу, скитњи, просјачењу, проституцији, алкохолизму и уживању опојних дрога.

³⁵ *Извор: „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“*

³⁶ Чл. 30., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08).

³⁷ *Извор: „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“*

³⁸ Чл. 21., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08).

³⁹ Чл. 38., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08).

⁴⁰ Чл. 36., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08).

⁴¹ Чл. 34. Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

У протекле двије године, запослени у ЈУ ЦСР присуствовали су одређеним тренинзима у циљу усвајања нових знања и вјештина запослених у ЈУ ЦСР. Присуствовали су тренингу на тему насиља у породици који се реализовао у два наврата, први пут у трајању од два дана, а други пут три дана. Присуствовали су циклусу тренинга из области породичног/дјечијег савјетовалишта, и то три пута по два дана. На тему менаџмента, присуствовали су два пута по три дана. Исто тако присуствовали су тренингу који се бавио питањима трговине људима и потенцијалне жртве. Када се ради о специфичним темама тренинга, особље ЈУ ЦСР присуствовало је тренингу „Акцио ни план за борбу против насиља у породици у РС“, а све у надлежности релевантног министарства Републике Српске.

У оквиру имплементације MDG-F пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ и ИВН активности, 1 упосленица ЈУ ЦСР је присуствовала дводневном тренингу на тему „Примјена HRBAP методологија“, 13-14. јула 2010. године. Такође, у периоду 18-19.10.2010. године, 1 упосленица ЈУ ЦСР Рудо учествовали су на тренингу „Израда рефералног модела социјалне/дјечије заштите и инклузије“ одржаном на Јахорини.

Дјеловање центара за социјални рад представља окосницу система социјалне, породичне и дјечије заштите. Сва три система се наслањају на рад ових установа, али не само они. Области предшколског васпитања, малолетничке делинквенције, менталног здравља и др. увелико рачунају на дјеловање центара за социјални рад. Међутим, центри за социјални рад нису у стању да одговоре на све те захтјеве. Проблеми са којима се сусрећу центри за социјални рад у Републици Српској јесу следећи: објективно велико оптерећење центара за социјални рад новим пословима и новим корисницима, хроничан недостатак стручних радника, неусклађеност броја стручних радника са Правилником о пословима и нормативима, стручним кадровима и смјештајним условима центара за социјални рад, непоштовање законских одредби приликом избора директора (избор некомпетентних руководиоца), несклад између надлежности центара за социјални рад и обезбјеђивања материјалних капацитета (финансије и људски потенцијали), нередован прилив (и смањење) одобрених средстава из општинских буџета, слаба техничка опремљеност (теренска аута, информационо технологија), непостојање ефикасног информационог система праћења рада (база података), лоши (неадекватни) услови рада, посебно радног простора за рад са странкама, традиционално (бирократско) схватање улоге и рада центра за социјални рад, које не допушта већу флексибилност у раду, слаба заступљеност теренског рада, недовољна обученост стручног особља (недостатак стручних едукација), недовољна повезаност и координација на линији центар за социјални рад – општина – министарство, недовољна искористивост капацитета невладиног сектора и волонтерског рада и др.

Јачање центара за социјални рад јесте стратешко опредјељење Министарства здравља и социјалне заштите у наредном периоду. Циљ је ојачати њихову техничку опремљеност, кадровско-стручни потенцијал, финансијску одрживост, методолошки приступ у идентификацији корисничких потреба, те обогатити разноврсност социјалних услуга. Од посебне је важности оснаживање центара за социјални рад кроз заједничку сарадњу и партнерство са невладиним сектором. Мјешовити систем социјалне заштите управо предвиђа заједничку сарадњу са невладиним и приватним сектором, гдје би центри за социјални рад израсли у координатора организовања, финансирања и пружања услуга социјалне заштите на подручју локалне заједнице.⁴²

Дом здравља

У општини Рудо, примарну здравствену заштиту становништва на територији општине пружа Дому здравља „Др Стојана у Љубица“ Рудо. Грађани општине Рудо услуге болничког лијечења остварује се у Општој болници у Фочи, те мањим бројем у Општој болници у Прибоју. Дом здравља задовољава потребе становништва пружајући услуге путем служби породичне медицине, затим дјечије медицине, службе хитне помоћи, стоматолошке ординације и лабораторије. У општини постоји Центар за дјецу са сметњама у физичком и психичком развоју који има 33 корисника/це. У Дому здравља укупно је запослено 32 особе, од чега је 23 професионалца и 9 особа које раде друге послове. На основу списка запослених радника и евиденције регистрованих корисника/ца, процјењује се да три стручњака из области медицине покрива потребе 1 000 становника општине Рудо, односно 23 медицинска радника на 7 485 регистрованих корисника од

Право на помоћ у кући обезбијеђује се старим и изнемоглим, хронично обољелим и другим лицима која нису у стању да се сами о себи старају. Помоћ у кући обезбијеђује се обављањем неопходних кућних послова (одржавање чистоће, набавка хране и других потребних ствари, одржавање личне хигијене и слично).

⁴² *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

чега је **1 140** **малољетних** особа и **6 345** **одраслих**. У оквиру објекта Дома здравља није ријешен проблем архитектонских баријера, те особе са инвалидитетом немају прилагођен приступ објекту.

Здравствена установа Дом здравља, чији је оснивач општина Рудо, проводи мјере примарне здравствене заштите (превенција болести и хитна медицинска помоћ) и дио секундарне здравствене заштите (гинеколошки прегледи једном седмично, интернистички прегледи и рендген снимања), а у складу са Законом о здравственој заштити. У Дому здравља Рудо организоване су следеће службе: породична медицина, консултативне службе гинекологије и педијатрије, хигијенско-епидемиолошка служба (ХЕС) која, између осталог, врши и испитивање воде, али у поменутој служби нема специјалисте, већ послове обавља техничар, затим хитна медицинска помоћ, стоматолошка служба и лабораторија. Нема специјалисте дјечије стоматологије. Хигијенско-епидемиолошка служба врши редовно вакцинације, систематске прегледе дјеце.

Дом здравља обезбјеђује здравствену заштиту за цјелокупно становништво општине и то у оквиру рада 4 амбуланти породичне медицине. Рад патронажне службе у општини Рудо је успостављен и врше га 1 медицинска сестра, 1 љекар по потреби и возач. У општини Рудо организован је рад 3 подручне амбуланта и то у мјесним заједницама: Миоче, Штрпца и Бијело Брдо.

Педијатријска служба која осигурава здравствену заштиту дјеце истовремено ради и као консултативна служба тимова породичне медицине. У оквиру поменуте службе ради 1 педијатрица уз подршку медицинских сестара. Педијатријска служба не задовољава у потпуности адекватну опремљеност да би се оправдано могло рећи да је у потпуности у складу са принципима „пријатељи дјеце“, иако су просторије за пружање услуга дјечи физички одвојене од осталог дијела радног простора установе.

Дом здравља не посједује активне електронске базе података о корисницима/ама, већ се услуге прате на основу здравствених картона пацијената. Обзиром да у Дому здравља постоји опрема за хлађење, стабилни и покретни хладњаци, системи за неопходну стерилизацију и хлађење задовољавају одређене стандарде, те корисници/е нису изложени ризику с поменуте стране. Дом здравља посједује возила неопходна за безбиједност грађана када је у питању здравствена заштита.

Четири др специјалиста (пнеумофтизолог, гинеколог, педијатар, стоматолог) присуствовали су вишедневним едукацијама у циљу едукације на одржане програме који се односе дјецу, жене и породицу. Исто тако медицинско особље је едуцирано на теме као што су: имунизација, прехрана, дојење, рани раст и развој дјетета, насиље и злостављање дјетета, повреде, хигијенско-здравствене мјере и друго. Било би корисно организовати семинаре на тему која се односи на дијагностиковање и терапију.

У досадашњој пракси, Дом здравља има развијену сарадњу са цивилним друштвом, која се у највећој мјери огледа у сарадњи са ЈУ Центром за социјални рад, понајвише код збрињавања корисника ЈУ ЦСР. Када је у питању злостављање и насиље над женама и дјецом, Дом здравља нема утврђен програм дјеловања, али патронажне сестре дјелују на терену и обрађују овај проблем. Када се ради о сарадњи са школама, Дом здравља врши прегледе дјеце полазника у I разред, те врши разне прегледе из области превенције. Исто тако, постоји одређени вид сарадње и када се ради о случајевима који изискују заједнички рад полиције и здравствене устове, а у сарадњи са невладиним организацијама припремају се заједничка предавања о штетностима употребе наркотика и превенције поменуте појаве. Дом здравља сарађује и са Матичним уредом општине Рудо, а најчешће у случајевима узимања општих података о пацијентима. Проблеми по питању дјеце са раном ометеношћу и инвалидитетом се заједнички разматрају у локалној заједници. Такође, постоји сарадња са комуналним предузећем у оквиру контроле исправности воде и водних објеката, обзиром да епидемиолошка служба Дома здравља свакодневно испитује исправност воде и концентрација хлора.

Слиједи приказ 1 140 малољетних корисника/ца здравствене заштите у општини Рудо за 2010. годину са стањем закључно са септембром 2010. године.

- Дјеца предшколског узраста: 276;
- Дјеца школског узраста: 631;
- Дјеца ометена у физичком и психичком развоју: 10 регистрованих.

Слиједи приказ 6 345 пунољетних корисника/ца здравствене заштите у општини Рудо за 2010. годину са стањем закључно са септембром 2010. године.

- Лица од 18-60 година старости: 4 443;
- Лица преко 60 година старости: 1 902;

На основу процјене потреба, професионалци запослени у здравственом сектору општине Рудо су мишљења да постоји континуирана потреба за различитим тренинзима у циљу професионалног усавршавања, те да је приоритетна проблематика покривена на терену пружање медицинске заштите старим и болесним лицима, те пацијентима са инвалидитетом. У циљу побољшања здравствене заштите, било би потребно унаприједити рад Дома здравља набавком

адекватне медицинске опреме. Поменуто подразумијева набавку техничке опреме и медицинских апарата за ултразвучну дијагностику.

МУП РС

У општини дјелује **Полицијска станица Рудо** чији је број запослених у складу са европским стандардима. У полицијској станици запослено је 30 (28М/2Ж) професионалаца од којих нико није специјално задужен за област дјечије заштите, нити је исто прописано систематизацијом. У Републици Српској не постоји Закон о малољетничкој деликвенцији. Сарадња са ЈУ Центром за социјални рад одвија се по потреби и у складу са законском регулативом. Најчећа сарадња везана је за проблеме присутности насиља у породици. У школама на подручју Рудо радници Полицијске станице раде на едукацији дјеце из области безбједности у саобраћају и заштити од наркоманије. У периоду 1.01-31.08.2010. године евидентирано је 21 (21М) малољетника који су у сукобу са Законом, 7 против живота и тијела и 14 (14М) против имовине (крађе).

Објекат Полицијске станице нема ријешен приступ особама са инвалидитетом, и доста је стар и због поменутог великим дијелом неуслован. Нема услове да обезбједи просторију за рад са малољетницима. Исто тако, не располаже са потребним канцеларијским намјештајем и техничком опремом. Иако постоји присутност малољетничке далинквениције, Полицијска станица не располаже адекватном електронском базом података о малољетним преступницима.

Запослени кадар у Полицијској станици посљедње двије године није био у прилици присуствовати специјалним тренинзима на одређена питања. Једнодневном семинару на тему која се односи на насиље у породици и злостављање дјеце присуствовала је једна особа, замјеник командира. Запослени кадар није био у прилици присуствовати семинарима на одређене теме као што је малољетничка делинквенција, права дјетета, проблеми дјеце у понашању, трговина дјецом и женама и др. Било би корисно када би се организовали тренинзи на теме као што је нпр. рад полиције са малољетницима и заштита од насиља у породици. Насиље у породици још увијек представља табу тему о којој се не говори довољно, прије свега због присутности предрасуда и стереотипа. Истраживања указују на чињеницу да је насиље у породици присутно у свим друштвеним слојевима, као и у свим земљама свијета, од неразвијених до најразвијенијих. Поменуто указује на потребу да насиље у породици треба да буде адекватно санкционисано и да насилник одговара за кривично дјело. Жртвама насиља је потребна помоћ шире социјалне мреже и друштва у цјелини, јер насиље није приватни проблем него проблем друштва. Превенција би била један од значајнијих фактора у раду. Осим пружања психосоцијалних услуга жртвама, неопходно је исто радити и са починитељима породичног насиља.

У циљу квалитета рада, Полицијској станици би било потребно обезбједити одговарајући објекат, јер објекат у којем сада ради није услован. Полицијска станица има сарадњу са свим институцијама/организацијама у општини Рудо, али је исту потребно унаприједити. Полиција не проводи посебне програме са фокусом на дјецу, жене и породицу. Исто тако није у прилици да проводи програме који се односе на питања промоције сарадње полиције и локалне заједнице, те програмима који дају значај међусекторалној сарадњи. Запослени кадар не сарађује довољно са цивилним друштвом и волонтерима, те је потребно побољшати односе Полицијске станице и грађана општине Рудо.

У општини дјелује Основни суд Рудо. По подацима добијеним из Основног суда, до септембра 2010. године, Основни суд је за 2 лица (2М) изрекао појачан надзор од стране старатеља.

Основни суд нема електронску базу података о малољетним починиоцима кривичних дјела, али је адекватно опремљен техничком опремом. Прилагођен је приступ за особе са инвалидитетом.

Професионалци запослени у Основном суду Рудо у протекле двије године похађали су тренинге на теме везане за сљедеће проблеме: насиље у породици и злостављање дјетета и малољетничка делинквенција. Није било прилике да се присуствује тренинзима на теме као што су: права дјетета, трговина дјецом и женама, алтернативни програми рада са дјецом и младима у сукобу са законом и др.

Основни суд Рудо није био у прилици проводи посебне програме са фокусом на дјецу/жене/породицу. Исто тако, није у могућности да проводи програме у циљу промоције сарадње правосудних органа и локалне заједнице и међусекторалне сарадње. Основни суд је радио на превентивним програмима у виду промоције законске регулативе.

У циљу унапређења рада Основног суда по питању рјешавања случајева и примјене алтернативних метода у раду са малољетницима у сукобу са законом, било би потребно унаприједити постојећу опрему, организовати тренинге, успоставити бољу сарадњу са другим секторима, те успоставити сарадњу са заједницом/породицама. Успостављен је рад Основног суда са цивилним друштвом и волонтерима, постоји сарадња са заједницом и родитељима малољетника. Овисно о потреби и у складу са релевантном законском регулативом, Основни суд сарађује са полицијским станицама, центрима за социјални рад и здравственим установама, поготово када се утврди злостављање и насиље над женама и дјецом.

Медији

У општини Рудо егзистира Телевизија Рудо у склопу ЈП Информативни центар Рудо, чији је оснивач општина Рудо. Програм телевизије је информативног, забавно-умјетничког карактера, а врши се и реемитовање програма других телевизијских кућа. У Информативном центру је запослено 5 радника и исти располаже са значајним уређајима и опремом. Поред телевизије Рудо, грађани су у могућности да прате и програме Радио Телевизије Републике Српске, као и телевизије БиХ, мада сигнали ових информативних кућа нису одговарајући за квалитетно праћење овог програма на територији цијеле општине.⁴³

Културни центри и спортски клубови

На подручју општине Рудо постоји 1 спортски центар, те 2 културна центра.⁴⁴ Центар за културно-просвјетну дјелатност „Просвјета“ Рудо је носилац већине културних активности у општини Рудо. Центар располаже одговарајућим пословним простором површине 1 300 м². У склопу Центра налази се и Народна библиотека са фондом од око 20 000 књига, затим велика сала капацитета 320 мјеста, као и простор у који је био смјештен музеј Прве пролетерске, у коме је у претходном периоду смјештена и Спомен соба погинулим борцима ВРС. Општина је у 2007. години, у оквиру 1. фазе GAP пројекта, извршила реконструкцију Дома, тако што је извршена надоградња на једном дијелу постојеће грађевине и тако обезбиједила значајан простор од 155 м² за обављање основне дјелатности. У оквиру Центра налазе се и просторије за потребе културно-умјетничког друштва као и мала сала са капацитетом од 50 мјеста.

Поред редовних културних дешавања као што су приказивање филмова, позоришне представе, концерти, промоције књига, изложбе слика итд., актуелне су и културне манифестације као што су Видаковићеви дани културе у Рудом, штампање часописа „Видици“, као и разне активности КУД-а и њихово учешће на фестивалима, саборима, као и традиционално дружење са друштвима из околних градова.

У општини Рудо постоји Комисија за питање младих која је стално радно тијело, те Управљачки комитет за омладину који је повремено радно тијело. Поменути координациона општинска тијела за младе организују се кроз удружења грађана. У општини Рудо није предвиђено радно мјесто за особу која ће координирати сарадњу са дјецом и младима, већ се се поменуто реализује у оквиру послова особе која ради на другим рефератима. Један дио културног стваралаштва одвија се у школама на подручју Општине при којима дјелују секције које приређују програме за дан школа и друге свечаности, чиме дају допринос развоју културе у општини Рудо.

У више мјесних заједница на подручју општине, традиционално се одржавају спортске игре, као и меморијални турнири који окупљају омладину, спортске и културне раднике са ширег подручја. Спортска и физичка култура представља најмасовнији облик ангажовања младих на подручју општине. У општини егзистирају одбојкашки и фудбалски клуб који су регистровани и такмиче се у оквиру Савеза Републике Српске.⁴⁵

Невладин сектор

У општини Рудо регистровано је 6 удружења која се, између осталог, баве хуманитарним радом: Удружење особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег је успостављен рад „Центра за дневни боравак дјете и младих“, Удружење за особе са 4 и више дјете, Савјет младих Рудо, „Општинска борачка организација Рудо“, Удружење „Луна“, те Општинска организација Црвеног крста РС. Од поменутих невладиних организација, најактивније је Удружење особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег дјелује „Центар за дневни боравак дјете и младих“. Поменуте невладине организације у својим активностима баве се и питањима дјечије заштите и питањима младих. Невладине организације углавном раде захваљујући волонтеризму, те стручњацима који су повремено ангажовани, све овисно о потребама, тј. финансираним пројектима које имплементирају невладине организације.

У поменутих 5 организација 7 особа (4М73Ж) су запослене на неодређено вријеме, а 4 особе (3М/1Ж) запослене су на одређено вријеме. Наведене невладине организације највише раде на бази волонтеризма, те је укупно ангажовано 123 волонтера и то 57 дјете/младих и 66 одраслих особа. Процењује се да у поменутих организацијама има 4 928 корисника/ца, од чега је 1 829 малолетних и 3 099 пунолетних лица. Тачан број корисника/ца услуга невладиног сектора је тешко утврдити, прије свега због тога што једна особа може да користи услуге свих невладиних организација.

⁴³ Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године

⁴⁴ Извор: Документ „Процјена ситуације у области социјалне/дјечије заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“

⁴⁵ Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године

Постојеће невладине организације које се прије свега баве проблемима дјеце, имају своје базе података које служе као инструменти за квалитетнији рад, анализе, праћење и слично, али те базе нису у електронској форми. Нема јединствене базе података о корисницима социјалне/дјечије заштите и маргинализованим групама дјеце и остале популације.

Објекти у којима су смјештене невладине организације нису у потпуности адекватни за рад и немају ријешен приступ особама са инвалидитетом јер постоје архитектонске баријере, а исто тако, присутан је проблем неадекватне техничке опремљености, те истакнут недостатак: ангажмана стручњака као што је дефектолог и др. Сарадња невладиних организација са другим секторима постоји, али је исту неопходно унаприједити.

Удружење особа са посебним потребама „Нада“ регистровано је у септембру 2003. године и од тада ради на различитим питањима у циљу унапређења статуса маргинализованих група. У оквиру невладине организације Удружење особа са посебним потребама „Нада“, 2006. године успостављен је рад „Центра за дневни боравак дјеце и младих“. Прве двије године поменути центар се финансирао од стране међународних донатора (талијанска фондација), али након истека пројекта, „Центар за дневни боравак дјеце и младих“ финансира Општина Рудо што не задовољава у потпуности потребе центра, те се покушавају обезбиједити додатна финансијска средства од стране донатора.

У оквиру Удружења особа са посебним потребама „Нада“ и „Центра за дневни боравак дјеце и младих“, на неодређено вријеме запослене су 3 (2М/1Ж) особе и то у дневном боравку, а на одређено вријеме 6 (3М/3Ж) особа, овисно о пројекту који се имплементира. Ангажовано је 6 (3М/3Ж) волонтера, од чега је 2 малолетних особа и 4 одраслих.

Објекат у коме се налази Удружење особа са посебним потребама „Нада“ нема у потпуности ријешен проблем приступа особа са инвалидитетом. Радни простор је само привремено рјешење рада удружења. Удружење особа са посебним потребама „Нада“ проводи посебан програм са фокусом на дјецу, жене и породицу у циљу социјализације на свим нивоима. У циљу промоције и сарадње са другим невладиним организацијама организује дружења и заједничке активности. Када се ради о креативном раду дјеце, реализују се креативне радионице за психофизички развој дјеце. Када је у питању електронска база података, удружење нема адекватну базу о корисницима.⁴⁶

„Центар за дневни боравак дјеце и младих Рудо“, настао је из пројекта „Заједно за Рудо“. Иницијатива за покретање Центра кренула је прије неколико година од Удружења за помоћ лицима са посебним потребама „Нада“ из Рудог, преко ког је Центар правно регистрован и Локално санитарне јединице – ULSS из Вићенце. Партнери из Рудог који су чинили савјетодавно тијело: Општина Рудо, Удружење Нада, ОШ, СШЦ, Црквена општина, Удружење младих „Луна“, Дом здравља и ЈУ Центар за социјални рад. Партнери из Вићенце од којих су: ULSS – Вићенца, по чијој је методологији Центар развијен и ради, Организација „Заједно за Сарајево“ логистичка помоћ на пројекту, Каритас Вићенца – Сарајево су посредници између Центра у Рудом и партнера у Италији. Финансијска подршка пројекту од јула 2006. до фебруара 2009. била је обезбјеђена од стране регије Венето, уз учешће Општине Рудо.

Центар је званично почео са радом у јулу 2006. године, а са корисницима/ама свакодневно је почео радити у октобру 2006. године. У току припремне фазе у периоду од 31.03-30.06.2006. партнери из Италије су организовали тромјесечну обуку за три особе из Рудог који сада раде као васпитачи у Центру. Током ове обуке савладали су основну методологију рада која се примјењује у центрима за дневни боравак особа ометених у физичком и психичком развоју у Италији. Током 2008. године запослени у Центру поново су прошли једномјесечну обуку у Вићенци, овај пут индивидуално организовану за сваког од њих.

Када је у питању радни простор Центра за дневни боравак дјеце и младих Рудо, исти располаже са једном канцеларијом, просторијом за слободно вријеме и организацију, просторијом за радионицу, те салом за физкултурне вјежбе, игру и релаксацију. Активности центра су следеће: едукативни програми прилагођени особама са потешкоћама у развоју за индивидуалан и групни рад, радионице рециклаже папира, ручни рад, радионице са дрветом, музика, физичке активности, слободне активности, експресивита.

Визија Центра је интеграција особа са потешкоћама у све друштвене токове, а циљ је створити услове за укључивање особа са потешкоћама у развоју за њихово рано образовање и одгој у локалној заједници, те пружање подршке породицама особа са потешкоћама у развоју и стимулисање локалне заједнице на солидарност.

⁴⁶ *Извор: Удружење дјеце са посебним потребама „Нада“ Рудо/ Центар за дневни боравак дјеце и младих.*

Директни корисници пројекта су дјеца и млади до 15 година старости са развојним потешкоћама, и њихове породице. У Центру борави 10 младих старосне доби до 15 година са развојним потешкоћама, који учествују у свим активностима у складу са својим способностима и потребама. План доласка и активности за штићенике урађени су у сарадњи са породицама. Сви корисници/це имају различите и комбиноване развојне сметње. Потребна им је стална помоћ и усмјеравање од стране васпитача како у току усмјерених активности, тако и у обављању хигијенских потреба, храњењу, облачењу, ходању и сл. Индиректни корисници су породице штићеника, као и све особе са развојним потешкоћама на територији општине Рудо. Пружање помоћи се реализује у виду информисања, заказивања љекарских прегледа, превозу и слично.⁴⁷

Приватни сектор

Доношењем Закона о предузећима 1989. године, дат је правни оквир за бржи развој приватног предузетништва. Међутим ратна збивања 90-тих година омела су развој тог сектора, као што су уништила и већ постојећу индустријску производњу. У послеријатним годинама, у условима тржишног привређивања све више расте утицај приватног предузетништва. Самосталне предузетничке радње и мала и средња предузећа представљају највиталнији дио привреде земаља у транзицији, генератори су друштвеног раста и нових радних мјеста, смањења сиромаштва као и кључни фактор одржавања стабилности привреде земље. Предузетници, мала и средња предузећа сматрају се водећом снагом економског развоја из следећих разлога: стимулишу приватно власништво и предузетничке вјештине; флексибилни су, прилагођавају се тржишним промјенама понуде и тражње; стварају могућност запошљавања.

Кроз сагледавања стања у трговини, угоститељству, саобраћају и грађевинарству, у општини Рудо истакнута је улога приватних предузећа као и предузетништва, као једног од носилаца тих дјелатности. Поред ових, приватна иницијатива је везана и за занатство. То је дјелатност за чије обављање нису потребна висока улагања, а иста се региструје код надлежног органа Општине. У односу на 2005 годину, када је била регистрована 31 самостална занатска радња, крајем 2009. године у општини је регистровано 43 занатске радње.

Што се тиче угоститељске дјелатности своје услуге нуде: хотел „Рудо“, са 42 лежаја у једнокреветним и двокреветним собама, а кафана и ресторан 200 мјеста са столовима. Хотел има и наткривену терасу која може да прими 80 гостију. Поред хотела постоје и 23 самосталне угоститељске радње - бифеи, кафићи и ресторани.

Општина Рудо

Општина дјелује на побољшању услова живота у свим областима. Руководство Општине и административне службе раде на обезбјеђењу што квалитетнијих услова за живот и стварање урбане средине са свим потребним садржајима. Локална заједница дјелује на побољшању услова живота у свим областима. Руководство Општине и административна служба раде на обезбјеђењу што квалитетнијих услова за живот и стварања урбане средине са свим потребним садржајима, а све у складу са могућностима. У циљу унапређења квалитета живљења грађана, Скупштина Општине је донијела „Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011“. Примарни циљ овог документа је да Општина, као јединица локане самоуправе, дефинише своје правце и идентификује стратешке смијернице за будући развој.

У циљу унапређења квалитета општинских услуга, а у правцу јачања демократске и одговорне управе, општина је у 2006. години започела имплементацију Пројекта управне одговорности - GAP у оквиру кога је крајем исте године, у преуређеним просторијама општине, започео са радом Центар за пружање услуга грађанима. У оквиру GAP-а, средствима донације је подржано провођење и више значајниг инфраструктурних пријеката, а у току је провођење Општинског акционог плана, као II фазе GAP-а. То је углавном наставак активности на реформи локалне управе, као и подршке у другим областима, као што су припрема буџета, планирање капиталних инвестиција, максимизирање прихода, приступ тржишту консултантских услуга, као и суфинансирање капиталних инвестиција. У оквиру истог Општински тим за ажурирање постојећег Стратешког плана развоја је имао значајну помоћ и подршку од GAP-ових консултаната.

У Општини Рудо иманована је Комисија за једнакост и равноправност полова, Рјешење бр. 01-023-128/09, али до сада није имала прилику подузимати веће активности када су у питању задаци поменуте комисије.⁴⁸

⁴⁷ Извор: „Центар за дневни боравак дјеце и младих Рудо“

⁴⁸ Извор: Општина Рудо

ОО Црвеног крста

Општинска организација Црвеног крста Рудо ради у простору додијељеном од стране Општине, а простор дијели са „Општинском борачком организацијом Рудо“. Иако организација има услове за рад, простор у потпуности не задовољава потребе и није адекватно опремљен за рад са дјецом ометеном у физичком и психичком развоју. Радни простор се састоји од једне канцеларијеу којој ради и „Општинска борачка организација Рудо“.

Обзиром да нема електронске базе података о броју корисника/ца, по процјени услуге се пружају за 2 100 корисника/ца, од чега је 900 малолетних лица и 1 200 одраслих лица. Када се ради о малолетним корисницима, најчешће су то дјеца ометена у физичком и психичком развоју, а помоћ се огледа у припреми документације која је потребна за набавку ортопедских помагала преко здравственог осигурања, као и набавка пелена, кревета, инвалидских колица и других ортопедских помагала. Када је у питању пружање помоћи за пунолетне особе, ОО Црвеног крста помоћ пружа одралим особаа које немају ближих сродника који су у могућности да се о њима брину. Различите врсте помоћи пружају се за одрасле особе у стању социјалне потребе које преживљавају са мјесечним износом од 41, 00 КМ који остварују у оквиру закона и преко ЈУ ЦСР.

Не постоји електронска база података о броју корисника/ца, а Општина Рудо нема урађену социјалну карту, тако да ни спискови са којима располаже ОО Црвеног крста нису потпуни, те је исте неопходно континуирано ажурирати. Користе се подаци о корисницима/ама којима располаже ЈУ ЦСР, а исти се допуњавају од стране ОО Црвеног крста информацијама са терена. У циљу несметаног рада, постоји потреба за набавком техничке опреме.

Када је у питању професионално усавршавање у последње двије године, ангазоване особе у оквиру рада ОО Црвеног крста су учествовале на одређеним едукацијама, али исто није довољно. У наредном периоду, било би потребно организовати семинаре на тему професионалног развоја, а које се односе на обуку омладине и активних волонтера у циљу стицања знања за пружање прве помоћи и спасавање у случајевима елементарних непогода и сличних ситуација. Све активности у организацији ОО Црвеног крста проводе се уз сарадњу и подршку, како Општине Рудо, тако и ЈУ ЦСР, те свих других институција и организација.⁴⁹

Постоје редовне активности ОО Црвеног крста које се раде током године. Међу поменутих активностима је и обиљежавање значајнијих догађаја као што су: „Недеља црвеног крста“ (8-15. маја), „Недеља туберколозе“ (14-21. септембра), „Недеља обиљежавања опасности од мина“ (8-15. децембар) и др.

Мјесне заједнице

Општина Рудо има 10 мјесних заједница, а на територији општине је регистровано 88 насељених мјеста од којих се једино подручје града Рудо може сврстати у урбано и за које се може рећи да има градске карактеристике. Остала насеља по мјесним заједницама могу да се сврстају у ранг сеоских насеља, при чему се само центри МЗ по својој функцији и евентуалној величини могу сврстати у ниво сеоских насеља која имају ријешене минималне, основне услове за живот грађана. На подручју општине Рудо Просторним планом утврђено је 12 урбаних подручја и то: Доњи Увац, Горњи Увац, Штрбци, Мачковац, Миоче, Мрсово, Мокронози, Бијело Брдо, Будимлија, Сетихово, Стргачина и Рудо. На подручју општине основано је 10 мјесних заједница и то: Рудо, Старо Рудо, Миоче, Мокронози, Увац, Штрпца, Бијело Брдо, Мрсово, Сетихово и Стргачина.⁵⁰

Рад Матичног уреда успостављен је у 4 мјесне заједнице и то: Штрпца, Бијело Брдо, Стргачина и Рудо. У сваком од поменутих матичних уреда запослене су 2 особе (1М/1Ж).

Питања инфраструктуре на мјесним подручјима рјешавају се по програмима рада мјесних заједница као и заједничким пројектима. На тај начин су завршени неки пројекти, а неки од њих се односе на инфраструктуру у мјесним заједницама. У циљу побољшања комуникације и сарадње између Општине и грађана кроз сарадњу на одређеним пројектима од интереса за обе партнерске стране, Скупштина општине је донијела „Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године“

Јавно комунално/водоводно предузеће

Основно државно јавно комунално предузеће „Услуга“ а.д Рудо надлежно је за управљање, кориштење и одржавање водоводног система у општини, као и за чишћење градских улица, одржавање и уређивање јавних зелених површина, одвођење атмосферских вода и одвоз чврстог отпада на градску депонију. Поред поменутог јавног водоводног система, у свим руралним локалним заједницама постоје и локални водоводни системи, осим у мјесту Увац. Локални системи нису под контролом одговорне правне институције, те немају развијен систем управљања. У складу са законским прописима редовно се врши хемијска и бактериолошка анализа пијаће воде у градском подручју, а планира се проширење ове активности и по мјесним заједницама. У сарадњи са

⁴⁹ Извор: Општинска организација Црвеног крста Рудо

⁵⁰ Извор: Стратешки план развоја општине Рудо за период 2006-2011. године

епидемиолошком службом Дома здравља „Др Стојана и Љубица“ Рудо, свакодневно се испитује исправност воде и концентрација хлора. Контролу исправности воде повремено врши и Завод за здравствену заштиту Фоча. Све поменуте активности регулисане су програмом обављања комуналних дјелатности и заједничке комуналне потрошње, који сваке године доноси и усваја Скупштина Општине Рудо.

Комунално предузеће „Услуга“ а.д. Рудо има добру сарадњу са Општином Рудо, мјесним заједницама, ЈУ ЦСР и свим осталим институцијама и организацијама које се баве питањима водоводне и канализационе мреже, као и са одређеним невладиним организацијама. Када је у питању сарадња са невладиним организацијама, поменута је у највећој мјери остварена са НВО Удружење дјеце са посебним потребама „Нада“. Иако су потребне, нису организоване до-едукације стручњака запослених у КП „Услуга“ а.д. Рудо. Корисници социјалне помоћи у општини Рудо обухваћени су програмом субвенционирања од стране КП „Услуга“ а.д. Рудо, а поменуто се огледа у чињеници да се за исте не фактуришу рачуни за комуналне услуге.

У урбаним дијеловима општине Рудо, Комунално предузеће „Услуга“ а.д. Рудо има 828 прикључака у јавној мрежи водовода (523 домаћинства, 42 стамбена објекта са око 233 стана, 39 организација и 33 приватна предузећа) који снабдијевају укупно 2 481 корисника/цу (1 196М/1 285Ж). Поменути број корисника подразумемијева и 52 особе, корисника/це социјалне помоћи и кориснике Центра за дневни боравак дјеце и младих са посебним потребама. Јавна мрежа покрива 25% становништва, док се 60% снабдијева са локалних система. Преосталих 15% становника, углавном становници мјесне заједнице Увац, немају приступ водоводној мрежи.

Како би се побољшао квалитет рада Комуналног предузећа „Услуга“ а.д. Рудо, осим едукација стручњака запослених у предузећу, као један од првих корака било би потребно набавити алат за водоинсталатере, машину за пресијецање асфалта, те машину за откопавање цијеви која би увелико олакшала рад и допринијела бржем отклањању кварова.

Најзначајнији проблеми везани за рад система водоснабдијевања су сљедећи: велики проценат необрачунатих количина воде (губици); стално непланско ширење мреже у Старом Рудом (продужени, нови водоводни системи и сл.); не врши се кондиционирање воде, осим дезинфекције хлором, нема систем континуираног мониторинга квалитета; аутоматски надзор и управљање системом (телеметрија) не постоји, због чега значајно расту трошкови одржавање мреже и објекат водоснабдијевања; постоји неколико подсистема водоснабдијевања који нису завршени у техничком смислу и нису дати на управљање предузећу за водовод, то је довело до несигурног водоснабдијевања у руралним подручјима; становници МЗ Увац немају приступ води са изворишта у Босни и Херцеговини и ово насеље се тренутно напаја водом из општине Прибој, Србија.

2.2 Идентификација проблема/појава у оквиру социјалне/дјечије заштите у односу на доступност воде

Центри за социјални рад у Републици Српској не суочавају се више само са социјалним проблемима који су и раније били присутни, већ и са социјалним проблемима који су, с обзиром на ново друштвено окружење, добили нову форму и динамику, односно који су се јавили као резултат измијењеног друштвеног и економског контекста. Појава нових форми социјалних проблема доводи до потребе организовања стручног рада око посебних програма, што захтијева хитан, ефикасан, интензиван и високостручан ангажман. Као посебно занимљив и забрињавајући податак треба истаћи да постоје центри, односно службе које не запошљавају стручне раднике, тј. да у једном центру и у шест служби није запослен нити један стручни радник.

Већина центара за социјални рад у Републици Српској не посједује адекватан простор за рад. За несметано обављање послова у области социјалне, дјечије и породично-правне заштите, неопходно је да центри буду опремљени информационом технологијом и да посједују базе података. С обзиром на то да је велики број центара актуализовао централну SOTAC-ову базу података социјалне заштите, да су неки центри, поред ове базе података, приступили изради властитих база података, за већину центара се може рећи да су релативно добро опремљени информационом технологијом. Свакако, треба истаћи и добро функционисање базе података у центрима за социјални рад из области дјечије заштите, коју редовно одржава Јавни фонд за дјечију заштиту. Већина центара за социјални рад и даље нема ријешен проблем доступности својих просторија лицима са инвалидитетом. Одређени број центара се налази на спрату, без обезбијењеног лифта или адекватне рампе.⁵¹

Општински управни одбор Пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ општине Рудо је, током септембра 2010. године, урадио документ „Процјена система у области социјалне/дјечије

⁵¹ *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо⁵². На основу прикупљених података, процјене и анализе ситуације у општини идентификовани су сљедећи кључни проблеми:

- недовољно издвајање финансијских средства за финансирање социјалне/дјечије заштите;
- присутност различитих социјално искључених група;
- неадекватна законска регулатива, те недовољно и неадекватно провођење постојеће;
- професионални стандарди и механизми одговорности су слаби;
- непостојање адекватне међусекторалне сарадње институција/ организација;
- недостатак адекватног простора за рад и техничке опреме у институцијама/ организацијама;
- недостатак запосленог/ ангажованог стручног кадра;
- недовољан рад на превенцији и раној идентификацији проблема;
- недостатак едукације за рад са лицима са физичким и психичким сметњама;
- економска мотивација кадра за рад са лицима са физичким и психичким сметњама није довољна;
- због низа фактора, неадекватно провођење инклузивне наставе отежава рад наставног кадра што негативно утиче на цјелокупне резултате инклузије;
- непостојање адекватних прилагођених индивидуалних програма рада за дјецу укључену и инклузивно образовање;
- утицај традиције и недостатак знања и вјештина, као и недостатак сензибилности за проблеме лица са физичким и психичким сметњама;
- недовољна информисаност и едукованост родитеља/старатеља лица са физичким и психичким сметњама;
- пасивност родитеља/старатеља да се укључе у процесе одлучивања и подузимање акција у циљу промјене ситуације;
- непостојање изграђеног система едукације професионалног кадра који се бави овом проблематиком од стране надлежних институција;
- непостојање јединствене базе података о свим социјално искљученим групама;
- недовољна средства за набавку дидактичког материјала за актере дјечије заштите којима су поменута средства неопходна (школе, ЈУ ЦСР, невладине организације);
- пораст броја дјеце са друштвено негативним понашањем и малолетничке делинквенције;

У процесу процјене и анализе ситуације базиране на прикупљеним подацима, а уз кориштење HRBAP методологије, идентификоване су сљедеће **социјално искључене групе**⁵² уз напомену да, обзиром на недостатак питке воде, те права грађана дефинисана законом и свим међународним конвенцијама, одређени дио становништва општине Рудо чини прву од маргинализованих група у БиХ, те ће проблем исте бити ријешен побољшањем инфраструктуре водоснабдијевања планираним у оквиру Мастер плана водоснабдијевања/Студије изводљивости.

1. Дјеца и одрасли који немају приступ води која задовољава основне потребе;

2. Дјеца и млади ометени у физичком и психичком развоју;

3. Дјеца и млади са поремећајима у понашању;

4. Дјеца и жене жртве насиља у породици.

1. Дјеца и одрасли који немају приступ води која задовољава основне потребе

У општини Рудо укупно живи око 10 000 грађана од чега је 1 465 малолетних лица (729М/736Ж) старосне доби од 0 до 18 година. Обзиром на чињеницу да поједини дијелови општине Рудо немају изграђен водоводни систем, одређени број становништва нема приступ питкој води, те чини једну од маргинализованих група. У оквиру пројекта „Демократска управа на пољу економије

⁵² Социјална искљученост представља процес којим се одређени појединци „одгурују” на руб друштва те их се, због њиховог сиромаштва, непосједовања основних вјештина и знања те немогућности цјеложивотног учења, или због дискриминације, спречава да у цијелости судјелују. Ово их удаљава од могућности запошљавања, стварања дохотка и образовања као и од социјалних и мрежа које постоје унутар заједнице. Тако они имају мало могућности приступа моћи и тијелима задуженим за одлучивање те се често осјећају немоћнима и у немогућности да на било који начин утјечу на одлуке које се директно тичу њиховог свакодневног живота. – извор података: – Социјална укљученост у БиХ, Извјештај о хуманом развоју 2007, UNDP/IBHI, стр. 25

⁵² Конвенција о правима дјетета

– Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ у општини Рудо се ради Мастер план водоснабдијевања, а у циљу побољшања инфраструктуре водоснабдијевања, те ће се у оквиру поменутог ришети проблем ове социјално искључене групе грађана.

2. Дјеца и млади ометени у физичком и психичком развоју

Лицима ометеним у физичком и психичком развоју ЈУ ЦСР пружа одређене облике заштите: благовремено откривање случајева, упућивање на специјалистичке прегледе и категоризацију, одговарајућу рехабилитацију и слично.

Према подацима из 2009. године у општини је било регистровано 17 малолетних особа (8М/9Ж) са сметњама у физичком и психичком развоју, као и 83 (52М/31Ж) пунолетних особа са физичким и психичким сметњама. Регистровано је 1 (1Ж) слијепо или слабовидно дијете, те 1 (1Ж) глуво или наглуво дијете. Троје дјеце је било са тјелесним оштећењима и трајним сметњама у физичком развоју, а 9 дјеце (4М/5Ж) је било са сметњама у психичком развоју, те 3 са комбинованим сметњама (2М/1Ж). Подаци са којима располаже ЈУ ЦСР указују на потребу за већом бригом према дјецци са посебним потребама.

На основу података ЈУ ЦСР у општини Рудо од септембра 2010. године, евидентирано је **19 дјеце са физичким и психичким сметњама**. Од 19 поменуте дјеце, 1 је слијепо или слабовидно дијете (1Ж), 1 глуво или наглуво дијете (1Ж), 3 дјеце (2М/1Ж) са тјелесним оштећењима и трајним сметњама у физичком развоју, 4 дјеце (3М/1Ж) са сметњама у психичком развоју лаког степена, 2 дјеце (2Ж) са сметњама у психичком развоју умјереног степена, 4 дјеце (2М/2Ж) са сметњама у психичком развоју тежег и тешког степена, те 4 дјеце (3М/1Ж) са комбинованим сметњама.⁵³

Када се ради о дјецци ометеној у физичком и психичком развоју, постоји сумња, да постоји већи број дјеце која би се требала упутити на љекарске прегледе и разврставање, али обзиром да већина родитеља поменуто не прихвата иста дјеца нису разврстана. По информацијама добијеним од Удружења особа са посебним потребама „Нада“ у оквиру којег је успостављен рад „Центра за дневни боравак дјеце и младих“, у општини Рудо има укупно 24 (10М/14Ж) малолетних лица ометених у физичком и психичком развоју, док је, по подацима општине Рудо, такве дјеце укупно 28 (21М/7Ж). Крајем школске 2009/2010. године престало је да ради специјално одјељење за дјеццу са сметњама у физичком и психичком развоју, обзиром на примјену нових метода рада и инклузивног образовања. Основно образовање у школској 2010/2011. години, у општини Рудо похађа 4 (1М/3Ж) дјеце који су укључени у инклузивну наставу и са којима се ради по посебном програму за дјеццу, а 2 (2М) не похађа школу због тежих менталних сметњи.

Друштвена заједница није довољно упозната са њиховим постојањем нити проблемима породица у којима су дјеца са сметњама. ЈУ ЦСР углавном пажњу усмјерава ка евидентирању те дјеце, а мањим дијелом на његу и развој због финансијских и кадровских не могућности.

У табели која слиједи дат је преглед према врстама ометености и оштећења 19 дјеце евидентираних у ЈУ ЦСР Рудо, закључно са септембром 2010. године:

Ред. бр.	Дјеца ометена у физичком и психичком развоју ⁵⁴	19
01.	Слијепо и слабовидно дијете	1
02.	Глуво и наглуво дијете	1
03.	Дијете са поремећајем у говору и гласу	-
04.	Дијете са тјелесним оштећењима и трајним сметњама у физичком развоју	3
05.	Дијете са сметњама у психичком развоју:	10
	• Лаког степена	4
	• Умјереног степена	2
	• Тежег и тешког степена	4
06.	Комбиноване сметње	4

У евиденцији ЈУ ЦСР постоје дјеца са другим сметњама (целијаклија, дијабетес, SCH) и остале које нису обухваћене Правилником о разврставању лица са сметњама у психичком и

⁵³ Извор: Документ „Пројена ситуације у области социјалне/дјечје заштите и инклузије у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо“

⁵⁴ Чл. 12., Закон о социјалној заштити РС (Сл. гл. РС бр 21/93, 15/96, 110/03, 33/08):

Ометеним у физичком и психичком развоју сматра се малолетник са оштећењем чула вида, чула слуха, поремећајима у говору и гласу, тјелесним оштећењима, психичком заосталошћу (лаког, умјереног, тежег и тешког степена) или са комбинованим сметњама.

физичком развоју, те та дјеца не могу да остваре одређена права предвиђена Законом о социјалној заштити.

Када је у питању предузимање првих корака у циљу пружања помоћи дјеци са физичким и психичким сметњама, најчешћи проблем су родитељи који из низа разлога не желе да прихвате да дијете има сметњу.

У оквиру Закона о основном образовању РС, у категорију дјеце са посебним потребама укључују се:

- дјеца са тјелесним и чулним оштећењима (тјелесно инвалидна, слијепа и слабовидна, глува и наглува, са поремећајима у говору и гласу);
- дјеца која су ментално ометена (психичка ометеност лакшег, умјереног и тежег степена);
- дјеца која су вишеструко ометена у развоју (са двије или више ометености);
- аутистична и дјеца са другим сметњама.

Утврђивање врсте и степена ометености у развоју дјеце врши се на основу приједлога одговарајуће Комисије за разврставање лица са физичким и психичким сметњама. Рјешењем којим се утврђује врста и степен ометености у развоју утврђује се и способност стицања основног образовања и програм по којем ће се дијете школовати.⁵⁵

За инклузивну наставу се не издваја довољно финансијских средстава, те школе нису у потпуности опремљене, а наставни кадар није довољно образован за овакав вид рада. У зависности од степена ометености и потреба, дјеца и омладина ометена у физичком и психичком развоју корисници су одређених права у оквиру социјалне и дјечије заштите.

Уз подршку Општине и других институција од значаја за социјалну/дјечију заштиту, у септембру 2003. године основано је **Удружење особа са посебним потребама „Нада“** у оквиру којег је 2006. године успостављен рад „Центра за дневни боравак дјеце и младих“. Удружење се континуирано бави проблемима дјеце/младих са сметњама у физичком и психичком развоју.

3. Дјеца и млади са поремећајима у понашању

Најчешћи узроци појаве малољетничког преступништва су тешка економска и материјална ситуација као и промјењен систем вриједности у породици, школи и друштву уопште. У ЈУ Центру за социјални рад Рудо нема података о дјеци са друштвено негативним понашањем, нити су изречене васпитне мјере. Међутим, у двије основне школе у општини Рудо, регистровано је 1 дијете (1М) са поремећајем у понашању. По подацима Полицијске станице Рудо, закључно са септембром 2010. године, евидентирано је 21 малољетник у сукобу са законом (21М). Од поменутог броја, 7 малољетника извршило је кривично дјело против живота и тијела, те је 14 малољетника извршило кривично дјело против имовине, и то 4 за кривично дјело крађе и 9 лица за кривично дјело тешке крађе. До септембра 2010. године, од стране Основног суда у Рудом, изречене су укупно 2 одгојне мјере малољетницима и то у оба случаја одгојну мјеру појачаног надзора родитеља, усвојиела или старатеља.

Све горе наведено указује на чињеницу да не постоји јединствен приступ и критериј када се ради о анализи понашања дјеце и младих, те да не постоји јединствена база података када је у питању поменута социјално искључена категорија.

Породични фактори који доводе до асоцијалног понашања дјеце и омладине су: поремећени брачни и породични односи, запостављање дјетета и његових потреба, непостојање породичног ауторитета, развод бракова, неједнаки и неадекватни васпитни ставови родитеља, непотпуне породице, неадекватно провођење слободног времена и др.

Узроци асоцијалног понашања у школи су: породични фактори, погрешан приступ и тумачење демократизације и модернизације друштва, лош успјех, незаинтересованост и негативан однос према школи, лош утицај вршњачких група, неприхватање младих од стране њихових вршњака, промјењена улога наставног кадра, поремећај вриједности, недостатак могућности да дјеца квалитетно проводе слободно вријеме (културни садржај) и др.

Друштвени узроци који доприносе поремећају у понашању дјеце и младих су: утицај мас медија, толерантнији став према чињењу преступничког понашања због поремећеног система вриједности, непостојање институција за превенцију малољетничког преступништва као и организованог провођења слободног времена, те непостојање установа за третман малољетника асоцијалног понашања у циљу рехабилитације.

У општини дјелује Полицијска станица Рудо чији је број запослених у складу са европским стандардима, али нема запослених који се искључиво баве питањима дјечије заштите, нити је исто

⁵⁵ Извор информација: Закон о основном образовању и васпитању, Сл. гласник РС, бр. 74/8

предвиђено систематизацијом. У Републици Српској не постоји закон о малољетничкој делинквенцији, те се она рјешава у оквиру Закона о кривичном поступку РС⁵⁶.

У општини нема регистрованих случајева скитње, просијачења, проституције, и младих који конзумирају алкохол или дрогу, нити других облика друштвено негативног понашања.

Обзиром на добијене податке од основних школа, ЈУ ЦСР и Полицијске станице, стиче се утисак да су школе неоправдано толерантне када се ради о евиденцији ученика са поремећајима у понашању, што негативно резултира јер се умањује потреба за рад на превенцији. Често се малољетнички преступници јављају као рецидивисти што условљава потребу за систематским, свеобухватним радом на превенцији која би обухватила савјетодавни рад како са дјецом тако и са родитељима. Нема јединствене базе податаке малољетника са проблемима у понашању.

3. Дјеца и жене жртве насиља у породици

Постоји сумња да је одређен број дјете и жена изложен различитим облицима насиља, али не постоје прецизни подаци о броју дјете и жена, јер је проблем још увијек доста табуизиран. Досадашње искуство потврђује да је веома тежак процес откривања и доказивања било којег облика насиља. Проблем насиља у породици је посебно неистражен и запостављен јер се сматра „приватним проблемом“ сваке породице у који се нико не треба мијешати. Такав је став насилника, али и друштвене средине. Породично насиље се веома тешко открива, јер се жртве не усуде да саме пријаве насиље, а недовољно су информисане о својим правима (Закон о заштити од насиља у породици, Породични закон, Закон о равноправности полова у БиХ). Поремећени породични односи су најчешћи јер је један од родитеља алкохоличар или су чланови породице склони девијантним понашањима и слично, а дјеца и жене су изложени како физичком, тако и психичком насиљу. Понекад се то насиље не односи директно на дјецу, нпр. када је један од родитеља изложен насиљу од стране брачног партнера, али дјеца су, као свакодневни очевици насиља, такође изложени његовом негативном дјеловању на њихову личност, одрастање и процес социјализације. Посебно ризичну категорију представљају дјеца чији су родитељи душевни болесници, што је задњих година све учесталија појава. У таквим породицама родитељи због болести нису у стању да се адекватно брину о својој дјечи, а с обзиром на врсту болести често негирају потребу за лијечењем.

У ЈУ ЦСР Рудо у 2010. години није регистрован ниједан случај било каквог облика насиља. ЈУ ЦСР, као и све друге институције, дужан је да пријављује Полицијској станици сваку сумњу или дојаву о случајевима било каквог насиља над дјецом. Против насилника/ца, надлежне институције подносе пријаве, те се случајеви процесуирају. У оквирима поштовања процедура, ЈУ ЦСР треба да добија повратну информацију од Тужилаштва да ли су за све предмете поднесене кривичне пријаве. Неопходно је побољшати сарадњу свих институција од значаја за рјешавање проблема било којег облика насиља над дјецом и женама.

Центри за социјални рад имају незамјењиву улогу и одговорност у области породично-правне заштите, јер пружају помоћ човјеку и породици у циљу оспособљавања појединца да заснива и остварује хумане односе у породици и браку, а посебно у остваривању функције родитељства и правилног става према подизању и васпитању дјете. Породично-правна заштита представља широко подручје дјеловања органа старатељства, које се у потпуности остварује пружањем социјалних услуга, које се реализују кроз откривање, процјену стања, утврђивање мјера које треба предузети, реализацију планираних мјера и активности, праћење ефеката пружених услуга у области породичних односа, односа родитеља и дјете, старатељства, усвојења и издржавања. Ова област највећим дијелом је регулисана Породичним законом.

Центар за социјални рад има надлежности и у провођењу Закона о дјечијој заштити. У поступку остваривања права из овог закона, центар за социјални рад је препознат као првостепени орган који одлучује о свим правима корисника у првом степену. Законом је предвиђено да центар заприма захтјеве за остваривање права, проводи поступак и издаје рјешења корисницима. Другостепени орган, који рјешава по жалбама и врши исплату, јесте Јавни фонд за дјечију заштиту.⁵⁷

2.3 Анализа основних узрока проблема

У складу са HRBAP методологијом, Општински управни одбор Пројекта „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“, извршио је анализу концептуалног оквира и анализу основних узрока проблема чиме је омогућен увид у опште узроке за постојање социјалне искључености приоритетно

⁵⁶ Извор информација: Закон о кривичном поступку РС („Сл. гласник РС“ бр.50/03)

⁵⁷ Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године

утврђених група дјеце и одраслих. Поједини специфични узроци проблема су издвојени у поглављу 2.2 за сваку појединачну приоритетну социјално искључену групу, док у наставку издвајамо генералне узроке проблема:

- **Неуспјех система** да осигура услове за остваривање социјалних/дјечијих права што се огледа у сљедећем: неадекватној примјени законске регулативе; непостојању одговарајућег тијела за превентивно, правовремено дјеловање и предлагање мјера; недостатак стандарда, смијерница, протокола и алтернативних рјешења како би се осигурао континуитет услуга, успорен процес реформи, неадекватној финансијској подршци, тј. алокацији буџетских средстава; непостојању јединствених база података за социјално искључене групе; недовољној сарадњи свих актера социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу; неадекватним санкцијама и казним мјерама за неизвршавање обавеза и задатака; неадекватној техничкој, просторној опремљености као и кадровској заступљености професионалаца у релевантним службама; ниском степену мотивације запослених; непостојања инфраструктуре за рад са дјецом и младима; непостојање установа за прихватање и рад са младима; недовољна освијешћеност родитеља по питању њиховог учешћа у креирању и доношењу закона; непостојање сензибилитета професионалаца који доносе одлуке и др.

- **Неуспјех друштва/ заједнице** се односи на: неповољно социо-економско окружење; немогућност запошљавања; крах општеприхваћених друштвених вриједности и промовисање погрешних узора и идола; недовољној информисаности јавности о проблематици у сфери социјалне, дјечије и породичне заштите; недовољним садржајима за квалитетно провођење слободног времена дјеце и младих; постојање предрасуда и маргинализовање група дјеце и одраслих; недовољан број превентивних и едукативних програма; непостојање програма рехабилитације; недовољне подршке локалне заједнице и др.

- **Неуспјех појединца** се односи на недовољну едукованост родитеља/ старатеља о вршењу родитељске дужности; незаинтересованост родитеља/ старатеља на удруживање и преузимање иницијативе; пасивност родитеља/старатеља; недовољна едукованост професионалаца о новим методама и услугама, те мотивисаност професионалца у односу на услове рада; техничку опремљеност; недовољан стручни кадар и др.

Разрађени примјери концептуалног радног оквира налази се у Анексу 2., а анализа узрока у оквиру концептуалног оквира у Анексу 3.

3. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ UNICEF/ IBNI ПРОЈЕКТА са освртом на акционе планове развоје дјечије заштите у 24 циљане општине/општине

3.1 Резултати и научене лекције

Уз подршку и сарадњу са UNICEF-ом, IBNI од 2003. године до сада реализује пројекте у циљу промовисања дјелотворне и ефикасне политике дјечије заштите на свим нивоима, а која доприноси смањењу сиромаштва, неједнакости и социјалне искључености, те успостави сигурне средине за сву дјецу у БиХ.

Реализација UNICEF/IBNI пројектних активности је заснована на HRBAP методологији (Human Rights Based Approach to Programming), тј. планирање засновано на поштивању људских права. Увођењем ове методологије, направљен је значајан утицај на повећање освијешћености и сензибилизације појединаца, група и локалних заједница по питању права дјетета и остваривања истих.

У циљу увођења и развоја мјешовитог, међу-секторалног, приступа, у циљаним општинама/општинама пројекта, успостављени су Општински/Општински управни одбори у циљу јачања општинског/општинског менаџмента политике дјечије заштите. То су међу-секторална тијела одговорна за свеобухватно планирање и имплементацију Акционих планова развоја дјечије заштите и Акционих планова развоја механизма мониторинга уписа дјеце у основне школе у циљаним локалним заједницама Пројекта.

У 17 циљаних општина/општина, Општински/Општински управни одбори су прерасли у општинске/општинске Комисије за унапређење дјечије заштите и социјалне инклузије: Билећа, Бугојно, Фоча, Горажде, Градишка, Источна Илица, Какањ, Кисељак, Котор Варош, Лакташи, Нови Град (РС), Нови Град Сарајево, Нови Травник, Србац, Столац, Теслић и Вишеград.

Локални двогодишњи Акциони планови развоја дјечије заштите, тј. социјалног укључивања у систем дјечије заштите, засновани су на промоцији и примјени мјешовитог⁵⁸ система дјечије заштите, gender⁵⁹ приступу, као и приступу окренутом клијенту. Акциони планови су у све 24

⁵⁸ Приступ заснован на међу-секторалности и мултидисциплинарности.

⁵⁹ Приступ заснован на једнакости и равноправности полова

општине/општине усвојени од стране Општинских вијећа/Скупштина општина и представљају локалну стратегију за развој дјечије заштите.

Имплементација Акционих планова развоја механизма мониторинга уписа дјете у основне школе омогућили су јачање информационог система у општинама/општинама кроз успоставу базе података о дјети, као и квалитетније праћење уписа дјете у основне школе и реализације основног права дјетета – права на образовање.

У оквиру UNICEF/IBNI пројеката, а у оквиру компоненте „развој политика“, омогућен је рад ентитетских Група за развој политика дјечије заштите (ССРАГ) усмјерених на развој и унапређење политика дјечије заштите. Такође, објављен је и одређен број публикација усмјерених на унапређење политика, а у циљу унапређења социјалне инклузије у систему дјечије заштите у БиХ.

4. СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ И СЕКТОР ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА У ОПШТИНИ РУДО

4.1 Мапирање система социјалне/дјечије заштите у односу на сектор водоснабдијевања у општини Рудо

Систем социјалне/дјечије заштите у БиХ укључује више сектора дјеловања друштва у циљу социјалне/дјечије заштите у БиХ: социјални, образовни, здравствени, правосудје и полиција, као и невладин и приватни сектор, медији и породица. У области водоснабдијевања дјелују водоводна и комунална предузећа. Институције и организације активне у систему социјалне/дјечије заштите, у складу са релевантним нивоима одговорности, дјелују и пружају услуге у складу са релевантним законодавством, мандатима, овластима/надлежностима, описом посла, процедурама извјештавања и изворима финансирања.

Државни/ентитетски ниво

Систем социјалне/дјечије заштите и водоснабдијевања на државном нивоу укључују дјеловање релевантних државних институција законодавне, извршне и судске власти. Уједно, радом државних институција и релевантних министарстава омогућена је припрема, доношење закона и других докумената која се тичу унапређења остваривања људских/дјечијих права као што су: „Државна стратегија за борбу против насиља над дјецом (2007-2010)“, „Стратегија против малолетничког преступништва у БиХ“, „Политике у области инвалидности у БиХ“⁶⁰, „Оквирни протокол дјеловања у случајевима злостављања дјете“⁶¹ и др. Релевантна министарства сарађују са локалним и међународним организацијама за заштиту људских/дјечијих права и слобода, врше мониторинг и припремају извјештаје о имплементацији међународних конвенција које је ратификовала Босна и Херцеговина. У питању су: Вијеће министара БиХ, те Министарство за људска права и избјеглице, Министарство цивилних послова, Министарство сигурности и Министарство правде. Министарство вањске трговине и економских односа, између осталог, је надлежно и за обављање послова и задатака из надлежности БиХ који се односе на дефинисање политике, основних принципа, координисање дјелатности и усклађивање планова ентитетских тијела власти и институција на међународном плану у подручјима: пољопривреде; енергетике; заштите околине, развоја и кориштења природних ресурса; туризма. У оквиру наведених министарстава дјелују и посебна тијела као што су: Дирекција за ЕУ интеграције, Вијеће за дјецу БиХ⁶², Државне групе и подгрупа [за спречавање трговине дјецом и др. \(за више информација видјети Анекс 4.\)](#).

⁶⁰ У мају 2008. године, Вијеће министара БиХ је усвојило документ „Политике у области инвалидности у БиХ“ у којем су, између осталог, дефинисани циљеви и мјере за превазилажење стања у области инвалидности у БиХ. Политика у области инвалидности је настала као производ међудржавне сарадње Босне и Херцеговине и Републике Финске. У процесима подршке Финске Босни и Херцеговини у социјалним реформама од 1999. године улогу извршне агенције, агенције за имплементацију и за техничку асистенцију је имао Независни биро за хуманитарна питања (IBNI).

⁶¹ У изради протокола су учествовале сљедеће институције: Министарство за људска права и избјеглице БиХ, Министарство рада и социјалне политике ФБиХ, Министарство здравства ФБиХ, Министарство здравља и социјалне заштите РС, Министарство унутрашњих послова /Полиција ФБиХ, Министарство унутрашњих послова / Полиција РС, Министарство правде ФБиХ, Министарство правде РС, Министарство образовања и науке ФБиХ, Министарство просвјете и културе РС, Удружење судских вјештака ФБиХ, Удружење судских вјештака РС, Високо судско и тужилачко вијеће БиХ, Омбудсман ФБиХ и Омбудсман РС. Овај оквирни протокол је реализован уз подршку и помоћ Уреда омбудсмена Каталоније и Каталонске агенције за потицање развоја.

⁶² Вијеће за дјецу БиХ је успостављено крајем 2002. године, с циљем да прати имплементацију Државног акционог плана за дјецу за период 2002-2010 године. Од свог оснивања, Вијеће за дјецу је

Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској представља јединствено дјеловање институција система у пружању подршке појединцима, породицама и групама грађана којима је она неопходна како би смањили ризике превладавања животних потешкоћа у којима се налазе. Закон о социјалној заштити⁶³, Породични закон⁶⁴ и Закон о дјечијој заштити⁶⁵ формално-правно регулишу ове области и они су окосница системског дјеловања према грађанима у овим областима. Организационо, сва три система наслоњена су на јединствено дјеловање центара за социјални рад, што омогућава интегралан приступ у обезбјеђивању услуга социјалне, породичне и дјечије заштите према потребама корисника.

На функционисање система социјалне заштите, такође, утичу и други закони, као што су: Закон о заштити од насиља у породици⁶⁶ („Службени гласник РС“, бр. 118/05. и 17/08), Закон о заштити лица са менталним поремећајима⁶⁷ („Службени гласник РС“, бр. 46/04), Закон о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању инвалида⁶⁸ („Службени гласник РС“, бр. 54/09, пречишћен текст), Закон о омбудсману за дјецу⁶⁹ („Службени гласник РС“, бр.103/08), Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку⁷⁰ („Службени гласник РС“, бр. 13/10).

Најзначајнији подзаконски акти који регулишу област социјалне заштите су: Правилник о условима и критеријумима за финансирање програма у области породице („Службени гласник РС“, бр. 112/06. и 64/07); Правилник о начину и поступку остваривања права запосленог родитеља да ради са једном половином пуног радног времена, ради појачане њега и старања о дјетету са психо-физичким сметњама у развоју („Службени гласник РС“, бр. 14/03); Правилник о оцјењивању способности лица у поступку остваривања права из социјалне заштите („Службени гласник РС“, бр. 18/04); Упутство о спровођењу првостепеног поступка разврставања лица ометених у физичком и психичком развоју („Службени гласник РС“, бр. 15/07); Правилник о разврставању лица ометених у

дјеловало у правцу омогућавања блиског мониторинга дјечијих права широм земље и креирања релевантних политика да би се превазишли изазови с којима се суочавају дјеца широм Босне и Херцеговине. Вијеће за дјецу је активне сараднике пронашло у државним владиним и невладиним партнерима и међународним организацијама. Вијеће за дјецу је 17.07.2008. упутило за јавну расправу документ „Ревидирани Акциони план за дјецу БиХ 2001-2010“; www.mhrr.gov.ba

⁶³*Дјелатност социјалне заштите обухвата мјере и активности на стварању услова за остваривање заштитне функције породице за самосталан живот и рад лица која се налазе у стању социјалне потребе, или за њихово активирање у складу са способностима, обезбјеђивање средстава за живот материјално необезбјеђеним и за рад неспособним грађанима и другим грађанима који су у стању социјалне потребе, као и обезбјеђивање других облика социјалне заштите.*

⁶⁴*Породичним законом уређују се породично-правни односи између брачних супружника, родитеља и дјеце, усвојоца и усвојеника, стараоца и иштићеника, и односи између сродника у брачној, ванбрачној или усвојеничкој породици, те поступци надлежних органа у вези са породичним односима и старатељством.*

⁶⁵*Законом о дјечијој заштити уређује се систем дјечије заштите који се заснива на праву и дужностима родитеља да се старају о подизању и васпитању своје дјеце, праву дјетета на услове живота који омогућавају његов правилан психо-физички развој и обавези државе да му то омогући.*

⁶⁶*Законом о заштити од насиља у породици уређује се заштита од насиља у породици, појам насиља у породици, круг лица која се сматрају члановима породице у смислу овог закона, начин заштите чланова породице, те врста и сврха прекршајних санкција за починиоце насилних радњи.*

⁶⁷*Законом о заштити лица са менталним поремећајима прописују се основна начела, начин организовања и спровођења заштите, као и претпоставке за примјену мјера и поступања према лицима са менталним поремећајима.*

⁶⁸*Законом о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању инвалида уређују се права, услови и поступак професионалне рехабилитације, оспособљавања и запошљавања лица са инвалидитетом и смањеном радном способношћу, оснивање организација и дјелатност установа, предузећа и других организација које се баве професионалном рехабилитацијом и запошљавањем инвалида под општим и посебним условима.*

⁶⁹*Законом о омбудсману за дјецу оснива се институција омбудсмана за дјецу као независна институција која штити, прати и промовише права дјетета.*

⁷⁰*Законом о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку утврђују се посебна правила поступања према дјецом која се налазе у сукобу са законом, млађим пунолетним лицима и дјецом која су жртве или свједоци, по којима су дужни да поступају судови, тужилаштва, укључујући овлашћена службена лица, органе старатељства, породице, школе, институције на свим нивоима друштвене заједнице.*

физичком и психичком развоју („Службени гласник РС“, бр. 115/03); Упутство о поступку усвојења дјецe („Службени гласник РС“, бр. 27/04); Упутство о вођењу евиденције и документације о усвојеној дјеци („Службени гласник РС“, бр. 27/04); Правилник о вођењу јединствене матичне евиденције и документације корисника права, облика, мјера и услуга социјалне заштите („Службени гласник РС“, бр. 80/04); Правилник о учешћу сродника у издржавању корисника права у социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 83/02); Правилник о критеријумима и мјерилима за утврђивање цијене услуга за смјештај корисника, цијене програма за вршење радног оспособљавања корисника и цијене програма рада центара за социјални рад („Службени гласник РС“, бр. 83/02); Правилник о вршењу надзора над стручним радом и пружању стручне помоћи установама социјалне заштите Републике Српске („Службени гласник РС“, бр. 67/02); Правилник о остваривању права из дјечије заштите („Службени гласник РС“, бр. 80/05); Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме, потребних стручних и других радника за оснивање установа социјалне заштите („Службени гласник РС“, бр. 26/03); Уредба о примјени васпитних препорука према малолетницима („Службени гласник РС“, бр.10/10).⁷¹

Управљање системом социјалне, породичне и дјечије заштите врши Министарство здравља и социјалне заштите. У оквиру Министарства здравља и социјалне заштите основана је организациона јединица Сектор за социјалну, породичну и дјечију заштиту, која има законску и стручну надлежност у пословима којима се обезбјеђује функционисање система социјалне, дјечије и породичне заштите. Новом систематизацијом, унутар Сектора дјелују два одјељења (Одјељење за социјалну заштиту и Одјељење за породичну и дјечију заштиту) која би требало да буду попуњена са 16 висококвалификованих стручних радника из ове области. Сектор за социјалну, породичну и дјечију заштиту у дјелокругу рада, поред осталих послова везаних за специфичне активности намијењене појединим корисничким групацијама, обавља нормативне и управно-правне послове, послове стручног надзора над радом установа социјалне заштите, давање сагласности и мишљења на именовање директора социјалних установа, праћење рада и развоја социјално-хуманитарних и невладиних организација које се баве проблематиком социјалне и дјечије заштите, пружање стручне помоћи у изради политика, стратегија, програма и пројеката који се односе на унапређење социјалне, породичне и дјечије заштите, провођење међународних конвенција и препорука, праћење рада и давање мишљења о раду Јавног фонда за дјечију заштиту, организовање базе података корисника социјалне заштите и др.⁷²

У циљу реализације права из Закона о дјечијој заштити Влада Републике Српске је основала **Јавни фонд за дјечију заштиту**. Јавни фонд дјечије заштите Републике Српске основан је 25.11.1996. године у складу са одредбама члана 70. Закона о дјечијој заштити („Службени гласник Републике Српске“, бр. 04/02, 17/08. и 1/09). Сједиште Јавног фонда дјечије заштите Републике Српске је у Бијељини, са канцеларијама у Бањој Луци, Источном Сарајеву и Требињу.

Функционисање Јавног фонда за дјечију заштиту обезбјеђује се путем мреже центара за социјални рад и општинских служби за социјалну заштиту. Центри за социјални рад су партнери са Јавним фондом дјечије заштите у обављању не само послове који се тичу новчаних давања, него и у свим другим активностима и пројектима које Фонд проводи, па је важно истаћи да се цјелокупно функционисање Јавног фонда за дјечију заштиту реализује посредством центара за социјални рад. Права из области дјечије заштите прописана Законом о дјечијој заштити и Правилником о остваривању права из дјечије заштите, која су од општег интереса и која се финансирају из средстава Јавног фонда за дјечију заштиту Републике Српске, су: додатак на дјецу, матерински додатак, накнада плате за вријеме коришћења породичног одсуства, накнада плате за рад са једном половином радног времена, помоћ за опрему новорођенчета, задовољавање развојних потреба дјецe, предшколско васпитање и образовање за дјецу без родитељског старања, дјецу са сметњама у развоју и дјецу на дужем болничком лијечењу, одмор и рекреација дјецe до 15 година старости у дјечијем одмаралишту.⁷³

Првостепени поступак за утврђивање права на додатак на дјецу, накнаду плате за вријеме породичног одсуства, накнаду плате за рад са једном половином радног времена, матерински додатак и помоћ за опрему новорођенчета, воде центри за социјални рад.⁷⁴ Финансирање свих поменутих облика дјечије заштите преко Јавног фонда за дјечију заштиту РС, врши се издвајањем

⁷¹ *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

⁷² *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

⁷³ *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

⁷⁴ *Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године*

1,4 % из бруто плате свих запослених радника/ца у Републици Српској, поклонима и донацијама, кориштењем расположивих средстава од издвајања, односно прометовања хартија од вриједности како домаћих тако и иностраних кредита.⁷⁵

Поред наведених организационих облика на којима почива функционисање система социјалне заштите, дјелују и други, као што су: дневни центри, савјетовалишта, прихватна станица, центри за услуге и др. Њихови оснивачи могу бити владине институције, невладине организације и удружења грађана. Поједине послове из дјелатности социјалне заштите, осим установа, могу обављати и социјално-хуманитарне организације, удружења грађана и поједини грађани, као и друге установе и предузећа, у складу са Законом.

Мјешовити систем социјалне заштите, за какав се Влада Републике Српске залаже, подразумева сарадњу и координацију свих носилаца и актера социјалне заштите, повезивање владиног, невладиног и приватног сектора и развој волонтерског рада. Модел организовања у таквом систему социјалне заштите тражи обезбјеђивање плурализма социјалних програма у којима значајне улоге, поред државе, јавних установа и локалних власти имају и грађани и корисници.⁷⁶

Основне активности Министарства просвјете и културе Републике Српске односе се на: предшколско, основно и средње образовање и васпитање. Међу институције које су у надлежности Министарства просвјете и културе РС, значајно мјесто у области образовања заузима Републички педагошки завод РС и Завод за уџбенике и наставна средства Републике Српске. Министарство просвјете и културе РС, односно Републички педагошки завод РС, врши управни и стручно-педагошки надзор над радом основне школе.⁷⁷

Поред бројних управних и других стручних послова који се односе на остваривање надлежности Републике Српске, Министарство правде РС врши надзор над радом правосудне управе, казнено-васпитних установа, стара се о извршењу кривичних и прекршајних санкција, о функционисању казнено поправних и васпитно поправних установа и тд. Влада Републике Српске има мандат да врши надзор над стручним радом министарстава Републике Српске.

Општински ниво

На локалном нивоу општина има мандат, тј. надлежна је за непосредно обављање послова локалне самоуправе утврђене Законом о локалној самоуправи Републике Српске,⁷⁸ односно Статутом Општине. На основу Правилника о унутрашњој организацији прати и осигурава извршење послова у области образовања, социјалне и здравствене заштите у складу са законском регулативом, као и другим прописима и актима. Општина такође у оквиру законом датих могућности предлаже и у сарадњи са другим надлежним институцијама проводи политику у овим областима.⁷⁹

Опис послова општинских службеника обухвата: непосредно руковођење, организовање и усмјеравање рада служби, координацију и сарадњу са другим установама и невладиним организацијама; припрему и усвајање годишњих програма рада, периодичних планова и праћење њихових извршења; прикупљање података, израда анализа, припрему годишњих планова рада; сарадњу са институцијама/организацијама на локалном и ентитетском нивоу; припрему и реализацију различитих пројеката од значаја за локалну заједницу.

Правилником о систематизацији радних мјеста успостављена је хијерархија тј. дефинисане су обавезе и одговорности свих службеника/ца у администрацији. Овим правилником предвиђено је и оцјењивање свих службеника/ца. Мониторинг се проводи по хијерархијском принципу. Класична супевизија се не проводи.

Из општинског буџета издвајају се средства за: финансирање рада ЈУ Центра за социјални рад (плате, материјални трошкови и сва давања предвиђена Законом о социјалној заштити РС, сем помоћи за оспособљавање за рад дјеце и омладине); материјални трошкови (топли оброк, трошкови енергије, набавка материјала, трошкови за текуће одржавање) за средње школе; трошкови спортских и других такмичења у основним школама; трошкове за спортске клубове; стипендије за ученике/це и студенте/киње; финансирање опремања теренских амбуланти при Дому здравља; финансирање мртвозорства; дјелимично финансирање епидемиолошке службе.

Социјални сектор

⁷⁵ Извор: Закон о доприносима РС, Сл. гласник РС, бр. 31/09

⁷⁶ Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године

⁷⁷ Извор: Закон о основном образовању и васпитању РС, Сл. гласник РС, бр. 74/08

⁷⁸ Извор информација: Закон о локалној самоуправи РС, Сл. гл. бр. 101/04, 42/05, 118/05

ЈУ Центар за социјални рад је установа социјалне заштите са јавним овлаштењима који је основала Општина. Центар за социјални рад у систему социјалне заштите у Републици Српској представља основну установу која обавља јавна овлаштења у остваривању права из Закона о социјалној заштити, Закона о дјечијој заштити и Породичног закона и пружа услуге социјалног рада у поступку рјешавања о правима. Законом о социјалној заштити предвиђено је да центар: врши исплату новчаних права; открива, прати и проучава социјалне потребе грађана и проблеме у социјалној заштити, предлаже мјере за њихово задовољење, организује и проводи одговарајуће облике социјалне и дјечије заштите и непосредно пружа услуге социјалног рада; пружа дијагностичке услуге, проводи одговарајући третман, пружа савјетодавно-терапијске услуге и стручну помоћ корисницима; планира и развија програме којима се примјењују нове методе у раду и унапређују социјалне услуге у заједници; иницира активности у заједници којима се помаже организовање грађана, удруживање и рјешавање социјалних проблема, подстиче и организује професионални и добровољни рад у области социјалне заштите; координира активности актера у систему социјалне заштите у локалним заједницама у циљу планирања и провођења ефикасних и свеобухватних мјера и програма и пружања социјалних услуга у складу са потребама корисника.⁸⁰

Мониторинг рада ЈУ ЦСР рад се проводи по хијерархијском принципу. Директор/ица извјештава Министарство здравља и социјалне заштите РС и Општину, тј. Одјељење за привреду и друштвене дјелатности. Предвиђен је и стручни надзор Комисије коју одреди Министарство здравља и социјалне заштите РС, а чији је задатак да оцијени: начин и ефикасност пружања услуга социјалне заштите; стручни рад, организацију, методе и технике стручног рада у установи; стручни рад свих, односно појединих профила стручних радника/ ца запослених у установи; опште услове рада; да ли се ЦСР придржава стручних упутстава и закључака усвојених на стручним скуповима и савјетовањима са стручним радницима који раде у креирању политика социјалне заштите.

Из општинског буџета издвајају се средства за материјалне трошкове, плате запослених, институционални смјештај и друга давања предвиђена Законом о социјалној заштити РС. Права по основу Закона о дјечијој заштити РС (дјечији додатак, матерински додатак, накнада плате за вријеме породилског одсуства, беби пакет и др.) исплаћује Јавни фонд за дјечију заштиту РС који се финансира из буџета Републике Српске (1,4 % бруто плате сваког запосленог радника издваја се у Јавни фонд за дјечију заштиту РС).

Образовни сектор

Школе су васпитно-образовне установе у којима се образују дјеца узраста од 6 до 18 година. Праћење и мониторинг се одвија путем републичког просвјетног инспектора и надзорника из Републичког педагошког завода Републике Српске. Републички педагошки завод РС нема надзорника за рад педагога.

Рад школа финансира се из буџета Републике Српске тј. финансира га Министарство просвјете и културе РС. Општина за средње школе покрива материјалне трошкове, суфинансира екскурзије и одржавање зграде. За основне школе даје помоћ за такмичења, одлазак на екскурзије, за одржавање зграда итд.

Здравствени сектор

Примарна здравствена заштита становништва општине проводи се у Дому здравља. Дом здравља пружа примарну здравствену заштиту становништву општина. Мониторинг напретка корисника се свакодневно врши, али мониторинг/ супервизија у Дому здравља не постоји. Извјештаји се подносе директору Дома здравља.

Здравствена заштита углавном се финансира преко Фонда здравства. Општина финансира мртвозорство и дјелимично хигијенско епидемиолошку службу.

Полиција/Суд

Полиција има мандат да створи безбједно окружење за грађане општине, као и да проводи програме превенције у заједници, те врши услуге ране интервенције, процјене и регистрација, упућивања на друге релевантне институције и сарађује са истим у свакодневном раду. Број запослених је у складу са европским стандардима.

Суд има мандат да по питању одређених група дјеце која дођу у сукоб са законом доноси одлуке о упућивању, тј. смештају дјеце у васпитно-образовну установу, као и одлуке о повећаном надзору над истим. Суд сарађује са ЈУ Центром за социјални рад, полицијом и другим релевантним институцијама из локалне заједнице. Надзор над стручним радом полиције врши Министарство

⁸⁰ Извор: Министарство здравља и социјалне заштите РС, „Социјална, породична и дјечија заштита у Републици Српској“, јуни 2010. године

унутрашњих послова Републике Српске, а надзор над стручним радом судова врши Министарство правосуђа Републике Српске.

Медији

У општини Рудо егзистира Телевизија Рудо у склопу ЈП Информативни центар Рудо, чији је оснивач општина Рудо. Поред телевизије Рудо, грађани су у могућности да прате и програме Радио Телевизије Републике Српске, као и телевизије БиХ. Локална гласила редовно извјештавају и прате све догађаје везане за социјалну/дјечију заштиту и социјалну инклузију.

Невладине организације

Дјелатност невладиних организација и удружења је хуманитарног карактера и обавља се углавном добровољним радом чланова уз привремено укључивање волонтера. Својим активностима доприносе побољшању услова живота социјално искљученим групама. У оквиру свог дјеловања, а у складу са мандатом, невладине организације и удружења организују разне видове обуке за дјецу, омладину и одрасле, промовишу заштиту људских права и јачања улоге младих, обављају послове на имплементацији пројеката који се односе на дјецу, младе и одрасле, те дају допринос волонтерским ангажманима у реализацији одређених пројеката.

Мониторинг/супервизија се врши путем анкете, евалуационих упитника након радионица, мишљења корисника и неформалних разговора са корисницима невладиних организација и удружења имају искључиво податке за кориснике својих пројеката. Подаци се прикупљају у зависности од врсте пројекта који се имплементирају или се припремају да би се имплементирали у заједници.

Невладине организације се финансирају путем донације из општинског буџета у виду једнократних грантова, те донаторска средства за реализацију одређених пројеката. Општина је пружила подршку дјеловању невладиних организација кроз обезбјеђивање просторија за рад, кроз једнократне финансијске помоћи у складу са захтјевима невладиних организација као и подршку имплементацији пројеката по јавном позиву упућеном свим НВО из БиХ који ће се имплементирати на подручју општине.

Министарство здравља и социјалне заштите увело је праксу постизања обавезног партнерства између невладиних организација и центара за социјални рад у провођењу заједничких активности као један од услова давања претходне подршке пројектима невладиних организација код донатора.

Приватни сектор

У општинском приватном сектору налази 43 занатске радње. Тржиште општине Рудо је „покривено“ услугама из области трговине и угоститељства јер на подручју општине дјелује више приватних предузећа, самосталних трговинских и самосталних угоститељских радњи. Приватни сектор повремено финансијски помаже спортске клубове и спортске и културне манифестације.

ОО Црвени крст Рудо

У поменутој организацији Општина Рудо покрива накнаде за плате запослених. У оквиру дјеловања ОО Црвеног крста заступљен је волонтерски рад. У циљу укључивања младих у активности у локалној заједници, исти су укључени у волонтерски рад, све овисно о потребама. Постоје и одређени пројекти које имплементира ОО Црвеног крста, као и редовне активности истог које се раде током године. Међу поменутим активностима је и обиљежавање значајнијих датума и активностима пројекта који се односи на помоћ социјално угроженим породицама.

Мјесне заједнице

Представници мјесних заједница дјелују у оквиру Савјета мјесних заједница, на којима се одлучује о приоритетним питањима у оквиру рада мјесних заједница. Одржавају се редовни, непосредни, контакти између локалне власти и становништва. Такође, кад се одлучује о питањима од изузетног значаја за становнике мјесних заједница одржавају се зборови грађана.

4.2 Идентификација слабости/недостатака система социјалне/ дјечије заштите у односу на доступност воде

Носиоци дужности на општинском нивоу у систему социјалне/дјечије заштите су: Општина, ЈУ ЦСР, Дом здравља, васпитно-образовне установе, полиција и суд, НВО, медији и приватни сектор. У току анализе ситуације у сфери социјалне/дјечије заштите у општини Рудо, а уз примјену инструмената HRBAP методологије, урађен је детаљан увид у недостатке који

онемогућавају квалитетан континуитет услуга⁸¹ и недостатке капацитета у односу на мотивацију, овлашћења и расположиве ресурсе носилаца дужности у сфери социјалне/дјечије заштите. У наставку слиједи преглед идентификованих узрока за недостатке у континуитету услуга и капацитета по питању услуга за дефинисане приоритетно социјално искључене групе:

Мотивација

Све институције/организације су мотивисане за рад и пружање услуга у оквиру: превенције, ране идентификације, процјене и регистрација, ране интервенције, упућивање, одлучивање и механизма праћења и жалби. У оквиру рада актери социјалне/дјечије заштите се сусрећу са проблемима који негативно утичу на њихове крајње резултате, а неки од њих су:

- пасиван став шире јавности наспрам значаја рјешавања проблематике са којом се суочавају лица из социјално искључених група;
- недостатак сензибилизованости за ову проблематику у заједници;
- недовољна брига друштва о дјечи/младима;
- недостатак стручног кадра;
- недовољна међу-секторална и уопште сарадња актера социјалне/дјечије заштите;
- неадекватна инфраструктура и установе за прихват и рад са дјецом/младима и старијим лицима;
- непостојање изграђеног система едукације и до-едукације професионалног кадра;
- недовољан број едукативних програма и примјене алтернативних метода рада са дјецом/младима и родитељима/старатељима;
- недовољних програма за рад са лицима из социјално искључених група;
- неадекватног система награђивања надарене дјече/младих у сврху даље мотивације дјече и младих (непостојање фонда за стипендије, награде/похвале за постигнуте резултате и др.);
- недовољна финансијска средства;
- слабе сарадња са родитељима дјече/младих и недовољног знања истих;
- отпор код чланова породице да прихвате чињеницу да лице има проблематично понашање или сметњу;
- недовољна одгојна способност родитеља/старатеља;
- неадекватан систем санкција за родитеље/старатеља;
- неадекватне санкције/дисциплинске мјере за родитеље/старатеље који не извршавају своје обавезе;
- непостојање адекватног вредновања волонтеризма у заједници што утиче на умањен ангажман појединаца у овој сфери;
- невладине организације/ удружења немају адекватну подршку локалне заједнице.

Овлашћења

Формално овлашћења постоје, али се недовољно проводе због низа сљедећих фактора:

- нису прецизно прописане одговорности појединих актера социјалне/дјечије заштите;
- немогућност провођења законске регулативе;
- не постоје прецизно дефинисане смјернице које би регулисале систем сарадње;
- неадекватне смјернице и стандарди;
- непостојање јединствене базе података;
- споре процедуре;
- недовољних финансијских и људских ресурса;
- непостојање јединствене базе података;
- слаба међу-секторална сарадња;
- слаба мотивација;
- негирање родитеља/старатеља да постоји проблем овисности и других социо-патолошких појава;
- недовољна едукованост и упућеност родитеља/старатеља;
- недовољна подршка локалне заједнице;
- непровођење одговарајуће контроле.

⁸¹ *Континуитет услуга обухвата сљедеће услуге: превенцију, рану идентификацију, процјену и регистрацију, рану интервенцију, упућивање, одлука, пружање услуга, праћење и механизми жалби.*

Ресурси (људски и материјални)

Организације одговорне за социјалну/дјечију заштиту на локалном нивоу имају одређене ресурсе за обављање својих свакодневних активности предвиђених мандатом, али су препознати сљедећи проблеми:

- недовољна финансијска средства за обезбјеђење континуитета услуга;
- недостатак стручног кадра (психолог, социјални радници, дефектолог, педагог, логопед и др.);
- недовољна средства за набавку дидактичког материјала (школе, невладине организације/удружења и др.)
- недовољна едукованост (не)професионалаца по питању проблематике социјално искључених група;
- недостатак превентивног рада и раног откривања социјално искључених група;
- недостатак базе података;
- недовољна едукованост родитеља/старатеља по питању бриге о и рада са лицима из социјално искључених група;
- недостатак адекватних просторија за рад и техничке опреме;
- непостојање Комисије за унапређење социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу. *(Детаљна анализа са идентификованим недостацима капацитета, у смислу континуитета услуга, приказана је у Анексу 5. и Анексу 6.)*

5. „АКЦИОНИ ПЛАН СОЦИЈАЛНОГ УКЉУЧИВАЊА У СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ У ОДНОСУ НА ОБЛАСТ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА У ОПШТИНИ РУДО ЗА 2011-2012. ГОДИНУ“

5.1 Приоритети за акцију

Обзиром на свеобухватни процес израде „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ који је базиран на HRBAP методологији (приступ планирању базиран на поштивању људских/ дјечијих права), а подразумијева: прикупљање и анализу података, идентификацију проблема и социјално искључених група дјецe и младих, мапирање система, идентификацију његових слабости и недостатака, утврђена је неопходност развијања одређених смјерница чијом би се примјеном побољшала социјална инклузија.

- **DevInfo база података о дјечијим индикаторима**

У оквиру програма „Демократска управа на пољу економије – Осигурање приступа водоснабдијевању кроз институционални развој и инфраструктуру“ који подржава UNICEF у партнерству са UNDP и у сарадњи са државним партнерима, у периоду јул-децембар 2010. године на нивоу 10 општина у БиХ, имплементира се активност *успоставе или ажурирања општинских база података о социјалним и економским показатељима на општинском нивоу* под називом **DevInfo база података**. Она се бави великом празнином у капацитетима за планирање у општинским институцијама, а то је недостатак централне базе података о социјалним и економским показатељима, посебно оних који се тичу угрожених и искључених категорија становништва. Активност обухвата обуку општинског особља и особља организација цивилног друштва о примјени Devinfo softwarea, чија је примјена већ уведена у 19 општина у БиХ (Нови Град-Сарајево, Нови Травник, Сански Мост, Ливно, Столац, Билећа, Котор Варош, Лакташи, Нови Град/Бос.Нови, Вишеград, Бугојно, Приједор, Требиње, Лукавац, Теслић, Вареш, Бања Лука, Градишка, Какањ), а у фази је увођења у општинама Неум, Бихаћ, Рудо, Трново, Источно Ново Сарајево, Источна Илиџа, Кладањ, Петровац-Дринић, Босански Петровац, Грачаница и Петрово. На основу заједнички договорених социјалних и економских показатеља, општински представници - DevInfo менаџери и сакупљачи података прошли су обуку о кориштењу DevInfo апликације, за управљање DevInfo базом података. Поменуто је обухватило учење о уношењу података у централну DevInfo базу података ради упоређивања података и картирања резултата постигнутих у социјалном и економском сектору током трајања пројекта, као и о примјени методологије процјене утицаја и метода прикупљања података, а како би се побољшале њихове способности за израду политика рада заснованих на доказима и како би се осигурало да се подаци истраживања на пољу процјене утицаја и других истраживања на општинском нивоу уносе у општинске базе података и користе у процесима одлучивања.

Када су у питању општине у Републици Српској, споменута активност/подпројекат се имплементира од стране НВО „Будимо активни“ у општинама Рудо и Вишеград, и од стране НВО „Свјетионик“ у општинама Петровац-Дринић и Петрово. Сврха/циљ поменутог подпројекта је повећање капацитета угрожених група како би могли утицати на општински процес доношења одлука за питања водоснабдијевања, као и повећање капацитета општинских власти у смислу побољшања способности службеника на вишим нивоима власти на пољу прикупљања и анализе података, прецизније на процјенама и анализама статуса угрожених група и планирању социјалних мјера у ублажавању политика рада кроз успостављање општинске базе података о социјалним и економским показатељима, тј. успостављање DevInfo базе података о индикаторима стања и потреба дјецe у локалној заједници, као и о индикаторима стања управљања водoprивредним ресурсима. Циљне групе пројекта су општински службеници, родитељи/старатељи, стручно особље институција које пружају услуге дјеци у областима социјалне и здравствене заштите, образовања и превенције ризичних понашања, као и представници статистичких агенција (ентитетска, државна).

На општинском нивоу, потребно је изградити механизме за прикупљање података о дјечијим индикаторима за унос у DevInfo базу података, као и о индикаторима управљања водoprивредним ресурсима, а како би власти доносиле одлуке о приоритетима на основу релевантних података. Како би то постала редовна пракса, потребно је донијети одлуку обавезујућу за све који раде са дјецом и за дјецу, као и за општинску администрацију, тако да би овај дио програма требао резултирати промјеном ставова општинских власти и грађана у односу на израду и спровођење општинских програма од јавног интереса и у односу на успостављање стандарда и формализацију комуникацијских канала међу општинама, комуналним предузећима, грађанима и представницима организација цивилног друштва, јер ефективне и поуздане базе података на општинском нивоу су од суштинског значаја за праћење спровођења и ефикасности дугорочних политика рада на пољу социјалне заштите.

Обавеза локалне заједнице, осим анализе положаја дјецe и алокације средстава за побољшање њихове ситуације, треба да буде успостављена на механизмима за заштиту дјецe и заштиту и мониторинг њихових права.

На новим локацијама увођења DevInfo базе података још увијек је прерано доносити закључне оцјене и препоруке на основу тренутно прикупљених података, као показатеља стања дјечијих права и питања водоснабдијевања у датој општини.

Прелиминарне препоруке општине Рудо везано за DevInfo базу података:

- Наставити ажурирати јединствену базу података на основу информација које доставе представници институција;
- Језички и терминолошки усагласити листе индикатора са законском регулативом на нивоу БиХ и РС;
- Унаприједити и проширити листу индикатора са подацима од посебног интереса за Општину Рудо;
- Створити услове за ажурно вођење евиденција у установама и институцијама које дјелују на подручју општине;
- Обезбједити системско прикупљање података у прецизираним роковима;
- Стварати одрживе механизме прикупљања података о дјеци у будућности који ће служити за креирање политика на локалном, ентитетском државном нивоу.

Најчешћи проблеми приликом прикупљања података били су: језичко детерминисање одређених индикатора, немогућност добијања података због непостојања релевантних установа-институција у датој општини, немогућности анкетирања цијеле популације везане за одређени индикатор, на достављене дописе појединим институцијама, позивајући се на Закон о слободи приступа информацијама, нису дошли никакви одговори, недовољно схватање важности DevInfo базе података од стране институција од којих су тражени подаци, добијени различити подаци из више извора.⁸²

- **Учешће дјецe у процесу доношења одлука кроз партиципативно акционо истраживање (PAR)**

У оквиру MDG-F пројекта, у периоду од августа до децембра 2010. имплементира се пројекат „Учешћа дјецe у процесу доношења одлука кроз партиципативно акционо истраживање (PAR)“ у локалним заједницама у којима се имплементира MDG-F пројекат. Поменути пројекат се имплементира у партнерству НВО-а „Наша дјеца“ Сарајево, „Свјетионик“ Приједор и „Здраво

⁸² Извор: НВО „Свјетионик“ Приједор

да сте“ Бања Лука, а у циљу анализе проблема који се тичу дјеце у школи и локалној заједници, те развијање и имплементација „Акционих планова за (активније) учешће дјеце и младих о питањима која се тичу унапређења господарења водом, хигијене, екологије и генерално њихове добробити“. Када је у питању подручје Републике Српске, НВО „Наша дјеца“ из Сарајева раде у општинама Рудо и Вишеград, НВО „Свјетоник“ из Приједора ради у општини Петровац-Дринић, а НВО „Здраво да сте“ из Бање Луке проводи активности у општини Петрово. У пројектне активности укључено је у свакој од општина у којима се имплементира MDG-F пројекат: 15-25 дјеце у свакој од наведених општина која раде у PAR групама; 28-30 родитеља, професионалаца и доносилаца одлука на нивоу локалне заједнице који дјелују као Група за подршку рада групама дјеце; око 400 дјеце из локалне заједнице укључено је у имплементацију „Акционог плана за (активније) учешће дјеце и младих о питањима која се тичу унапређења господарења водом, хигијене, екологије и генерално њихове добробити“. PAR групе дјеце идентификоваће краткорочне и дугорочне Акционе планове које планирају провести у периоду 2010 – 2011. године.

Након проведеног истраживања о проблемима са којима се дјеца у Рудом сусрећу, PAR група „Несташна дјеца“ идентификовала је недостатак простора за провођење слободног времена у локалној заједници, прокишњавање школске сале, те безусловност свлачионица у истој, са посебним фокусом на тушеве у свлачионицама, те запуштеност кампа на Крупици. Као потенцијално рјешење наведених проблема PAR група дјеце се одлучила да у свој Акциони план уврсти уређење малог парка, код хотела у Рудом, гдје су планирали дугорочне и краткорочне активности које се односе на: постављање клупа, корпи за смеће, уређење стаза у парку, постављање расвјете, те садњу цвијећа и украсног дрвећа.

За провођење ових активности PAR група дјеце је навела да им је неопходна помоћ шире локалне заједнице и ОУО-а.

- **PAG група**

У оквиру MDG-F пројекта, те у складу са Пројектним документом, у циљаним општинама формиране су PAG групе (Participatory Action Group – Партиципативне акционе групе). Обзиром да је чине директни корисници социјалне заштите, поменута група представља значајну фокус групу на основу чијих закључака и препорука су креиране одређене активности везане за потребе маргинализованих група. Исто тако, својим идејама заснованим на стварним потребама, PAG група је допринијела квалитету израде посебно усмјереног пројекта који се односи на креирање рефералног модела социјалне/дјечије заштите и инклузије, двогодишњег Акционог плана за 2011-2012. годину, као и свим осталим активностима од значаја за јачање грађанског учешћа у процесу доношења одлука у локалној заједници. Чланови/це PAG групе раде у складу са планом рада, те одржавају редовне састанке, а одређен број чланова/ица је присуствовао и организованим тренинзима у оквиру MDG-F пројекта.

Са PAG групом ради UNICEF консултантца, задужена за креирање специфичне PAR методологије, која ће приликом завршетка одређених активности дати приједлоге за израду документа који се односи на увођење интегрисаног приступа примјени рефералног модела социјалне/дјечије заштите и инклузије.

Засновано на идентификованим недостацима у континуитету услуга за социјално искључене групе, као и недостацима капацитета за дјеловање у области социјалне/дјечије заштите и у области водоснабдијевања у општини Рудо (*види Анекс 5. и 6.*) утврђени су сљедећи приоритети за даљу акцију:

Краткорочно (2 године) је неопходно подузети сљедеће кораке:

- извршити кадровско и материјало – техничко јачање ЈУ ЦСР;
- формирати општинско тијело (комисију или одбор) за социјалну инклузију у сегменту социјалне/дјечије заштите;
- обезбиједити стручни и едукативан кадар у систему социјалне/дјечије заштите;
- унаприједити тимски рад и сарадњу свих релевантних актера у области социјалне/дјечије заштите;
- јачати мјешовити систем социјалне/дјечије заштите;
- континуирано радити на раном идентификовању корисника социјалне/дјечије заштите и превенцији (физичке и психичке сметње, жртве насиља, сметње у гласу, говору и језику и др.);
- јачати невладин сектор и развијати волонтерски рад;
- радити едукацију актера социјалне/дјечије заштите у циљу прихватања савремених метода рада;
- радити едукацију родитеља/старатеља дјеце и одраслих са физичким и психичким сметњама;

- континуирано радити на медијској промоцији проблема у циљу информисања и јачања свијести локалне заједнице.

Дугорочно (10 година) је неопходно предузети сљедеће кораке:

- обезбиједити финансирање развоја система социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу;
- унаприједити постојеће и увести нове услуге социјалне, породичне и дјечије заштите;
- развијати аналитичко-истраживачки рад у циљу социјалног укључивања у сегменту социјалне/дјечије заштите и социјалне инклузије;
- подићи квалитет пружених услуга и ефикасности процедура поступања;
- континуирано радити на до-едукацији професионалаца;
- радити на промоцији мјешовитог система социјалне/дјечије заштите у циљу обезбјеђења социјалне инклузије;
- успоставити социјалне мјере и политике на локалном нивоу за унапређење статуса социјално искључених група, посебно у односу на водоснабдијевање (субвенционирање и сл.);
- јачати свијест локалне заједнице о проблемима у сегменту социјалне/дјечије заштите;
- Радити на анимирању приватног сектора да се укључи у систем финансирања социјалне/дјечије заштите и социјалне инклузије;
- јачати невладин сектор;
- развијати волонтерски рад;
- путем медија радити на сензитивизацији локалне заједнице.

Потенцијални партнери за реализацију горе наведених активности су све институције и организације, актери социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу: Општина, ЈУ Центар за социјални рад, Дом здравља, предшколска установа, основне школе, Средња школа, полиција, мјесне заједнице, медији, невладине организације и разна удружења, водоводна и комунална предузећа, донатори (приватни сектор, међународне организације и др.), а све уз подршку надлежних министарстава.

5.2 Оквир имплементације „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“

У табели која слиједи дат је оквир „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ са датим временским оквирима, прецизним почетком реализације појединих активности, носиоцима одговорности и средствима верификације.

Планиране активности	Трајање у мјесецима	Почетак	Одговорност	Средства верификације/индикатори	Извори финансирања
1. РАЗВОЈ МРЕЖЕ СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ У ОДНОСУ НА ОБЛАСТ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ					
1.1 Кадровски и материјално јачање релевантне службе за пружање услуга социјалне заштите, као и јачање других институција из сфере социјалне/дјечије заштите (јавне установе за предшколско васпитање и образовање, основне школе, Дом здравља, ...)	24	01.01.2011.	Општина, надлежна министарства, донатори, ОУО Пројекта, IBHI/ UNICEF	-опремање релевантних служби и јавних установа; -кадровско јачање служби и јавних установа; -партнерски пројекти у заједници; -мултидисциплинарни приступ у раду; -број едукација за стручни кадар; -извјештаји о раду.	-Општина; -надлежна министарства; -донатори и др.
1.2 Јачање невладиног сектора који дјелује у сфери социјалне/дјечије заштите	24	01.01.2011.	Општина, надлежна министарства, невладине организације/ удружења, јавне установе, волонтери, локална заједница, медији, професионалци, ОУО Пројекта, IBHI/ UNICEF	-тендерска процедура за додјелу пројеката усмјерених на унапређење социјалне/дјечије заштите у локалној заједници за НВО сектор; -бр. пројеката реализованих у партнерству владиног и невладиног сектора; -опремљени НВО-и; -бр. едукација за НВО-е; -повећан степен подршке локалне заједнице; -број новоформираних удружења; -извјештај и фото/видео-записи.	-Општина; -НВО; - јавне установе; -надлежна министарства; -донатори и др.

1.3 Развијање и унапређење волонтерског рада	24	01.01.2011.	Општина и релевантне службе, васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, професионалци, родитељи, дјеца, волонтери, локална заједнице, ОУО Пројекта, ИВН/ UNICEF	-анимирани грађани, дјеца и млади и удружења спортско-рекреативног, културног и другог карактера на волонтерско дјеловање; -број волонтера. -број реализованих акција; -извјештаји и фото/видео-записи.	-Општина; -јавне установе; -НВО; -релевантна министарства; -донатори и др.
1.4 Укључивање приватног сектора	24	01.01.2011.	Привредници и предузетници општине, комунална предузећа, локална заједница, медији, ОУО Пројекта ИВН/ UNICEF	-број индивидуалних донација; -број састанака; -извјештај и фото/видео записи.	-приватни сектор
1.5. Јачање улоге породице у друштву	24	01.01.2011.	Општина и релевантне службе, васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, медији, Полицијска станица, професионалци, родитељи, дјеца, волонтери, локална заједнице, ОУО Пројекта, ИВН/ UNICEF	-број едукативних програма за родитеље и дјецу/младе; -рад Савјетовалишта за породицу; -број акција у локалној заједници; -активности Савјета родитеља и Савјета ученика у оквиру школа.	-Општина; -јавне установе; -НВО; -надлежна министарства; -донатори и др.
1.6 Развој институционалне сарадње у области социјалне, дјечије и породичне заштите у односу на област водоснабдијевања	24	01.01.2011.	Општина и релевантне службе, васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, МУП РС – Полицијска станица, медији, комунална предузећа, професионалци, спортски клубови, родитељи, дјеца,	- број састанака, семинара и радионица -покренуте иницијативе на бази међу-секторалности и мултидисциплинарности; -број реализованих заједничких активности; -медијско праћење; -извјештај и фото/видео-записи; -бр. јавних трибина и округлих столова на тему промоције међусекторалне сарадње.	-Општина; -јавне установе; -НВО; -надлежна министарства, -донатори и др.

			волонтери, локална заједнице, ОУО, UNICEF/IBNI		
1.7 Сарадња са вјерским институцијама	24	01.01.2011.	Општина и релевантне службе, НВО, јавне установе, приватни сектор, МЗ и средства информисања-медији, вјерске институције, ОУО, IBNI/ UNICEF	-број одржаних састанака; -број покренутих иницијатива у сарадњи са вјерским институцијама; - број реализованих акција; -број корисника; -извјештаји.	-Општина; -вјерске институције.
1.8 Додатна едукација актера у систему социјалне/дјечије заштите	24	01.01.2011.	Општина и релевантне службе, васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, МУП РС/ Полицијска станица, медији, професионалци, родитељи, дјеца, волонтери, локална заједнице, ОУО Пројекта, IBNI/ UNICEF	-број одржаних семинара; -број радионица; -број округлих столова , трибина, кампања; -став корисника о пруженим услугама; -степен едуцираности (не) професионалаца; -степен освијешћености актера у примјени стеченог знања, као и размјени истог са другим актерима из локалне заједнице; -извјештај и фото/видео-записи.	-Општина; -јавне установе; -НВО; -надлежна министарства; -донатори и др.
1.9 Развијање локалне демократије	24	01.01.2011.	Општина и релевантне службе, васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, МУП РС – Полицијска станица, медији, професионалци, спортски клубови, родитељи, дјеца, волонтери, локална заједнице, ОУО Пројекта IBNI/ UNICEF	-бр. јавних трибина и округлих столова на тему промоције људских/ дјечијих права и других питања из области демократије; -бр. акција и едукативних програма у васпитно-образовним установама за дјецу и младе; -степен партиципације дјецe и младих у процесима доношења одлука у сфери социјалне/дјечије заштите.	-Општина; -јавне установе; -НВО; -надлежна министарства, -донатори и др.

1.10 Унапређење рада и самодрживост рада Дневног центра за дјецу са сметњама у психофизичком развоју	12	01.01.2011.	Дом здравља, Општина, ЦСР и остале институције – актери дјечије заштите, професионалци, ОУО Пројекта IBNI/ UNICEF	-документација у оквиру оснивања Дневног центра за дјецу, -број корисника, -извјештаји, -фотографије и сл.	-Дом здравља; -Општина; -донатори; -надлежна министарства, -образовне инстит.
1.11 Успостава општинске Комисије за унапређење социјалне/дјечије заштите	24	01.01.2011.	Општина, ОУО, IBNI/ UNICEF	-формирана Комисија за унапређење социјалне/дјечије заштите општине; -Одлука; -записници са састанка.	-Општина
2. РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ У ОДНОСУ НА ОБЛАСТ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ					
2.1 Унапређење система идентификације корисника и њихових потреба	24	01.01.2011.	Општина, релевантне службе за социјалну проблематику васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, Полицијска станица, комунално предузеће, медији, волонтери, донатори, ОУО Пројекта, IBNI/ UNICEF и др. донатори	-бр. идентифицираних корисника; -информација о потребама различитих корисничких група дјеце/младих и одраслих; -ажуриране базе података -извјештај и фото/видео-записи.	-јавне установе; - НВО; -медији; -Општина; -донатори.
2.2 Успостављање и ажурирање јединствених база података праћења корисника социјалне и дјечије заштите	24	01.01.2011.	Општина, релевантне службе за социјалну проблематику, васпитно-образовне и здравствене установе, комунална предузећа, медији, НВО, волонтери, ОУО, IBNI/ UNICEF и донатори	-ажуриране базе података -започети процеси на стварању потребних база података о социјално искљученим групама дјеце и одраслих; -тренутни подаци о корисницима; -извјештај и фото/видео-записи.	-Општина; -надлежна министарства; -јавне установе; -НВО сектор; -донатори.
3. ФИНАНСИРАЊЕ СИСТЕМА СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ И СЕКТОРА ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ					
3.1 Осигурати континуитет издвајања финансијских средстава за потребе социјалне и дјечије заштите - Средства буџета Републике за кориснике социјалне и дјечије заштите	24	01.01.2011.	Општина, надлежна министарства.	-рационално и законско кориштење буџетских средстава; -бр. корисника социјалне и дјечије заштите; -бр. пројеката финансираних из	-надлежна министарства.

				Републичког буџета; -финансијски прегледи и извјештаји.	
3.2 Осигурати финансирање права из сфере социјалне и дјечије заштите која се финансирају из Општинског буџета	24	01.01.2011.	Општина уз подршку ОУО Пројекта, ИВНИ/ UNICEF.	-рационално и законско кориштење буџетских средстава; -бр. корисника; -бр. пројеката; -финансијски преглед.	-Општина - буџет
3.3 Дјеловати у циљу укључивања приватног сектора у улагање у систем социјалне и дјечије заштите	24	01.01.2011.	Приватни сектор, ОУО Пројекта, ИВНИ/ UNICEF.	-бр. донација; -бр. корисника помоћи; -финансијски преглед и извјештаји.	-приватни сектор
3.4 Осигурати средства од донатора	24	01.01.2011.	Донатори, ОУО пројекта, ИВНИ/ UNICEF.	-бр. пројеката; -бр. корисника; -износ средстава.	-донатори
3.5 Самофинансирање родитеља	24	01.01.2011.	Родитељи, старатељи, сродници.	-број корисника; -број родитеља, старатеља и сродника који финансирају неки од видова социјалне/ дјечије заштите; -подаци из јавних установа, спортских и културних удружења-	-родитељи, старатељи, сродници.
4. СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ У СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ У ОДНОСУ НА ОБЛАСТ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА СА НАГЛАСКОМ НА СОЦИЈАЛНО ИСКЉУЧЕНЕ ГРУПЕ					
<i>Планиране активности подразумевају пружање подршке и помоћи утврђеним социјално искљученим групама у локалној заједници кроз дјеловање установа/организација из сектора социјалне/дјечије заштите и сектора водоснабдијевања, појединца и других , као и реализацију пројеката/акција подржаних из донаторских средстава.</i>					
4.1 Подршка дјец и младима ометеним у физичком и психичком развоју	24	01.01.2011.	Општина, релевантне службе за социјалну проблематику васпитно-образовне и здравствене установе, РПЗ РС, медији, НВО, волонтери, родитељи, дјеца, професионалци, донатори, ОУО Пројекта, ИВНИ/ UNICEF и др. донатори	-степен унапређења услуга раног раста и развоја дјече што подразумева успостављање потребних савјетовалишта (при Дому здравља организована савјетовалишта за здраву дјецу, труднице, омладину); -степен квалитета услуге ране детекције дјече и младих са сметњама у физичком и психичком развоју; -број корисника; -број пројеката; -број едукативних програма; -квалитет подршке стручњака и примјењених услуга стручног рада; -став корисника; -степен социјализације и интеграције дјече у друштву; -степен укључености и информисаности родитеља/стараоца; -степен међусекторалне сарадње -примјена мултидисциплинарности у	-Општина; -релевантна министарства; -РПЗ РС; -јавне установе; -НВО; -медији; -донатори.

				раду; -извјештаји о раду.	
4.2 Подршка дјечи и младима са поремећајима у понашању	24	01.01.2011.	Општина, релевантне службе за социјалну проблематику васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, Полиција, волонтери, медији, родитељи, дјеца, професионалци, донатори, ОУО, ИВНИ/ UNICEF и други донатори	-бр. корисника; -бр. пројеката; -бр. едукативних програма; -квалитет подршке стручњака и примијењених услуга стручног рада (групни, радионичарски и др. рад); -став корисника; -степен укључености и информисаности родитеља/стараоца; -степен међу-секторалне сарадње; -извјештаји о реализованим активностима; -видео/фото запис.	-Општина; -јавне установе; -НВО; -релевантна министарства; -медији; -донатори и др.
4.3 Подршка дјечи и женама који су изложени насиљу	24	01.01.2011.	Општина, релевантне службе за социјалну проблематику васпитно-образовне и здравствене установе, НВО, Полиција/ Суд, волонтери, медији, родитељи, дјеца, професионалци, донатори, ОУО Пројекта, ИВНИ/ UNICEF и други донатори.	-бр. казни усмјерени ка починитељу насиља; -бр. жртава; -бр. пројеката; -бр. едукативних програма; -квалитет подршке стручњака и примијењених услуга стручног рада (групни, радионичарски и др. рад); -став корисника; -степен укључености и информисаности родитеља/стараоца; -степен међу-секторалне сарадње; -извјештај о реализованим активностима; -видео/фото запис.	-Општина; -јавне установе; - НВО; -релевантна министарства; -медији; донатори и др.
5. ОДНОСИ С ЈАВНОШЋУ					
5.1 Информисање и промовисање активности у сфери друштвеног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања(на локалном нивоу и шире путем медија)	24	01.01.2011.	Телевизија Рудо, Општина, јавне установе, комунална предузећа, невладине организације, ОУО Пројекта, ИВНИ/ UNICEF	-медијско праћење (видео записи, дневна штампа, фотографије, билтени и др.); -степен информисаности локалне заједнице.	-Телевизија Рудо -Општина; -донатори.
5.2 Јачање свијести о проблемима друштвено искључених група	24	01.01.2011.	Општина, васпитно-образовне и здравствене установе, НВО-и, медији, волонтери, родитељи и дјеца,	-медијско праћење (видео записи, дневна штампа/ билтени, фотографије и др.); -повећан степен освијешћености и подршке локалне заједнице по питању дјечије заштите;	-Општина; -Телевизија Рудо; -јавне институције; -НВО; -донатори и др.

			приватни сектор, локална заједница, вјерске заједнице, ОУО Пројекта, ИВНИ/ UNICEF и др. донатори.	-бр. одржаних округлих столова, јавних трибина; -бр. учесника/ца; -бр. покренутих иницијатива; -бр. штампаних брошура, публикација инфо-водичи, памфлети, плакате; - извјештаји и фото/видео записи.	
--	--	--	--	--	--

5.3 Извори финансирања социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо

За реализацију наведених активности у оквиру „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“ планирана су сљедећа средства:

Ред. бр.	Назив облика социјалне заштите	Планирани износ у КМ за 2011. г.	Планирани износ у КМ за 2012. г.
		процјена	процјена
1.	Финансирање социјалне заштите дјецe преко ЈУ ЦСР		
1.1	Проширени облик социјалне заштите – укупно једнократне помоћи	2 000,00	2 500,00
1.2	Смјештај у установе	19 504,00	20 500,00
1.4	Породични смјештај	4 800,00	8 000,00
1.5	Туђа њега и помоћ	5 040,00	6 000,00
УКУПНО 1:		31 344,00	37 000,00
2.	Финансирање социјалне заштите пунољетних лица преко ЈУ ЦСР		
2.1	Проширени облик социјалне заштите – укупно једнократне помоћи	10 000,00	12 000,00
2.2	Смјештај у установе	48 776,00	60 000,00
2.3	Трошкови здравственог осигурања	12 500,00	14 000,00
2.4	Породични смјештај и услуге у кући	17 400,00	18 000,00
2.5	Туђа њега и помоћ	69 960,00	80 000,00
УКУПНО 2:		158 636,00	184 000,00
3.	Учешће локалне заједнице на унапређењу механизма заштите дјецe		
3.3	Помоћ за културу	15 000,00	16 500,00
3.6	Помоћ основним школама	5 000,00	6 000,00
УКУПНО 3:		20 000,00	22 500,00
4.	Учешће локалне заједнице на унапређењу механизма заштите пунољетних лица		
4.1	Стипендирање студената	50 000,00	55 000,00
4.2	Помоћ за омладину и спорт	82 000,00	85 000,00
4.3	Помоћ за културу	15 000,00	16 500,00
4.4	Удружења грађана	30 000,00	33 000,00
4.5	Соц. заштита - директна исплата корисницима из буџетске резерве	4 500,00	5 500,00
УКУПНО 4:		181 500,00	195 000,00
5.	Финансирање из Јавног фонда за дјечију заштиту РС		
5.1	Додатак на дјецу	315 810,00	330 000,00
5.2	Матерински додатак-незапослене породиље	38 400,00	40 000,00
5.3	Рефундација исплаћене нето плате-запослене породиље	47 930,00	50 000,00
5.4	Право на помоћ за опрему новорођенчета	21 450,00	25 000,00
5.5	Једнократна новчана помоћ за треће и четврто дијете по Одлуци Владе РС	8 800,00	10 000,00
5.6	Социјализација дјецe Републике Српске-Кумбор	8 200,00	9 500,00
УКУПНО 5:		440 590,00	464 500,00
6.	Укупно финансирање из донаторских средстава за дјецу⁸³		
УКУПНО 6:		-	-
7.	Укупно финансирање из донаторских средстава за пунољетна лица		
УКУПНО 7:		-	-
а) Укупна издвајања за соц. заштиту дјецe (1+3+5+6)		491 934,00	524 000,00
б) Укупна издвајања за соц. заштиту пунољетних лица(2+4+7)		340 136,00	379 000,00
УКУПНА ИЗДВАЈАЊА ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ (а+б)		832 070,00	903 000,00
8.	Процјена средстава планираних у оквиру Мастер плана за побољшање инфраструктуре		
УКУПНО 8:		400 000,00	450 000,00

6. Анекси „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“

⁸³ Општински управни одбор MDG-F пројекта није навео процјену износа финансијских средстава која се односе на донаторска средства у локалној заједници, обзиром да не располажу било каквим информацијама. Једни донатор који тренутно дјелије у локалној заједници је UNICEF.

Чланови/це ОУО-а Пројекта су током израде Акционог плана прошли свеобухватан процес припреме примјењујући HRBAP методологију. У наставку текста слиједе анекси „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“.

- Анекс 1.** Листа прегледаних/кориштених докумената (стратегије, политике, закони, правилници, мандати, статuti, описи послова)
- Анекс 1.1** Преглед докумената/анализа које су урађене у сарадњи са корисницима и професионалцима из области социјалне/дјечије заштите у оквиру UNICEF/IBHI пројекта, а који су имали утицај на квалитетнију израду Акционог плана
- Анекс 1.2** Листа професионалаца, представника институција/организација из система социјалне/дјечије заштите, чланова/ица ОУО-а Пројекта који су допринијели изради „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину
- Анекс 2.** Концептуални радни оквир, општина Рудо
- Анекс 3.** Анализа узрока у оквиру концептуалног оквира
- Анекс 4.** Матрица за мапирање носилаца дужности/мандата на државном, ентитетском и кантоналном нивоу
- Анекс 4.1** Анализа улога актера социјалне/дјечије заштите на локалном нивоу
- Анекс 4.2** Матрица за мапирање носилаца дужности/мандата на општинском нивоу
- Анекс 5.** Матрица за анализу недостатака капацитета континуитета услуга на локалном нивоу
- Анекс 6.** Матрица анализе недостатака капацитета: Опис облика и примјена анализе недостатка капацитета, општина Рудо
- Анекс 7.** Оквир имплементације „Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне/дјечије заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012. годину“
- Анекс 8.** Извори финансирања социјалне/дјечије заштите и сектора водоснабдијевања у општини Рудо

03

На основу члана 34. Статута општине Рудо („Службени гласник општине Рудо“, број 8/08-пречишћени текст, 9/08, 2/09 и 1/11), Скупштина општине Рудо на сједници одржаној дана 29.04.2011. године, донијела је

ЗАКЉУЧАК

Члан 1.

Задужују се Начелник општине Рудо и председник Скупштине општине Рудо да својим ауторитетом покушају да код Министарства безбједности, као представници општине Рудо, издејствују опозив налога за не заустављање возова на железничком стајалишту „Голеш“.

О резултатима својих активности дужни су извјестити Скупштину општине Рудо на првој наредној сједници.

Члан 2.

Овај закључак ступа на снагу даном доношења а објавиће се у Службеном гласнику општине Рудо.

Број: 01-013-67/11.
Датум: 29.04.2011.год.

ПРЕДСЈЕДНИК
Скупштине општине Рудо

Благоје Церовић, дипл. инг. маш., с.р.

04

На основу члана 34. Статута општине Рудо („Службени гласник општине Рудо“, број 8/08-пречишћени текст, 9/08, 2/09 и 1/11), након разматрања Информације о кредитирању и стипендирању студената у 2010/2011. школској години, Скупштина општине Рудо на сједници одржаној дана 29.04.2011. године, донијела је

ЗАКЉУЧАК

Члан 1.

Обавезује се Првостепена и Другостепена комисија за додјелу студентских кредита и стипендија из буџета општине Рудо да доврше започети поступак додјеле студентских кредита и стипендија у школској 2010/2011 години.

Члан 2.

Овај закључак ступа на снагу даном доношења а објавиће се у Службеном гласнику општине Рудо.

Број: 01-013-66/11.
Датум: 29.04.2011.год.

ПРЕДСЈЕДНИК
Скупштине општине Рудо
Благоје Церовић, дипл. инг. маш., с.р.

С А Д Р Ж А Ј:

- 01 - Одлука о усвајању Стратешког Плана Центра за социјални рад Рудо за период 2010-2015. године;**
- 02 - Одлука о усвајању Акционог плана социјалног укључивања у систем социјалне / дјечје заштите у односу на област водоснабдијевања у општини Рудо за 2011-2012.године;**
- 03 - Закључак о опозиву налога за не заустављање возова на железничком стајалишту „Голеш“;**
- 04 – Закључак о довршетку започетог поступка додјеле студентских кредита и стипендија у школској 2010/2011 години.**